
EUROOPAN UNIONIN BIOTALOUSHANEELIN KANSALLINEN TOIMINTAKONSEPTI

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Forssa 2013

Mirva Naatula

FORSSA

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Tekijä

Mirva Naatula

Vuosi 2013**Työn nimi**

Euroopan unionin biotalouspaneelin kansallinen toimintakonsepti

TIIVISTELMÄ

Euroopan komissio perusti vuonna 2013 Euroopan Unionin biotalouspaneelin, jonka tehtävänä on ensisijaisesti edistää Euroopan biotalousstrategian toteutumista. Paneelilla on Euroopan tason toiminnan lisäksi myös kansallisia tehtäviä, joita tämä opinnäytetyö määrittelee ja konseptoi. Työn toimeksiantaja on Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus.

Opinnäytetyö käsittelee EU:n biotalouspaneelin jalkauttamismahdollisuuksia kansallisella tasolla ja menetelmiä, joita voidaan käyttää osana kansallisten sidosryhmien osallistamista. Työ tarjoaa konseptiehdotuksen kansallisen tason paneelitoiminnan toteuttamiselle ja toimintamallin kansalliseen sidosryhmätyöskentelyyn. Työtä on tarkoitus käyttää apuna EU:n biotalouspaneelin kansallisia tehtäviä suoritettaessa.

Työssä viitekehyksenä on käytetty biotalouden käsitteen ja -toiminta-alan määrittelyä sekä Euroopan biotalousstrategian, EU:n biotalouspaneelin ja kansallisen biotalousstrategian toimeksiantoa sekä niiden suorittamiseen liittyviä tehtäviä. Paneelin viestinnän ja osallistamisen määrittelemisessä on käytetty viestinnän kehittämiseen ja toiminnan jalkauttamiseen liittyviä julkaisuja. Työn tutkimusmenetelmänä käytettiin EU:n biotalouspaneelin kansallisille sidosryhmille suunnattua sähköpostitiedotusta, sähköpostikyselyä sekä työpajatyöskentelyä.

Tutkimusten ja sidosryhmien palautteen perusteella voidaan todeta EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan keskittyvän paneelin asiasisällöistä viestimiseen kansallisille sidosryhmille. Toiminta jalkautetaan parhaiten kansalliselle tasolle hyödyntäen työpajatyöskentelyä, haastatteluja sekä seminaareja. Näiden kokonaisuuksien rinnalle on syytä toteuttaa säännöllistä sähköpostitiedotusta sekä mahdollisia kyselyjä. Jalkauttamisen tukimenetelmiksi on syytä harkita kansallisten ja alueellisten tukiverkostojen perustamista.

Avainsanat biotalous, EU:n biotalouspaneeli, Euroopan biotalousstrategia, viestintä, jalkauttaminen

Sivut

64 s. + liitteet 13 s.

FORSSA

Degree Programme in Sustainable Development

Author

Mirva Naatula

Year 2013**Subject of Bachelor's thesis**

Concept of the European Bioeconomy Panel at national level

ABSTRACT

The European Bioeconomy Panel was founded in 2013 by the European Commission. The Bioeconomy Panel's mandate is to promote and reflect on the implementation of the European bioeconomy strategy. In addition to the European level, the panel has also commitments on a national level which this thesis defines. This thesis was done in co-operation with Agri-food Research Finland.

This thesis is defined to discuss how the European Bioeconomy Panel's aim will be implemented on a national level and how national stakeholders will participate in this action and what the panel's deputies on a national level are. The work presents a concept of how the panel's national work can be done and an operational model for national stakeholders' participation into the panel's work. The work will help perform the European Bioeconomy Panel's national work.

The framework of this thesis is based on bioeconomy's definition and the European bioeconomy strategy's, the European Bioeconomy Panel's and the national bioeconomy strategy's mandate and action plan. The framework also consists of communications and action implementation publications related to the national concept. The research methods used in this thesis were an E-mail inquiry, E-mail information and a workshop. The methods were focused to the panel's national stakeholder groups and the methods were examined by an implementation view.

It can be shown that the European Bioeconomy Panel's action is implemented on a national level best by establishing workshops, interviews and seminars to national stakeholders. To support these actions it is important to arrange regular E-mail information and also inquiries if necessary. It is also recommended to establish national and regional supporting networks to help European Bioeconomy Panel's communication with national bioeconomy actors.

Keywords bioeconomy, the European Bioeconomy Panel, European bioeconomy strategy, communication, implementation

Pages

64 p. + appendices 13 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	EU:N BIOTALOUSSTRATEGIAN JALKAUTTAMINEN KANSALLISEKSI TOIMINNAKSI	2
2.1	Biotalous.....	3
2.2	Euroopan biotalousstrategia	6
2.3	Euroopan biotalousstrategian kansalliset jalkauttamisvaihtoehdot.....	8
2.4	EU:n biotalouspaneeli	10
2.4.1	EU:n biotalouspaneelin toimeksianto	11
2.4.2	EU:n biotalouspaneelin muodostamisperiaatteet ja koostumus	12
2.4.3	Toiminnan linkitykset EU:n poliitikkojen ja organisaatioiden tasolla ..	13
2.4.4	Paneelin toimintasuunnitelmat	16
2.4.5	Teemaryhmät	17
2.4.6	Paneelitoiminnan viestintä.....	18
2.5	Biotalouspaneelin kansallinen toiminta	19
2.5.1	Suomen biotalousstrategia.....	20
2.5.2	Euroopan ja Suomen biotalousstrategian integroituminen.....	23
2.6	Jalkauttamistavoitteet	23
2.7	Politiikka ja strategialinkitysten identifiointi	24
2.8	Organisaatio ja toimijalinkitysten identifiointi ja aktivointi	24
2.9	Informaation ja tiedonhallinta sekä jakamisvaihtoehdot.....	26
2.10	Viestinnän kehittäminen.....	26
2.11	Osallistaminen.....	28
2.11.1	Fokusryhmätyöskentely.....	29
2.11.2	Sähköpostikysely	30
3	EU:N BIOTALOUSPANEELIN KANSALLINEN TOIMINTAKONSEPTI	30
3.1	Tavoitteet.....	30
3.2	EU:n biotalouspaneelin linkitykset kansallisten toimijoiden välillä.....	31
3.3	Informaation, tiedonhallinnan ja jakamisen rakenteet	33
3.4	Viestintäsuunnitelma.....	33
3.5	Suunnitelma kansallisesta osallistamisesta	34
3.6	Työryhmätyöskentelyä koskeva suunnitelma	35
3.6.1	Työryhmätyöskentelyn pilottikokeilu	36
3.6.2	Työpajatyöskentelyn suunnittelu.....	36
3.6.3	Työpajan arviointi jalkauttamismenetelmänä.....	37
3.7	Sähköpostikyselyn tulokset.....	38
4	TOTEUTUKSEN ARVIOINTI JA PARANTAMISMAHDOLLISUUDET	51
4.1	EU:n biotalouspaneelin kansalliset sidosryhmät.....	52
4.2	Sähköpostitiedotus	54
4.3	Työryhmätyöskentely.....	55
4.4	Sähköpostikysely.....	56
4.5	Kansallisen toiminnan SWOT-analyysi	57
4.6	Paneelitoiminnan kehitysurat	58

5 POHDINTA.....	59
-----------------	----

LÄHTEET	64
---------------	----

Liite 1	Sähköpostikysely
Liite 2	Viestintäsuunnitelma

TERMIT JA LYHENTEET

AGRI	Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen toimikunta (Agriculture and Rural Development).
Biomassa	Kaikki elävä tai kuollut eloperäinen aines.
Biopohjaiset tuotteet	Tuotteet, jotka ovat kokonaan tai osittain biologista alkuperää lukuun ottamatta geologisiin muodostumiin sulkeutuneita aineksia.
Biotalous	Maa- ja metsätalous, kalastus, elintarviketuotanto, massan- ja paperintuotanto sekä osia kemianteollisuudesta, bioteknologiasta ja energiateollisuudesta.
Biotalous Observatorio	Euroopan komission perustama biotalouden seurantakeskus, jonka toimintaa koordinoi JRC.
EAA	Euroopan ympäristökeskus on Euroopan unionin virasto (European Environment Agency).
EIP	Euroopan komission ohjelma, joka tukee innovaatioita ja pieniä sekä keskisuuria yrityksiä Euroopassa (Entrepreneurship and Innovation Programme).
EIT	Euroopan teknologia- ja innovaatioinstituutti, joka keskittyy koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin (European Institute of Innovation and Technology).
ENTR	Euroopan komission yritys- ja teollisuustoiminnan pääosasto (Enterprise and Industry).
ENV	Euroopan komission ympäristöasioiden pääosasto (Environment).
ERA-net	EU:n tutkimuksen puiteohjelman rahoitusmuoto, jolla kehitetään kansallisten tutkimusohjelmien ja tutkimuksen rahoittajien yhteistyötä (European Research Area).
EU:n biotalouspaneeli	Euroopan komission perustama biotalouden asiantuntijoista koostuva paneeliryhmä, jossa on jäseniä Euroopan unionin jäsenvaltioista.
Euroopan biotalousstrategia	Euroopan komission vuonna 2012 julkaisema strategia, ”Innovating for Sustainable Growth: A Bioeconomy for Europe”.
Eurooppa 2020	Euroopan unionin kymmenvuotinen kasvustrategia.

Eurostat	Euroopan yhteinen tilastotoimisto, joka tuottaa ja julkaisee vertailukelpoisia tilastoja eurooppalaisella tasolla.
FAO	YK:n elintarvike ja maatalousjärjestö (Food and Agriculture Organization).
Fokusryhmätyöskentely	Joukko tietyn kohderyhmän edustajia, jotka keskustelevat ennalta määrätystä aiheesta.
FP7	Tutkimusta ja kehitystä koskeva seitsemäs puiteohjelma on Euroopan unionin tärkein eurooppalaisen tutkimuksen rahoitusväline (The Seventh Framework Programme).
Horisontti 2020	EU:n puiteohjelma, jolla rahoitetaan eurooppalaisia tutkimus- ja innovaatiohankkeita vuosina 2014–2020.
ISG	EU:n Sosiaalisen suojelukomitean pysyvä alatyöryhmä, joka valmistelee ja kehittää indikaattorit ja tuottaa niiden avulla tietoa, jota käytetään yhteisen sosiaaliturvaa koskevien tavoitteiden saavuttamisessa (Indicators' Sub Group).
Jalkauttaminen	Toiminnan vieminen toimenpiteiden toteuttamisen tasolle.
JPI	Euroopan komission ohjelma, joka tukee kestäviä tuotantotapoja maalla ja merellä liittyen maatalouteen, ruokaturvallisuuteen ja ilmastonmuutokseen (Joint Programming Initiative).
JRC	Yhteinen tutkimuskeskus, joka tarjoaa tieteellistä ja teknistä tukea EU:n politiikalle (Joint Research Centre).
Kansallinen biotalousstrategia	Työryhmän vuonna 2013 koostama Suomen biotalousstrategia.
KIC	EIT:n perustama julkisiin ja yksityisiin kumppanuuksiin perustuva toimintamalli osaamis- ja innovaatioyhteisöt (Knowledge and Innovation Community).
Konseptointi	Toimintamallin määrittäminen.
MARE	Euroopan komission meri- ja kalastusasioiden pääosasto (Maritime Affairs and Fisheries).
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (Organisation for Economic Co-operation and Development).
Osallistaminen	Yksilön tai yhteisön osallistuminen toimintaan, jossa tarve osallistumiselle on tullut osallistujan ulkopuolelta.

PPP	Euroopan jäsenmaiden julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyömuoto (Public Private Partnership).
RTD	Euroopan komission tutkimuksen pääosasto (Research and Technological Development).
SCAR	Euroopan neuvoston perustama maataloustutkimuksen valiokunta (The Standing Committee on Agricultural Research).
Sininen kasvu	Sinisen kasvun strategia tukee pitkän aikavälin merialan kasvua kokonaisuutena (Blue Growth).

1 JOHDANTO

Euroopan komissio julkaisi vuonna 2012 Euroopan biotalousstrategian. Biotalousstrategian tavoitteena on kehittää talousmallia biotalouden suuntaan, jotta voidaan vähentää riippuvuutta uusiutumattomista luonnonvaroista ja kehittää tuotannon vaikutuksia ympäristöystävällisempään suuntaan. Strategia sisältää toimintasuunnitelman, jossa on lueteltu konkreettisia toimenpiteitä biotaloustavoitteiden saavuttamiseksi. Toimenpiteiden toteuttamiseksi strategiassa on lueteltu eri jalkauttamistoimia, jotka vaativat myös jäsenvaltioiden panostusta. Eräs Euroopan biotalousstrategiassa ehdotettu toiminnan jalkauttamismuoto on paneelitoiminta. Strategian jalkauttamisen tukemiseksi Euroopan komissio perusti vuonna 2013 EU:n biotalouspaneelin, jonka tehtävänä on toimia Euroopan biotalousstrategian edistäjänä ja kehityksen seuraajana. Panelistien yhteisen toiminnan lisäksi paneelilla on myös kansallisen toiminnan tehtäviä. Paneelin jäsenten tulee viestiä paneelitoiminnasta kansallisille sidosryhmille ja edesauttaa heitä osallistumaan omassa toiminnassaan Euroopan biotalousstrategian toteuttamiseen. Panelisteja kannustetaan myös toimimaan biotalouden puolesta-puhujina omissa verkostoissaan ja toiminnassaan. EU:n biotalouspaneelin päätavoite on viestiä paneelitoiminnan asiasisällöistä kansallisille sidosryhmille. Lisäksi tavoitteena on Euroopan biotalousstrategian vieminen osaksi kansallisten sidosryhmien toimintaa. (COM (12) 60 Final; European Commission 2013a.)

Työn tarkoitus on ehdottaa EU:n biotalouspaneelin kansalliselle toiminnalle konsepti, joka auttaa ensisijaisesti Suomen EU:n biotalouspaneelin edustajaa toimimaan vuorovaikutteisesti EU:n biotalouspaneelin ja kansallisen toiminnan välillä. Paneelitoiminnan jalkauttamiseksi on olemassa erilaisia vaihtoehtoja, kuten työpajatyöskentely, seminaarit, sähköpostitiedotus, kyselyt, haastattelut ja muut ryhmätyöskentelymenetelmät. Osallistumisen menetelmien tueksi on syytä määritellä myös toimenpiteitä, joiden kautta sidosryhmät voivat edistää Euroopan biotalousstrategian edistymistä. Esimerkkejä toimenpiteistä ovat kansallisessa biotalousstrategiassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen, kansallisen biotalouspaneelin sekä strategisen tukiryhmän perustaminen.

Työn teoriaosuudessa määritellään mitä biotalous tarkoittaa ja mitä toimintoja se pitää sisällään. Lisäksi esitellään EU:n biotalouspaneelin toimintaa Euroopan tasolla ja paneelin toiminnan linkityksiä. Konseptissa toiminta toteutetaan kansallisten biotaloustoimijoiden identifioinnilla ja aktivoinnilla, informaation ja tiedonhallinnan sekä eri jalkauttamisvaihtoehtojen määrittelyllä. Tukena kansallisessa toiminnassa ovat myös toisiinsa tukeutuvat viestintä-, osallistumis- ja työryhmätyöskentelysuunnitelma. Työn toteuttamisen arvioinnissa vertaillaan testattujen viestintä-, osallistamis- ja työryhmätyöskentelymenetelmien toimivuutta ja parantamismahdollisuuksia. Pohdintaosiossa analysoidaan työssä esiteltyjen jalkauttamismenetelmien merkitystä kansallisessa toiminnassa, jotta EU:n biotalouspaneelin tavoitteet voivat konkretisoitua kansalliseksi toiminnaksi.

EU:n biotalouspaneelin kansallisen sidosryhmäverkoston määrittämiseksi kartoitettiin kansalliset biotalousalan toimijat. Lista toimijoista pyrittiin keräämään mahdollisimman kattavaksi, jotta paneelitoiminnan tiedottaminen tavoittaisi kansalliset biotalousalan toimijat laajalti sekä sektoreittain että myös maantieteellisesti tarkasteltuna. Koottaessa toimijalista hyödynnettiin järjestettyjen biotalousalan tapahtumien osallistujalistoja. Osalta biotaloustoimijoista pyydettiin listaus niistä henkilöistä, jotka voi suoraan liittää EU:n biotalouspaneelin kansalliselle tiedotuslistalle. Ensimmäinen tiedotekirje paneelitoiminnasta lähetettiin yli 600 alan toimihenkilölle, joista joukkoon valikoitui noin sata toiminnasta kiinnostunutta. Toiminnan ollessa alkuvaiheessa lista ei vielä ole lopullinen, vaan kasvaa toiminnan kehittyessä. EU:n biotalouspaneelisti erityisesti kiinnostuneille tahoille suoritetaan kohdennettua viestintää paneelin toiminnasta. Muille alan toimijoille, mukaan lukien myös kuluttajat, toiminnasta informoidaan pääsääntöisesti paneelille rakennettujen suomenkielisten Internet-sivujen ja sosiaalisen median välityksellä.

Verkostoa hyödynnetään koko paneelin toiminnan ajan ja se tulee myös laajenemaan toimijoiden aktivoituessa ja EU:n biotalouspaneelin toiminnan kehittyessä. Sidosryhmien osallistumisen panos vuorovaikutteiseen toimintaan paneelin jäsenten kanssa konkretisoituu sitä mukaa, mitä asiasisältöjä paneelissa työstetään. Paneelin toiminnan alkuvaiheessa sidosryhmäverkostoa hyödynnetään ensisijaisesti paneelitoiminnan tarkoituksesta ja tehtävistä informoimiseen sidosryhmille. Toiminnan edetessä verkoston hyödyntäminen keskittyy käynnissä olevien EU:n biotalouspaneelin teemojen asiasisältöjen viestimiseen sekä näiden todennäköiseen työstämiseen kansallisten EU:n biotalouspaneelin sidosryhmien kanssa. Sidosryhmien osallistuminen toteutetaan fokusryhmätyöskentelyn muotoja ja muita osallistumisen menetelmiä, kuten kyselyitä tai haastatteluja hyödyntämällä. Taustalla toimii säännöllinen sähköpostitiedotus paneelin toiminnasta kiinnostuneille priorisoiduille sidosryhmille ja paneelille rakennettu suomenkielinen Internet-sivu.

2 EU:N BIOTALOUSSTRATEGIAN JALKAUTTAMINEN KANSALLISEKSI TOIMINNAKSI

Biotalousstrategioiden kehittämisestä on tullut keskeinen toimenpide valtioiden talouden kehittämissuunnitelmissa. Strategioissa esitettyjen visioiden vieminen toiminnaksi asti edellyttää toimivien toimenpiteiden ja toimintamallien kehittämistä. Toimenpiteiden ei tule olla liian kunnianhimoisia, jotta käytännön toimintaedellytykset pystyvät vastaamaan suunnitelman toteutukseen. Tarvitaan siis selkeä ja ennen kaikkea konkreettisista toimenpiteistä koostuva strategia, jotta biotalouden innovaatiot ja tulevaisuusskenaariot voidaan viedä käytäntöön. Kaiken toiminnan taustalla on talouden kehittäminen riippumattomaksi uusiutumattomista luonnonvaroista ja omavaraisuuden edistäminen. Biotalouskehittävien toimenpiteiden käytäntöön viemiseksi on oltava sekä Euroopan että kansallisen tason strategia, jotka myötäilevät ja täydentävät toisiaan. Mitä paremmin

strategioiden visiot integroituvat toisiinsa, sitä paremmin käytännön toimia voidaan toteuttaa ja tavoitteet saavuttaa.

Biotalousstrategioiden jalkauttaminen kansalliseksi toiminnaksi vaatii toimijoiden roolin määrittelyn. Roolien määrittämisen jälkeen on syytä tuoda toimijoita yhteen järjestämällä erilaisia osallistumismenetelmiä, kuten paneeleja, haastatteluja, seminaareja sekä työpajoja. Biotalousstrategioiden toimintaa ei voida viedä käytäntöön ilman eri sektoreiden yhteistoimintaa. Osallistumisen menetelmissä on syytä sitouttaa toimijoita ja asettaa tavoitteita strategioiden toimenpiteiden toteutumisen varmistamiseksi. Toimijoiden sitoutuminen biotalousstrategioissa esitettyihin toimenpiteisiin ei vielä riitä, vaan prosessit vaativat toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen seuranta ja toteutumisen arviointia, jotta osataan määrittää ja täydentää toiminnan kehitysurat. Biotalousstrategioiden jalkauttaminen kansalliseksi toiminnaksi on kokonaisuudessaan hyvin vuorovaikutteinen prosessi, joka vaatii panostusta kaikilta sektoreilta.

2.1 Biotalous

Biotalous on laaja kokonaisuus ja siitä on esitetty useita määritelmiä. Biotalous käsitteenä ei toistaiseksi ole kovin tunnettu sen monitahoisuuden vuoksi. Oleellista kuitenkin on, että biotalous tarvitsee konkretisoituakseen yhden tarkemman määritelmän, johon kaikki voivat yhtyä. Siten voidaan varmistaa, että puhutaan samoista kokonaisuuksista.

Euroopan komissio on määritellyt biotalouden tarkoittavan maa- ja metsätalouden, kalastuksen, elintarvikkeiden sekä massan ja paperintuotantoa sekä osia kemianteollisuudesta, bioteknolomiteollisuudesta sekä energiateollisuudesta. Raaka-aineena käytetään uusiutuvia luonnonvaroja ja pyritään vähäpäästöisiin ainekiertoihin samalla kun turvataan ekosysteemin tarjoamat palvelut. Biotalouden liiketoiminta kattaa koko arvoketjun raaka-aineen hankinnasta markkinoille tarjottaviin tuotteisiin ja palveluihin. Tämä on se määritelmä, johon muun muassa Euroopan komission laatima Euroopan biotalousstrategia tukeutuu. Biotaloudessa on päällimmäisenä kysymys siitä, miten ja mihin tarkoitukseen tuotettuja biomassoja ohjataan. Tämä vaikuttaa osaksi biotalouden toistaiseksi vasta nousussa olevaan asemaan kohti kestävämpää talousmallia. (European Commission 2012, 9.)

Biomassoilla on keskeinen rooli biotalouden toteuttamisessa sekä vihreän talouden mallissa. Biomassoilla tarkoitetaan kaikkea eloperäistä ainesta, sekä elävää että kuollutta. Puhuttaessa biomassojen hyötykäytöstä tarkoitetaan usein metsien ja peltojen tuottamaa biomassaa, kuten puita ja viljelykasveja sekä niiden käytöstä syntyviä sivutuotteita. (Hallanaro & Karjalainen 2013, 25.) Arvioiden mukaan yli neljännes koko maailmantalouden ainekierrosta muodostuu biomassoista ja sama suhdeluku on myös Euroopan unionin alueella. Suomessa kansallisista materiaalivirroista noin kolmannes koostuu biomassoista. Biomassat koostuvat biopohjaisista tuotteista, joilla tarkoitetaan tuotteita, jotka ovat kokonaan tai osittain biologista alkuperää, lukuun ottamatta geologisiin muodostumiin sulkeutuneita aineksia. (Innovointistrategia kestävää kasvua varten: biotalousstrategia

Euroopalle 2012.) Biopohjaisten raaka-aineiden kysyntä tulee todennäköisesti lisääntymään lähivuosina, kun ravinnoksi kelpaamattomia raaka-aineita, kuten maatalousjätettä ja yhdyskuntajätteen sivuvirtoja, jalostetaan entistä enemmän (Kemianteollisuus ry 2013, 16). Edellä mainitut laajat käsittekokonaisuudet pyrkivät löytämään sellaisia ratkaisumalleja, joilla pystytään toteuttamaan kestävä kehityksen periaatteiden mukaista talouskehitystä.

Joitakin toimia uusiutuvien luonnonvarojen käytön lisäämiseksi talouskiertoon on tehty, mutta toistaiseksi mikään Euroopan jäsenmaa ei ole onnistunut irrottamaan talouden kasvua luonnonvarojen käyttämisen lisäämisestä erilliseksi osaksi. Edessä on pitkä matka kulutusyhteiskuntamallista kierrätysyhteiskuntaan ja luonnonvarojen sekä energian käytöstä riippumattomaan kasvuun. Talousmallin muutos vaatii merkittäviä rakenteellisia muutoksia toteutuakseen, joten on oleellista tarkastella tulevaisuuden biotaloutta eri näkökulmista. (Hildén, Hallanaro, Karjalainen & Järvelä 2013, 13.)

Kuisman mukaan (2011) Euroopan unionin kestävä kasvun tavoite, jonka päämääränä on luoda hyvinvointia aiheuttamatta nykyisen talouskasvun haitallisia sivuvaikutuksia, on erittäin kunnianhimoinen. Biomassojen riittävyyden kannalta edes Suomen runsaat biomassavarat eivät ole riittäviä kattamaan kaikkea biomassasta jalostettavia tarpeita, joten täydelliseen omavaraisuuteen ei ole mahdollisuutta päästä koko talouden osalta. Suomessa on suhteellisen vilkas tuonti- ja vientitalous, joten taloudelliset rajat ylittävä yhteiskunnallinen kestävyys laajenee väistämättä kansallisten rajojen yli. Tämä on myös huomioitu Suomen biotalousstrategiassa.

Kiinnostus biotalouden tuotteisiin ja niistä jalostettuihin palveluihin on globaalia. Taustalla on useita seikkoja, jotka vaikuttavat biotalouden tuotteiden lisääntyneeseen arvoon. Valtiot haluavat tulla omavaraisimmiksi ja riippumattommiksi öljystä, jonka hintakehityksessä tulee olemaan entistä suurempia vaihteluja. Biopolttoaineiden kehittyessä mahdollisuudet niiden tasa-arvoisempaan kilpailuun fossiilisten polttoaineiden kanssa kasvavat sekä biokemiallisten biomateriaalien prosessinhallinta ja bioraaka-aineiden käyttö avautuu jatkuvasti lisää. Samanaikaisesti myös kierrätettävien materiaalien kysyntä kasvaa, kun voidaan todistaa niiden voivan kilpailla tehokkuudessa neitseellisten raaka-aineiden kanssa.

Teoriassa täydellinen biotalous toimisi teollisen ekologian konseptiin tukeutuen pelkästään auringon energiaa hyödyntämällä eikä aiheuttaisi toiminnallaan juuri lainkaan jätettä. Prosessien sivuvirrat käytettäisiin muiden teollisuusalojen raaka-aineina tai ne ohjattaisiin luonnon omien kiertojen ja ekosysteemipalveluiden panoksiksi. Ajatus näin tehokkaasti toimivasta talousmallista on kuitenkin vielä saavuttamaton, vaikka toimivia teollisen symbioosin esimerkkejä on jo olemassa. (Kuisma 2011, 44–45.)

Kuisman (2011, 53) mukaan biomassojen käyttö teoriassa olisi mahdollista jopa kaksinkertaistaa tulevaisuudessa. Rajoitteet kapasiteetin nostamiseksi liittyvät suurimmaksi osaksi kustannuksiin sekä hintakilpailukykyyn, jossa fossiiliset tuotteet ovat toistaiseksi tehokkaampia sekä edullisempia

tuottaa ja käyttää. Panostusta vaativat myös uusien tuotanto-, hankinta- ja käyttöketjujen sekä liiketoiminnan kehittäminen kestäväällä tavalla ympäristönäkökohdat huomioon ottaen.

Oli biomassan alkuperä sitten lähtöisin mistä tahansa, siitä voidaan tuottaa lukuisia erilaisia tuotteita, kuten energiaa, elintarvikkeita, biopolttoaineita, biomuoveja, kemikaaleja, lääkkeitä ja kosmetiikkaa. Tällä hetkellä suuri markkina-arvo liittyy muun muassa korkean lisäarvon tuotteisiin. Muutamat Euroopan maat ovatkin ottaneet osaksi omaa kansallista biotalousstrategiaansa näiden tuotteiden tuotannon ja teknologian kehittämisen. (Kuisma 2011, 38.)

Biomassoihin perustuvilla innovaatioilla ja tuotantomenetelmillä on sekä mahdollisuuksia että kompastuskiviä. Näiden tekijöiden tarkempi kartoittaminen on järkevää, jotta mahdollisimman kattavat biotalouden kehittämisedellytykset voidaan saavuttaa. Molemmat tekijät tulee ottaa huomioon biotalousstrategioiden jalkauttamisessa, jotta kehitysideat eivät päädy umpikujaan. Toisaalta kunnianhimoisimmat innovaatiot saattavat avata uusia kehityspolkuja toisille ideoille, jotka puolestaan pystyään toteuttamaan. (Hildén ym. 2013, 19–20.)

Biotalousalueen perustuva yhteiskuntarakenne ei synny itsestään, vaan siihen on panostettava. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää pitkäjänteistä ja vaihe vaiheelta tapahtuvaa toimintaa globaalilla, Euroopan sekä kansallisella tasolla. Suomessa toimenpiteet tulee kehittää yhdessä Euroopan samankaltaisten toimien kanssa, jotta ne voidaan kehittää yhteneväisiksi. Lisäksi valtioiden tulee päästä mukaan vaikuttamaan Euroopan Unionin päätöksentekoon. Suomessa tärkeimmät muutosta ja panostusta vaativat alueet on tunnistettu jo melko pitkälle. Toimet pohjautuvat kestävä kehityksen periaatteita noudattaen bioenergian tuottamiseen, jätevirtojen tehokkaampaan hyödyntämiseen sekä uusiin tuote- ja innovaatioteknologioihin. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on laadittu konkreettisia toimenpiteitä Suomen kansallisessa biotalousstrategiassa. (Kuisma 2011, 73.)

Hallinnollisilla toimielimillä on keskeinen asema biotalouden toteuttamisessa. Vahvistusta edistävät hallinnossa luodut yhteistyömallit toimialarajojen ylittämiseksi, jotta kokonaisvaltaiset mahdollisuudet biotalousalalla voidaan saavuttaa parhaimmalla mahdollisella tavalla. Biotalousalueen näkökulmasta tuotetut strategiat ja tutkimusohjelmat tukevat toimintaa parhaiten juuri silloin, kun toimialojen kesken toteutetaan esimerkiksi systemaattista virkakiertoa, jotta poikkitieteellisen näkökulman saavuttaminen biotaloussektoreiden kesken olisi todennäköisempää. (Kuisma 2011, 41.)

Maailmanlaajuiset haasteet vaativat maailmanlaajuisia ratkaisuja. Biotalousalueen koskeissa asioissa kansainvälinen, kansallinen ja alueellinen taso eivät kilpaile toistensa kanssa tai anna vaihtoehtoja, vaan ne lomittuvat toisiinsa ja ovat siten vuorovaikutteisia keskenään. Vuonna 2030 kasvavan ihmiskunnan ennustetaan tarvitsevan 50 prosenttia enemmän ruokaa, 45 prosenttia enemmän energiaa ja 30 prosenttia enemmän vettä (Kemiantollisuus ry 2013, 27). Maailman väestönkasvu ei anna merkkejä laantumisesta tai hidastumisesta, joten tulevaisuudessa maapallon väestöluku on

lähellä yhdeksää miljardia. Myös uusiutumattomat luonnonvarat jatkavat hupenemistaan, joten esimerkiksi öljy, uraani ja fosfori vaativat itselleen korvaavia tuotteita. Ilmastonmuutoksesta on myös tullut voimakas ohjaava tekijä talouden kehityksessä, joten tulevaisuuden suuntaviivaa voitaisiin luonnehtia yleisesti biotaloudeksi. (Kuisma 2011, 18.)

2.2 Euroopan biotalousstrategia

Euroopan Unionin biotaloussektorit tuottavat noin kaksi triljoonaa euroa Euroopan vuotuisesta liikevaihdosta. Biotaloussektorit tarjoavat yli 22 miljoonaa työpaikkaa sekä kattavat noin yhdeksän prosenttia Euroopan työvoimasta. Väkiluvun kasvaessa ja luonnonvarojen vähetessä Eurooppa tarvitsee uusiutuvia energialähteitä turvatakseen ruoantuotannon, energi-ansaannin ja turvallisuuden. Nykyinen toimintamalli ei ole kestävä, joten yhteiskunta on saatava kääntymään fossiilipainotteisesta biopainotteiseen toimintamalliin. Euroopan komissio on vuonna 2012 luonut näiden tavoitteiden saavuttamiseksi biotalousstrategian, ”Innovating for Sustainable Growth: A Bioeconomy for Europe”, joka muodostaa johdonmukaisen ja ristivaikutteisen lähestymistavan kestävä biotalouden luomiselle Euroopassa. Päämääränä on saavuttaa innovatiivisempi ja vähäpäästöinen talousmalli, joka ottaa huomioon kestävä maa-, metsä-, ja kalatalouden vaatimukset, ruokaturvallisuuden sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön teollisuuden tarpeissa, samalla kun varmistetaan luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön suojelu. Strategian avulla pyritään yhteisvaikutuksiin muiden politiikan alojen, rahoituslähteiden ja välineiden kanssa, joilla on samoja tavoitteita. (Euroopan komission lehdistötiedote 13.12.2012.) Strategian luomisen pohjalla on Euroopan tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen seitsemäs puiteohjelma ja Euroopan tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti 2020.

Euroopan biotalousstrategiassa (2012) luonnehditaan biotalouden olevan käyttökelpoinen alusta sille lähestymistavalle, jota Eurooppa ja maailma tarvitsevat. Se sisältää uusiutuvien luonnonvarojen tuotannon sekä niistä johdettavien jätevirtojen muuntamisen lisäarvon tuotteiksi, kuten elintarvikkeiksi, rehuiksi, biopohjaisiksi tuotteiksi sekä bioenergiaksi. Innovaatiopotentialiaali on vahva, sillä biotalouden sektorit ja toimialat käyttävät toiminnassaan monia tieteitä ja teollisuuden teknologiaa. Innovaatio turvautuu myös paikalliseen tietämykseen sekä niin sanottuun hiljaiseen tietoon, joka pohjautuu toimijoiden toiminnalliseen kokemukseen.

Biomassan käyttötarkoituksista eri sektoreiden tarpeisiin on noussut esiin erimielisyyksiä. Väittely oikeista käyttökohteista sai alkunsa, kun huolestuttiin uusiutuvien luonnonvarojen riittävydestä muille toimialoille ja kysynnän vaikutuksesta elintarviketuotantoon. Tällaisten ristiriitojen selvittäminen vaatii kattavaa strategista lähestymistä, jossa on mukana monia eri vastuualoja. Tarvitaan vuorovaikutusta politiikan toimialojen välillä, jotta johdonmukaisuutta voidaan edistää, päällekkäisyyksiä välttää sekä nopeuttaa innovaatiotoimien levittämistä ja niihin liittyviä toimenpiteitä. (Innovointistrategia kestävä kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle 2012, 2–3.)

Seuraavissa kappaleissa kuvataan Euroopan biotalousstrategiassa esitetyt pääkohdat. Tavoitekokonaisuuksien jälkeen on lueteltu esimerkkejä toimenpiteistä, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan. Toimenpiteiden toteuttamisen vastuu on Euroopan unionilla ja osaksi jäsenvaltioilla sekä sidosryhmillä.

1. Sijoitukset tutkimukseen, innovaatioon ja ammattitaitoon: uusien teknologioiden, innovaatioiden ja prosessien kehittäminen biotaloudessa on varmistettava riittävällä rahoituksella.

Kehittämisen mahdollistamiseksi toimiin on määrä sisältyä rahoitusta Euroopan tasolla, kansallisella tasolla ja yksityisiltä sijoittajilta sekä myös kumppanuusrahastoilta. Tarkoitus on lisätä yhteisvaikutusta poliittisten aloitteiden kanssa. Tarvittaessa on kehitettävä lisää palautemekanismeja sääntelyyn ja poliittisiin toimenpiteisiin. Biotaloussektoreiden yhteistyön lisäämiseksi on kehitettävä korkeakoulujen välisiä foorumeja, joissa kehitetään biotalouden opiskelukokonaisuuksia ja ammattikoulutussuunnitelmia. Lisäksi on laajennettava tietoverkoston sekä neuvonta- ja tukipalveluiden tukea erityisesti eurooppalaisten innovaatiokumppanuuksien (EIP) ja bioklustereiden välillä.

2. Poliitiikan alojen keskinäisen vuorovaikutuksen lisääminen sekä sidosryhmien sitoutuminen.

Vuorovaikutuksen lisäämiseksi perustetaan biotalouspaneeli sekä Biotalous Observatorio, jonka avulla komissio voi säännöllisesti arvioida biotalouden edistymistä sekä kehittää biotalouden tueksi ennuste- ja mallinnusvälineitä. Jäsenvaltioita rohkaistaan perustamaan myös alueetasolla samantyyllisiä paneeleja. Lisäksi järjestetään säännöllisiä sidosryhmäkonferensseja, jotta tutkijoiden, loppukäyttäjien, politiikkojen sekä kansalaisyhteiskunnan osallistuminen avoimeen ja tietoon perustuvaan vuoropuheluun biotaloudesta edistyy. On tuettava myös kansallisten ja alueellisten biotalousstrategioiden kehittämistä kartoittamalla käynnissä olevat Euroopan tutkimus- ja innovaatio toimet. Yhteistoimintaa tulee lisätä pyrkimällä löytämään enemmän Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden toiminnan yhteisvaikutuksia sekä toimittava yhdessä kansainvälisten järjestöjen kanssa.

3. Markkinoiden ja kilpailukyvyn parantaminen Euroopassa.

Markkinoiden ja kilpailukyvyn parantamista Euroopassa tukemaan on kehitettävä tietopohja alkutuotannon kestävästä tehostamisesta varten ja tiedotettava paremmin biomassan saatavuus ja kysyntä kaikilla biotalouden sektoreilla. Tulevaisuudessa tulee tukea yhteisesti hyväksyttyjen menetelmien kehittämistä ympäristöjalanjälkien laskemista varten käyttämällä esimerkiksi elinkaariarvioanalyysiä. On kehitettävä nykyisten ja tulevien biojalostamoiden Euroopassa tarvitsemia logistisia verkostoja. Tukea tulee myös uusien markkina-alueiden laajenemista kehittämällä biopohjaisille tuotteille ja elintarvikeketjuille standardeja ja vakioituja kestävyysarviointimenetelmiä. Toiminnassa on kehitettävä tieteellisiä lähestymistapoja, joiden avulla voidaan tiedottaa kuluttajille tuotteiden ominaisuuksista, kuten ravintoarvosta ja ympäristöystävällisyydestä, joilla edistetään terveelli-

siä sekä ympäristöystävällisiä elintapoja (European Commission 2012, 14–15; Innovointistrategia kestäväää kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle 2012, 9–11; Rute n.d.)

Mikäli Euroopan biotalousstrategian toteuttamisessa onnistutaan, sen avulla voidaan saada vuoteen 2020 mennessä yli satatuhatta työpaikkaa. Innovatiivisuuden ja teknologian kehittyessä biotaloussektoreilla syntyy väistämättä paine laajenemiseen, joka kasvattaa biotalouden talousarvoa useilla kymmenillä miljardeilla. Jotta nämä tavoitteet olisivat saavutettavissa, tarvitaan julkista rahoitusta, yksityisiä sijoittajia ja tukea sekä kansallisella että Euroopan tasolla. (Innovointistrategia kestäväää kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle 2012, 4.)

2.3 Euroopan biotalousstrategian kansalliset jalkauttamisvaihtoehdot

Euroopan biotalousstrategia sisältää päämääriä ja käytännön toimia sekä Euroopan että kansallisella tasolla. Euroopan biotalousstrategian jalkauttaminen auttaa saavuttamaan strategian tavoitteet. Suunnitelman toimenpiteet sisältävät aika-arvion toiminnan toteuttamisesta, toiminnon suorittajat ja käytössä olevan rahoituslähteen. Toimenpiteiden aikataulu on suunniteltu toimenpiteestä riippuen lyhyelle aikavälille eli vuoteen 2020 mennessä ja osa myös tämän jälkeen. Toimintasuunnitelma kuvailee Euroopan komission toimet Euroopan biotalousstrategian päämäärien jalkauttamiseksi, tutkimusta ja teknologiaa kehittävän seitsemännen puiteohjelman (FP7) rakentamisen sekä Horisontti 2020 ja muiden asiaan liittyvien toimien, kuten EIP:n, suunnitelmat. Biotalousstrategian toimintasuunnitelma kehottaa myös jäsenvaltioita ja sidosryhmiä sitoutumaan tehokkaammin osaksi toistensa toimintaa. (European Commission 2012, 42–45.)

Euroopan biotalousstrategian toimintasuunnitelmassa on esitetty toimenpiteitä strategian jalkauttamiseksi. Päävastuussa kaikissa toimenpiteissä on EU, mutta monissa toimenpiteissä mukana ovat myös Euroopan jäsenvaltiot. Kuviossa 1 (s. 9, ks. European Commission 2012, 42–45) on kuvattu strategian kolme pääteemaa ja niiden jalkauttamistoimenpiteet, joiden toteuttamisessa Euroopan Unionin lisäksi ovat mukana Euroopan jäsenvaltiot ja alueelliset virkamiehet. Joissain toimenpiteissä ovat mukana myös Euroopan ulkopuoliset maat. Kuvaan on kerätty pääpiirteittäin kaikki toimet, joiden toteuttamisessa jäsenvaltioilla on osa vastuusta. Tarkemmat toimenpiteet ja asiasisällöt on lueteltu Euroopan biotalousstrategian toimintasuunnitelmassa (European Commission 2012, 42–45.)

1. Sijoittaminen tutkimukseen, innovaatioon ja taitoon

- 1. Biotalousrahoituksen lisääminen Euroopan ja kansallisella tasolla sekä Horisontti 2020 -ohjelman toimien tukeminen.
- 2. EU:n, kansallisen tason ja alueellisen tason biotalouteen liittyvien strategioiden ja ohjelmien tukeminen EIP ohjelmien, tiettyjen PPP ohjelmien sekä ERA-net ja JPI toimien avustuksella.
- 3. Tuetaan tietoa teknologian ja hankinnan vaihtamisesta sekä neuvontapalveluja, yhteistyötä ja koulutusta erityisesti maaseudulla ja rannikkoalueilla.
- 4. Edistetään EU:n pk-yritysten infrastruktuuria antamalla neuvoja tuottajille, liiketoiminnalle ja sidosryhmille esimerkiksi työvälineiden strategisesta käytöstä.
- 5. Vahvistetaan biotalouden tutkimuksen ja päättäjien vuoropuhelua ja varmistetaan julkisten tutkimustulosten hyödyntäminen osana politiikkojen päätöksentekoa.
- 6. Tarjotaan alusta patenttien kehittämiselle ja kehitetään biotalouteen liittyvää patenttilakia.
- 7. Tuetaan biotalouden korkeakoulutusta kannustamalla biotaloussektoreiden yhteistoimintaa ja luodaan lisää akateemisia opiskelupaikkoja tieteellisellä ja teknologisella puolella.

2. Poliittikanalojen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja sidosryhmien sitoutuminen

- 1. Luodaan EU:n laajuinen biotalouden vuorovaikutusverkosto vahvistamaan biotaloussektoreiden synergiaa Biotalous Paneelin avulla.
- 2. Tarjotaan tietoa biotaloudesta ja sen sosiaalisista vaikutuksista järjestämällä sidosryhmille alusta keskustelulle, jossa on mukana tutkijoita, yrittäjiä, politiikan päättäjiä ja kansalaisia. Järjestetään säännöllisesti sidosryhmille tarkoitettuja konferensseja kasvattamaan tietoa EU:n vuosittaisista biotalouden toimista.
- 3. Parannetaan biotuotteisiin liittyvää tiedon laatua ja saatavuutta sekä tiedotetaan biotuotteiden sosiaalisista, taloudellisista ja ympäristöllisistä vaikutuksista. Lisätään tietoisuutta ja järjestetään nolla-jäte -kampanjoita yhdessä eri sidosryhmien kanssa.
- 4. Edistetään sidosryhmien mahdollisuutta osallistua keskusteluun päätettäessä tutkimustoimista ja tulosten julkistamisesta.
- 5. Tuotetaan biotalouden kehitystilanteesta säännöllisiä ennusteita ja päivityksiä.
- 6. Panostetaan EU:n, kansallisen ja alueellisen tason biotalouden toimintojen, tutkimuksen ja innovaatiokapasiteetin kartoitukseen tuottamalla säännöllisiä kapasiteetti-, teknologia-, toiminta- ja projektikarttoja Euroopan laajuisesti.
- 7. Panostetaan kansallisiin ja alueellisiin biotalousstrategioihin tukemalla maaseudun ja rannikkoalueiden kehityksestä vastaavia viranomaisia sekä yhtenäistä politiikkaa.
- 8. Ylläpidetään lyhyitä tuotantoketjuja ja paikallista tuotantoa sekä kaupunkialueiden ja maaseudun sidoksia.
- 9. Edistetään kansainvälistä yhteistyötä ja synergiaa biotalouden tutkimus- ja innovaatio ohjelmilla.

3. Markkinoiden ja kilpailukyyn parantaminen biotaloudessa

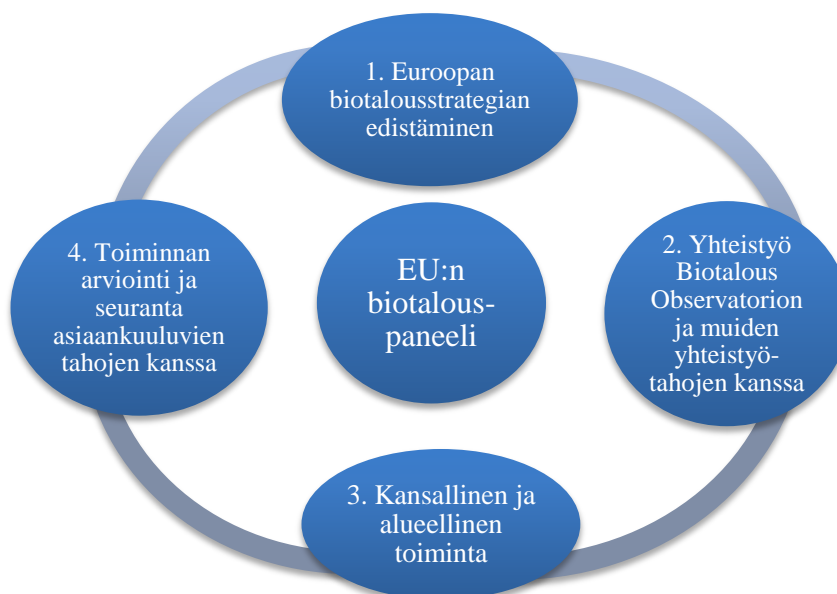
- 1. Kehitetään työkaluja biotalouteen liittyvän datan yhteenkeräämiseksi, jotta biomassaresurssien riittävyys voidaan kartoittaa.
- 2. Tehostetaan Euroopan markkinoita tarjoamalla laadukkaasta biomassasta ja jätteistä biopohjaisia tuotteita, biopolttoaineita ja bioenergiaa tasavertaisella käyttömahdollisuudella.
- 3. Tarjotaan laajentamispalveluita maa- ja metsätalousyrittäjille sekä tietoa tuholaisien torjuntaan.
- 4. Parannetaan tietopohjaa politiikan toimien jalkauttamisesta yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan ja muiden vastaavien politiikkojen toimintapiirissä.
- 5. Tuetaan Euroopan ja kansallisen tason biojalostamoiden perustamista.
- 6. Edistetään biotuotteiden pilottihankkeiden ja demonstraatioiden perustamista ja perustamisen esteettömyyttä.
- 7. Tuetaan Sinisen kasvun tavoitteita kehittämällä innovaatioita, tuotteita ja palveluita sekä kehitetään merialan kilpailukykyä.
- 8. Tutkitaan ruoantuotannon mahdollisuuksia vaativimmista tuotanto- ja tehokkuuskriteereistä.
- 9. Tarjotaan tietopohja olemassa olevista ruokahävikin poliittisista kannustimista ruoan tuotannossa, varastoinnissa, kuljetuksessa, jakelussa ja kotitalouksissa.
- 10. Edistetään kuluttajien tietämystä terveellisestä ruokavaliosta tarjoamalla tietoa ja kestäviä kulutus- ja ruokavaliomalleja.
- 11. Tuetaan tutkimus ja innovaatiotoimintaa, joka levittää tietämystä ravintoarvoista ja ruokavalioiden ympäristövaikutuksista.
- 12. Kannustetaan tuottajia vähentämään terveydelle haitallisia ainesosia, kuten sokeria, sodiumia ja tyydyttyntä rasvaa ja lisäämään täysjyvän, hedelmien, kuitujen ja kasvisten määrää tuotteissaan.

2.4 EU:n biotalouspaneeli

Euroopan komissio perusti EU:n biotalouspaneelin vuonna 2013 tukemaan Euroopan biotalousstrategian toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista. Paneelin tarkoitus on olla biotalousalan foorumi, jossa jaetaan tietoa ja ideoita sekä keskustellaan ratkaisuksista, jotta biopohjaista yhteiskuntaa voidaan rakentaa ja käytännössä siirtyä hiilipohjaisesta taloudesta biotalouden painottuvaan yhteiskuntaan. (European Commission 2013a.)

Paneeli tarjoaa viitekehyksen ja joustavan toimintakentän biotalouden kokonaisuudelle alkutuotannosta kuluttajamarkkinoille. Toimintakentässä otetaan huomioon alojen keskinäinen riippuvuus sekä niiden yhteisvaikutukset, joita muun muassa talous-, sosiaali-, ja energiahaasteet voivat aiheuttaa. Joustava toimintakenttä on tärkeä biotalousstrategian toteutumisen kannalta, jotta strategiaa voidaan suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutteisesti ja menestyksekkäästi. Paneelin tarkoituksena ei ole luoda uudelleen jo olemassa olevaa tietoa, vaan täydentää sitä. Tiedon ja innovaatioiden kehittäminen ovat avainasemassa, jotta käytännön toteutuksia voidaan tehostaa ja parantaa. (European Commission 2013a.)

Alla olevaan kuvioon (kuvio 2) on kuvattu biotalouspaneelin toimintaperiaate. Paneelin on tarkoitus toimia mahdollisimman interaktiivisesti, jotta asiakokonaisuudet voivat vaikuttaa toisiinsa. Biotalouspaneelin yhteistyötaho Biotalous Observatorio järjestää erilaisia teematyöpajoja yhdessä biotalouden sidosryhmien kanssa, jotta tiedonkeruuta ja mittaamista voidaan edistää. Sidosryhmien työpajoissa on tarkoitus olla tarkkailijan roolissa Euroopan ja kansainvälisten biotalouteen liittyvien yhdistysten ja järjestöjen edustajia, jotta tiedon siirtyminen ja leviäminen olisi mahdollisimman tehokasta. Edustajien osallistuminen paneelin toimintaan edesauttaa Euroopan biotalousstrategian tavoitetta paremmasta eri sidosryhmätasojen osallistumisesta biotalouteen liittyviin toimintoihin. (European Commission 2013a; European Commission 2013b.)

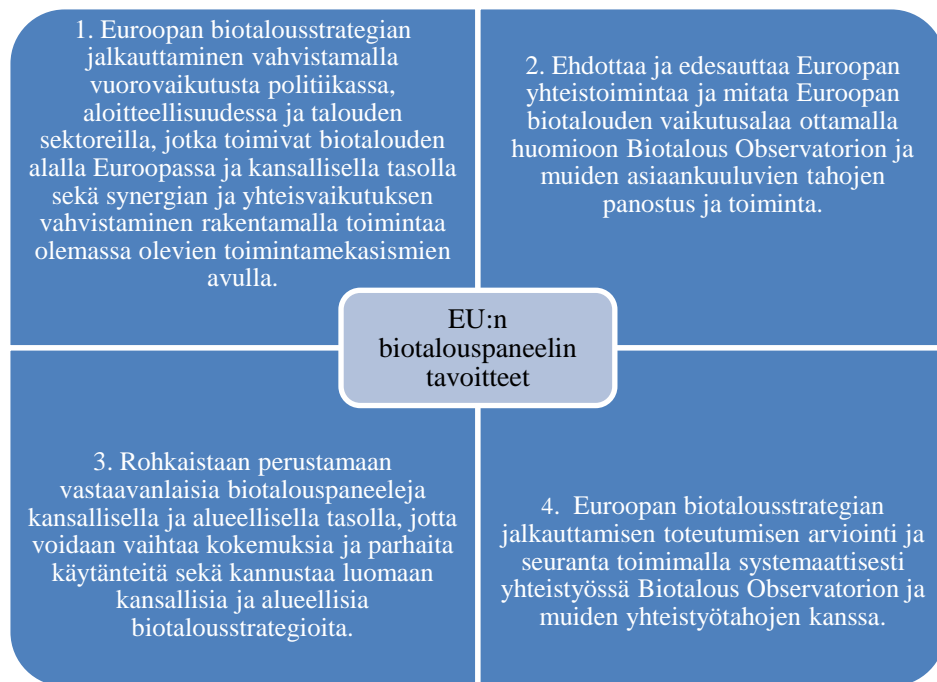

Kuvio 2. EU biotalouspaneelin toimintamalli (European Commission 2013a)

2.4.1 EU:n biotalouspaneelin toimeksianto

Paneelin tavoitteena on tukea toimintaa eri biotalouden toiminta-aloilla ja sidosryhmissä. Pyrkimyksenä on saada kokonaisvaltainen näkökulma biotalouteen, joten asioita ei pyritä lähestymään yksityiskohtaisesti jollakin tietyllä sektorilla. Tavoitteena on myös kehittää yhteistoimintaa ja synergiaa eri biotalouden toimialojen välillä sekä lisätä ja kartoittaa biotalouden vaikutuspiiri yhteistyössä muiden biotaloustahojen kanssa. Paneeli edistää Euroopan biotalousstrategian täytäntöönpanoa sekä parantaa ja tukee eri toimijoiden vuorovaikutusta, aktiivisuutta ja yhteistyötä biotalouteen liittyvillä talouden ja politiikan aloilla. Vuosittaisissa kokouksissa seurataan Euroopan biotalousstrategian toteutumista ja keskustellaan parhaista käytännöistä tavoitteiden saavuttamiseksi. (European Commission 2013a; European Commission 2013b.)

Paneelille on asetettu neljä tavoitetta. Kuviossa 3 on havainnollistettu paneelin toimeksiannon pääkohdat. Ensimmäinen osa pyrkii vahvistamaan Euroopan biotalousstrategian toteutumista niiden toimintasektoreiden välillä, jotka toimivat biotalouden piirissä. Toisen osan tarkoitus on edistää Euroopan yhteisiä toimia ja mitata biotalouden toiminta-alojen välisiä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Kolmannessa osiossa keskitytään biotalouden toimintaan kansallisella ja alueellisella tasolla. Tässä osiossa jäsenvaltioita kannustetaan vaihtamaan kokemuksia valtioiden kansallisista strategioista parhaan käyttökelpoisen tekniikan saamiseksi sekä järjestämään paneeleita yhdessä kansallisten biotaloustoimijoiden kanssa. Neljäs osio koostuu systemaattisen toimimisen arviointiin ja seuraamiseen asiaankuuluvien tahojen kanssa. (European Commission 2013a; European Commission 2013b.)

Kuvio 3. EU biotalouspaneelin tavoitteet (European Commission 2013b)

2.4.2 EU:n biotalouspaneelin muodostamisperiaatteet ja koostumus

Biotalouspaneelin toimihenkilöt valittiin Euroopan komission (European Commission 2013b) toimesta keväällä 2013. Jäsenet koostuvat kolmesta-kymmenestä akateemisen alan, kansainvälisen hallinnon sekä sidosryhmien edustajista ja asiantuntijoista, jotka toimivat biotalouden alalla Euroopassa. Asiantuntijoiden valinta perustui sekä kansainvälisen hallinnon että sidosryhmien kohdalla avoimeen prosessiin, jonka kriteerit laati Euroopan komission pääsihteeristö. Sopivalla ehdokkaalla paneelin jäseneksi on oltava asiantuntijan kokemusta biotaloudesta ja innovaatioasioiden eteenpäinviemisestä sekä mahdollisuus antaa laaja näkökulma biotalouteen. Jäsenen on myös oltava aktiivinen ja sitoutunut paneelin toimintaan ja varattava toimien toteuttamiseen riittävästi resursseja. Panelistilla tulee olla kokemusta kansallisesta tai alueellisesta hallinnon tai vastaavan toimielimen toiminnasta. Jäsenen on voitava sitoutua paneeliin seuraavaksi neljäksi vuodeksi.

Valituista jäsenistä kymmenen ovat kansallisen hallinnon edustajia, joilla on biotalousalan kokemusta. Heistä on koottu tasapainoinen edustajajoukko kaikilta biotalousalan toimintasektoreilta eri Euroopan jäsenvaltioista. Paneelin jäseniä valitessa on otettu huomioon myös alueellinen ulottuvuus. Muut kaksikymmentä panelistia edustavat biotalousalan eri sidosryhmiä seuraavassa järjestyksessä: Euroopan teollisen sektorin yhdistykset ja yritykset; yliopistot, tutkimusorganisaatiot ja tieteelliset yhteisöt; Euroopan maan- ja metsätalouden sekä kalastuksen yhdistykset; kansalaisjärjestöt.

Kaikille jäsenille yhteisiä kokouksia järjestetään kahdesti vuodessa, joissa käydään läpi paneelin aikaansaannokset sekä katsaus Euroopan biotalousstrategian toteutumiseen. Paneelin puheenjohtajuudesta vastaa Euroopan komissio, jonka jäsenistä komissio valitsee puheenjohtajat kokouksiin. Valitut puheenjohtajat laativat esityslistan seuraavaan kaikille yhteiseen kokoukseen. Paneelilla tulee lopullisessa muodossaan olla tasainen edustajisto maantieteellisesti ja sukupuolisesti tarkasteltuna. Vuosittaisiin kokouksiin pyritään panelistien lisäksi saamaan edustajia Euroopan instituuteista tarkkailijoiden rooliin. (European Commission 2013b.)

Euroopan komissio valitsi paneelin jäseniksi viisitoista miestä ja naista, jotka edustavat tasaisesti biotalouden toimialoja. EU:n biotalouspaneelin jäsenet ovat

- Beate Kettlitz, Doris Schnabel, Holger Zinke ja Peter Pickel (Saksa)
- Carmen Millan-Chacartegui (Espanja)
- Carmen Socaciu (Romania)
- Catia Bastioli (Italia)
- Christine Bunthof ja Dorette Corbey (Alankomaat)
- Christophe Rupp-Dahlem ja Dominique Barjolle Musard (Ranska)
- Courtney Hough, Jim Philip, Joanna Dupont-Inglis ja Nathaniel Page (Yhdistynyt kuningaskunta)
- Christina L.M. Silva (Portugali)
- Electra Papadopoulou (Kreikka)

- Emilia Den Boer ja Stanislaw Bielecki (Puola)
- Eva Cudlinova (Tšekki)
- Hordur Kristinsson (Islanti)
- Johan Elvnert (Ruotsi)
- Monika Sormann ja Peter Schintlmeister (Itävalta)
- Niels Gotke (Tanska)
- Richard Howell (Irlanti)
- Sarunas Zableckis (Liettua)
- Sirpa Kurppa (Suomi)
- Vjekoslav Ticina (Kroatia)

EU:n biotalouspaneelissa on mukana kahdeksantoista eri Euroopan valtioiden edustajaa. Joistakin maista, kuten esimerkiksi Saksasta, on enemmän kuin yksi edustaja. Suomea paneelissa edustaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen professori Sirpa Kurppa. (European Commission 2013c.)

2.4.3 Toiminnan linkitykset EU:n politiikkojen ja organisaatioiden tasolla

Kansainvälistä yhteistyötä on vahvistettava, jotta kaikkiin biotalouden yhteiskunnallisiin haasteisiin voidaan vastata. Euroopan biotalousstrategian tarkoitus on auttaa Eurooppaa ottamaan johtoasema muutoksen edistämiseksi kohti kestäväää biotaloutta. Kansainvälisen yhteistyön perustana on oltava innovointi ja tutkimus sekä sen tulee helpottaa tieteellisen tiedon vaihtoa jäsenmaiden välillä. Tiedonvaihtoa pyritään erityisesti tehostamaan maailmanlaajuisissa kysymyksissä, jotka koskevat elintarvikehuoltoa, ilmastonmuutosta, luonnonvaroja sekä ympäristöä ja markkinoita. (Innovointistrategia kestäväää kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle 2012, 6–7.)

Euroopan biotalousstrategiassa mainittu sidosryhmien konferenssien järjestäminen on paneelitoiminnalle mahdollisuus päästä kommunikoimaan sidosryhmien edustajien kanssa biotalouteen ja paneelin toimintaan liittyvissä asioissa kansainvälisellä tasolla. Sidosryhmäkonferensseja on jo järjestetty vuosina 2012 Kööpenhaminassa ja vuonna 2013 Dublinissa. Tavoitteena on jatkaa konferenssien järjestämistä vuosittain. Konferenssien järjestämisestä vastaa RTD. Koska tulevaisuudessa biotalouden tapahtumissa ovat mukana myös Euroopan Unionin pääosastot, Euroopan jäsenvaltioilla on mahdollisuus päästä keskustelemaan biotaloudesta yhdessä Euroopan unionin päättäjien kanssa. (The 2013 Stakeholders Conference – Bioeconomy days: “Bioeconomy in the EU: Achievements and directions for the future” n.d.)

Monet jäsenvaltiot ovat käynnistäneet biotalouden tutkimusohjelmia ja sopineet tutkimustoimiensa parantamisesta julkisen tason kumppanuuksien avulla (EurLex, n.d.). Koska paneelin toiminta on laaja-alaista, toimintaa tukevat monet eri Euroopan unionin yhdistykset. Yksityisten investointien ja yrittäjyyden edistämiseksi Euroopassa tarvitaan aktiivista yhteistoimintaa sidosryhmien välillä, jotta voidaan varmistaa linkityksien syn-

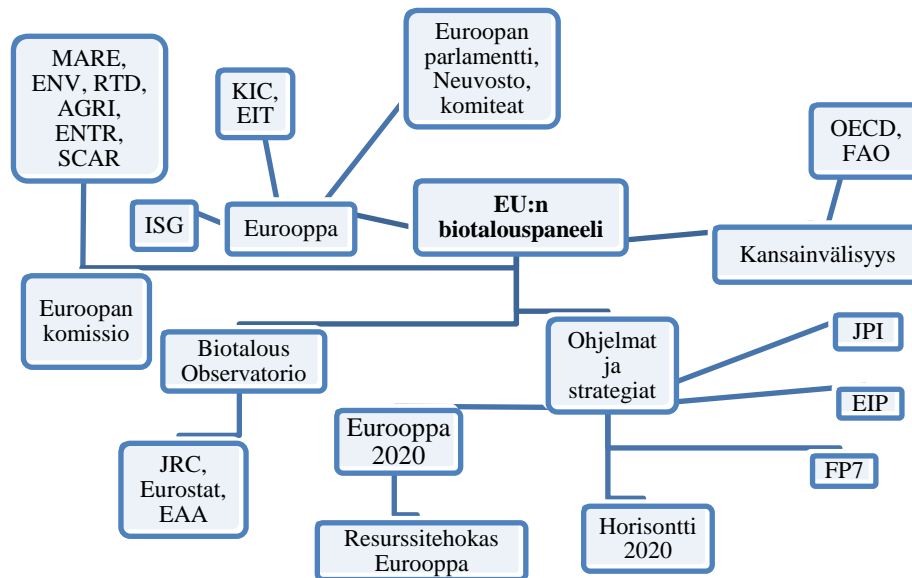
tyminen esimerkiksi Euroopan innovaatiokumppanuuksien (EIP), Yhteisten toiminta-aloitteiden (JPI) sekä Julkisen ja yksityisen tahon kumppanuuksien (PPP) kanssa. Kansainvälistä näkökulmaa ja yhteistyötä edustavat Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD. Kaikkien sidosryhmien toivotaan keskustelevan ja ottavan kantaa biotalouspaneelin toimintaan. (European Commission 2013b.)

Ensisijainen EU:n biotalouspaneelin linkitys on Sosiaalisen suojelukomitean pysyvä alatyöryhmä ISG. Muita paneelin toiminnassa mukana olevia organisaatioita ovat muun muassa Maataloustutkimuksen valiokunta SCAR, Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto AGRI, Yritys- ja teollisuustoiminnan pääosasto ENTRE, Ympäristöasioiden pääosasto ENV ja Meri- ja kalastusasioiden pääosasto MARE. Paneelin vastuupääosasto on tutkimukset pääosasto RTD. EU:n biotalouspaneelin rekisteritiedoissa ei ole mainittu metsätalouden roolia erillisenä linkityksenä. Metsätalous liittyy kuitenkin osana AGRI:in, vaikka pääosaston nimi viittaa lähinnä maanviljelyyn ja sen osa-alueisiin. (European Commission 2013c.)

Biotalouspaneeli pyrkii ymmärryksen kasvattamiseen biotaloudesta ja yhteistyöverkostojen laajentamiseen, jotta uusille kehitysideoille voidaan luoda hyvät edellytykset. Erityisesti yhteisiä toiminta-aloitteita, kuten JPI- ja ERA-net-toimia, on kehitettävä ja otettava mukaan osaksi toimintaa, jotta julkisten ohjelmien yhteisvaikutusta ja johdonmukaisuutta voidaan vahvistaa. Myös Euroopan tasolla bioklustereiden ja EIT:n sekä sen ohjelmissa toimivia tieto- ja innovaatioyhteisöjä (KIC), on hyvä olla mukana, jotta yrityssektorin kanssa voidaan muodostaa kumppanuussuhteita. (Innovointistrategia kestävää kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle 2012, 9.)

Kuten aiemmin todettiin, EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyy myös Euroopan komission ohjelmia ja strategioita. Näistä EU:n biotalouspaneeliin keskeisimmin liittyvät ohjelmat ovat Eurooppa 2020 ja Horisontti 2020. Eurooppa 2020 on Euroopan Unionin kymmenvuotinen kasvustrategia. Strategialla pyritään voittamaan talouskriisi, joka edelleen on monien EU:n jäsenvaltioiden taakkana. Tämän ohella strategialla on myös muita tavoitteita, joilla pyritään luomaan hyvät kasvuolosuhteet kestävämmälle ja osallistuvammalle taloudelle. Strategialla on seitsemän lippulaivahanketta, joiden teemoina ovat innovointi, resurssitehokkuus, digitaalitalous, nuoriso, työllisyys, köyhyys ja teollisuuspolitiikka. Esimerkki lippulaivahankkeesta on Resurssitehokas Eurooppa -hanke, joka pyrkii saavuttamaan kestävää kasvua vähähiilisellä ja resurssitehokkaalla toiminnalla. (Eurooppa 2020 pähkinänkuoressa n.d; Horisontti 2020 n.d.)

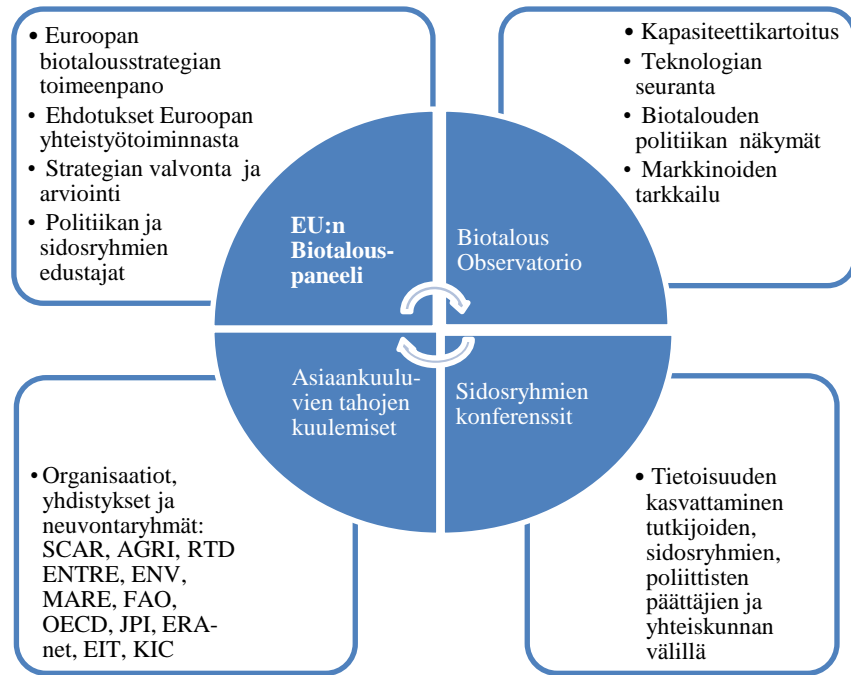
Kuviossa 4 (s. 15) on EU:n biotalouspaneelin tärkeimmät Euroopan tason sidosryhmät ja toiminnan linkitykset. Kaikki tahot liittyvät jollakin tasolla samaan päämäärään eli hyvinvoivaan talouteen ja ympäristön turvaamiseen.

Kuvio 4. EU:n biotalouspaneelin linkitykset Euroopan tasolla

Toiminnan linkityksistä yksi keskeisimmistä on paneelin ohella toimiva Euroopan komission perustama biotalouden seuranta- ja mittauskeskus Biotalous Observatorio. Biotalous Observatorion perustamisen tavoitteena on tehdä kartoitus teknologian seurannasta, biotalouden toiminnan tulevaisuudennäkymistä ja sen markkinoiden eri osa-alueista. Tarkoitus on analysoida biotalouden toimia Euroopan lisäksi myös maailmanlaajuisella tasolla. Keskus on aloittanut toimintansa vuonna 2013 ja ensimmäisiä biotalouden mittaustuloksia on odotettavissa vuonna 2014. Keskuksen toiminnasta vastaa JRC, joka on vahvasti yhteydessä biotalouspaneelin toimintaan. Seuranta- ja mittauskeskus toimii tiiviissä yhteistyössä Euroopan tasolla EAA:n ja Eurostatin kanssa. (European Commission 2013b.)

Biotalouden seuranta- ja mittauskeskuksen, sidosryhmäkonferenssien ja yhteistyötahojen kuulemisen toiminnassa syntyy tasapainoinen lähestymistapa biotalouteen, joka mahdollistaa laajan näkökulman biotalouden tarkasteluun ja arviointiin. Kuvioon 5 (s. 16) on koottu EU:n biotalouspaneelin kokonaisuutta kuvaava kuvio, jossa on eriteltyä suoraan paneelin toimintaan linkittyvän tahon päätavoitteet ja toimenpiteet. Kokonaisuudet vaikuttavat toisiinsa jatkuvasti alkaen EU:n biotalouspaneelistä. Vaikutus toimii kiertävällä periaatteella ja kierron palatessa uudelleen EU:n biotalouspaneeliin arvioidaan toiminnan vaikutus ja tehdään mahdollisesti uusia toimenpide-ehdotuksia. (European Commission 2013b.)

Kuvio 5. Paneelitoiminnan yhteistyötahot ja päätoimet (European Commission 2013b)

2.4.4 Paneelin toimintasuunnitelmat

Biotalouspaneelin yhteisissä kokouksissa tehdään vuosittain katselmus Euroopan biotalousstrategian toteutumiselle. Katselmuksessa käydään läpi tavoitteiden eteneminen ja tehdään mahdolliset päivitykset. Tarkoitus on pyrkiä myös keskusteluun ja ehdotuksiin strategian toteutumisen parantamiseksi sekä yhteneväisyyden luomiseksi. Seurannan kohteena on lisäksi paneelin ja Biotalous Observatorion yhteistyö, jossa tarkastellaan yhteistoiminnan tuloksia. Myös sidosryhmien kuulemiset ovat esillä joka kokouksessa. Keskustelussa pyritään tuomaan esille biotalouden sidosryhmien, kuten yrittäjien, kuluttajien, kehitysmaiden sekä tuottajien toiminnan mahdollisuudet ja esteet, joita biotalouden toimintakentässä saattaa esiintyä. (European Commission 2013a.)

Euroopan komissio on esittänyt myös muita ehdotuksia toiminnan toteuttamiselle. Komissio on ehdottanut esimerkiksi tiettyyn teemaan kohdistuvaa paneelikokousta, jossa yhteistyötä tehtäisiin kansainvälisten tahojen, kuten FAO:n tai OECD:n kanssa. Komissio on myös ehdottanut, että teemaryhmät keskustelisivat Euroopan biotalousstrategian kehityksestä ja muusta biotalouteen liittyvästä toiminnasta sekä kansallisella että alueellisella tasolla. (European Commission 2013a.)

Kaikkien yhteisten kokousten tarkoitus ei ole sisällyttää kaikkia ehdotettuja teemoja. Pyrkimyksenä on pitää kokousten sisältö kevyenä, jotta paneelistien väliselle keskustelulle jää mahdollisimman paljon aikaa. Kokoukset haluaan pitää vuorovaikutteisina ja dynaamisina. Tietoa kannustetaan jakamaan kokousten ulkopuolisessa yhteydenpidossa sähköpostilla, sosiaali-

sessä mediassa sekä verkkokokouksien välityksellä. (European Commission 2013a.)

Kaikkia EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyviä Euroopan komission osastoja kannustetaan osallistumaan kokouksiin sekä keskusteluun. Komission toimesta tehdään jokaisesta panelistien yhteisestä kokouksesta julkistettava muistio. Muita EU:n instituutteja, kuten Euroopan Parlamenttia, Neuvostoa, Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueellisia komiteoita, kutsutaan myös osallistujiksi seuraamaan kokousta. (European Commission 2013a.)

Paneelin toimintasuunnitelmiin kuuluu oleellisena osana myös panelistien keskinäinen ryhmätyöskentely sekä kansallinen työ. Ryhmätyöskentelyssä panelistit jaetaan kolmeen tai neljään ryhmään, joiden aiheena on jokin Euroopan biotalousstrategiaan liittyvä teema. Teemaryhmien tarkemmasta toiminnasta kerrotaan sisällön kehittämiseen liittyvässä luvussa 2.4.5.

Panelistien tehtävänä on viestiä paneelin asiasisällöistä kansallisille sidosryhmille ja toimia biotalouden puolestapuhujina. Apukeinoksi toiminnan viemiseksi kansalliselle tasolle voidaan kehittää sopiva toimintakonsepti. Konseptin avulla paneelitoiminnan jalkautusta voidaan seurata ja tuloksia mitata. Komissio ei ole antanut toimintaohjeita kansallisen tason toiminnan toteuttamiseksi, joten mahdollinen konsepti tulee kehittää panelistien toimesta.

2.4.5 Teemaryhmät

Paneelin yhteydessä perustetaan erilaisia teemaryhmiä noin 3-4 vuodessa, jotka koostuvat 5–10 paneelin jäsenestä. Teemaryhmien tavoitteena on jonkin tietyn biotalouteen perustuvan aiheen lähempi tarkastelu sovitun aikataulun puitteissa. Teemaryhmät tekevät lyhyitä raportteja tai yhteenve-toja, joita tuotetaan vapaasti ryhmän kesken. Ryhmästä valitaan yksi henkilö koordinaattoriksi, joka on tehtävän aikana yhteydessä komissioon ja vastaa teemaryhmän ylläpidosta. Komissiolle esitetään panelistien yhteisissä kokouksissa tiivistelmä teemaryhmän tuotoksesta, jotta komissio voi tarkistaa tuotoksen yhteneväisyyden biotalouspaneelin toimintasuunnitelman kanssa sekä varmistaa päällekkäisyyksiltä välttymisen. Teemaryhmi-en tavoitteena ei ole luoda uudelleen jo olemassa olevaa tietopohjaa, vaan täydentää sitä. Teemaryhmien tuotoksien esittelyn yhteydessä on tarkoitus saada aikaan keskustelua ja tuoda esille kansainvälisiä näkökulmia. (European Commission 2013a.)

Paneelin kanssa yhteistyötä tekevän biotalouden seuranta- ja mittauskeskuksen Biotalous Observatorion on tarkoitus olla keskeinen työväline paneelin neljännen tavoiteosion saavuttamisessa (Euroopan biotalousstrategian toteutumisen arviointi ja seuranta). Yhteistyön vahvistamisen vuoksi seurantakeskuksen toiminta on liitetty myös osaksi teemaryhmien työtä. Yhteistyön avulla biotalouden mittauksia saadaan paremmin julkiseen tietoisuuteen ja panelistit pystyvät ottamaan tulokset hyötykäyttöön myös kansallisessa toiminnassa. (European Commission 2013a.)

Syksyllä 2013 järjestetyssä panelistien ensimmäisessä yhteisessä kokouksessa Brysselissä päätettiin ensimmäiset teemaryhmät. Komission ehdotusten lisäksi myös panelisteilta kerättiin ideoita ja ehdotuksia teemaryhmien aiheiksi. Ehdotuksia tuli kaiken kaikkiaan kaksikymmentä, joista komissio valitsi ajankohtaiset ja parhaiten Euroopan biotalousstrategiaa tukevat teemaryhmät. Ensimmäiset käynnistyvät teemaryhmät ovat seuraavat:

- Kestävä biomassan tuotanto kasvavassa biotaloudessa: miten varmistetaan biomassan tuotanto, jotta se vastaa vaatimuksiin resurssitehokasta sekä ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä tuotantotavasta?
- Biotalousmarkkinat: Kenen pitäisi tehdä ja mitä, jotta voidaan tukea kestävä biotalousmarkkinoiden laajenemista?
- Biotalous Observatorion yhteistoiminta EU biotalouspaneelin kanssa: panelistit perustavat kontaktiryhmän Biotalous Observatorion perustajajäsenten kanssa, jotta toimintaa voidaan toteuttaa interaktiivisesti ja poikkitieteellisesti.

Kaksi ensimmäistä teemaryhmää tuottavat raporttikokonaisuuden, jonka päätelmäosiota voidaan käyttää biotalouden kehittämiseen. Molempien teemaryhmien tarkoituksena on parantaa vuorovaikutusta tekijöihin, jotka vaikuttavat biotalouden kehittämiseen, politiikanpäättäjiin sekä muihin sidosryhmiin EU:n, kansallisella ja alueellisella tasolla. Kolmas ryhmä, joka on yhteistyössä Biotalous Observatorion kanssa, ei tuota kirjallista raporttia teeman luonteen vuoksi, vaan ylläpitää yhteistyötoimintaa paneelin toimintakauden ajan. (European Bioeconomy Panel 2013, 8; European Bioeconomy Panel Sub-Groups n.d.)

2.4.6 Paneelitoiminnan viestintä

Paneelin tuotokset tullaan jakamaan eri biotaloussektoreiden toimijoille. Tulosten jakaminen suoraan biotaloussektoreiden toimijoille auttaa toimijoita informoimaan paneelin toiminnan tuloksista omille verkostoilleen. Tiedonvälityksen avulla on mahdollista myös suoran palautteen saaminen niiltä sidosryhmiltä, joita tuotettu tieto koskee. Sidosryhmille on tarkoitus suorittaa myös järjestettyjä konferensseja, joihin osallistuvat kaikki paneelissa mukana olevat tahot laajan näkökulman ja ideoinnin saamiseksi. Sidosryhmä konferensseja on järjestetty jo kaksi: vuonna 2012 Kööpenhaminassa ja vuonna 2013 Dublinissa. Vuoden 2014 konferenssi on tarkoitus järjestää Roomassa. Vuosittaiset tapaamiset heijastuvat jossakin vaiheessa myös kansalliselle ja alueelliselle tasolle, jolloin EU:n mittakaavassa järjestettyjen konferenssien antia voidaan käsitellä alueellisissa sidosryhmätapaamisissa. (European Commission 2013b; The 2013 Stakeholders Conference – Bioeconomy days: “Bioeconomy in the EU: Achievements and directions for the future”. n.d.)

Tehokkaan kommunikoinnin kehittämiseksi panelistien välille on suunnitella Internet-sivu, jossa näkyy panelistien profiilit, tiivistelmät vuosittaisista kokouksista sekä teemaryhmien tuotokset ja mahdollisesti myös panelistien yksityishaastatteluja. Panelisteilla on mahdollisuus myös liittää

paneelin toimintaan liittyviä tiedostoja kyseiselle Internet-sivulle. Myös Biotalous Observatorion on tarkoitus päivittää tutkimustuloksia JRC:n hallinnoimalle Internet-sivuille, jotta sen toimintaa etenkin sidosryhmien on helppo seurata. (European Commission 2013b.)

2.5 Biotalouspaneelin kansallinen toiminta

Euroopan komissio on esittänyt paneelin toimintasuunnitelmassa kansallisen toiminnan toimenpide-ehdotukseksi kansallisen ja alueellisten biotalouspaneelien perustamisen. Itse paneelimuotona toteutettavan jalkauttamisen lisäksi komissio ei ole esittänyt toiveita tai ehdotuksia jalkauttamisen menetelmiksi, vaan toimet ovat panelistien itsensä kehitettävissä. Komissio on esittänyt, että panelistit jakaisivat kokemuksiaan eri jalkauttamisvaihtoehtoista, jotta hyväksi todettuja käytäntöjä voidaan soveltaa myös muissa maissa. Panelisteille ei ole määritelty yksilöllisiä tavoitteita, joten toimintaa on tarkoitus toteuttaa yhtenäisesti paneelimuotoisena.

Tässä työssä keskitytään pohtimaan millaisia vaihtoehtoja EU:n biotalouspaneelin jalkauttaminen muulla kuin paneelitoiminnalla toteutettuna pitää sisällään kansallisella tasolla. Painotettavia alueita EU:n biotalouspaneelin toimintasuunnitelman jalkauttamiseksi ovat kohdentaminen, yhteistyö ja poikkitieteellisyys, käyttäjätarpeet sekä erityisesti teknologian- ja tiedon siirto. Tarvitaan verkottumista eri biotalousalojen kesken sekä tutkimustiedon hyödyntämistä tehokkaan tiedonsiirron avulla.

Koska komissio ei ole paneelin toimintasuunnitelmassa laatinut erillistä toimintaohjetta kansallisen ja alueellisten biotalouspaneelien perustamisen lisäksi, se avaa useita vaihtoehtoja jalkauttamisen toteuttamiselle. Parhaimman vaihtoehdon jalkauttamiselle antaa lähtökohtaisesti systemaattinen malli jalkautusprosessin läpiviemiseksi. Jalkauttamisella tulee olla selkeät tavoitteet, jotka tässä tapauksessa on paneelin asia- ja toimintasiältöjen viestiminen kansallisella tasolla.

Paneelitoiminnan jalkauttamismahdollisuuksia ovat esimerkiksi seminaarit, sähköpostitiedotus, kohdennetut uutiskirjeet, fokusryhmätyöskentely, haastattelut, paneelityöskentely, Internet-sivusto, sosiaalinen media sekä sähköpostikyselyt EU:n biotalouspaneelin kansallisille sidosryhmille. Toiminnan jalkauttamismahdollisuuksia kehitetään paneelin toiminnan aikana. Paneelin toiminnan aikana voidaan selvittää parhaiten soveltuvat menetelmät sidosryhmien osallistumiseksi paneelin toimintaan.

Eriteltyjen toimenpiteiden lisäksi jalkauttamista edistävät myös kansalliset ja alueelliset biotalousstrategiat. Biotalousstrategioiden välisten yhteneväisyyksien avulla voidaan jalkauttaa toimintaa niiltä osin, kuin ne integroituvat toisiinsa. EU:n biotalouspaneelin jalkauttamista tapahtuu, kun kansallisia biotaloutta tukevia toimenpiteitä toteutetaan.

2.5.1 Suomen biotalousstrategia

Maailmanlaajuinen tarve uusiutuvien luonnonvarojen käytölle mahdollistaa laajenevat markkinat biotalouden uusille ratkaisuille. Useat maat ovat laatineet kansallisen biotalousstrategian kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Maat ovat asettaneet kansallisille strategioilleen tavoitteeksi erilaisia päämääriä; esimerkiksi Saksan ja Hollannin kansallisen biotalousstrategian päämääräksi on asetettu korkean lisäarvon tuotteet, kuten biomuovit, lääkkeet, elintarvikkeet ja kemikaalit. Monissa muissa Euroopan maissa ruokaan liittyvä toimintasektori muodostaa suurimman osan biotaloudesta. Suomessa, kuten myös Ruotsissa, metsätalous kattaa suurimman osan biotalouden toimialasta. (Suomen biotalousstrategia 2013, 1.)

Suomen biotalousstrategian on laatinut kansallisten biotalousalan asiantuntijoiden sekä osajien johto- ja työryhmä. Suomen biotalousstrategiassa biotalous määritellään uusiutuvien luonnonvarojen kestäväksi hoidoksi ja käytöksi sekä niistä valmistettaviksi tuotteiksi ja palveluiksi. Biotalous kasvaessa fossiilipohjaisia raaka-aineita korvataan uusiutuvilla luonnonvaroilla käyttäen niitä tehokkaasti kestävyysrajoissa. Biotalous toiminta-ala kattaa koko arvoketjun lähtien bioraaka-aineen hankinnasta markkinoille päätyviin tuotteisiin sekä palveluihin. Suomen biotalousstrategian tavoitteena on saada biotalouden tuotos kaksinkertaistettua 100 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä sekä luoda 100 000 uutta työpaikkaa. Tavoitteisiin pääseminen toisi mukanaan myös energiaomavaraisuutta, nostaisi vaihtotasetta sekä vahvistaisi huoltovarmuutta. (Suomen biotalousstrategia 2013, 2.)

Suomen biotalousstrategian (2013) tarkoitus on tukea hallitusohjelman kasvutavoitteita vihreän talouden periaatteita noudattaen. Biotalousstrategian taustamateriaalina on käytetty eduskunnalle vuonna 2010 annettua luonnonvaraselontekoa sekä useita muita ohjelmia, jotka tukevat kestävä kehityksen toteutumista Suomessa. Suomi tarvitsee biotalousstrategiaa, jotta nykyisten toimenpiteiden biotalouden mahdollisuudet voivat toteutua sekä tahtotila biotalouden eteenpäinviemiseksi kehittyä. Suomella on edellytyksiä tulla biotalouden edelläkävijäksi esimerkiksi metsäteollisuuden ja biopolttoaineiden sektoreilla.

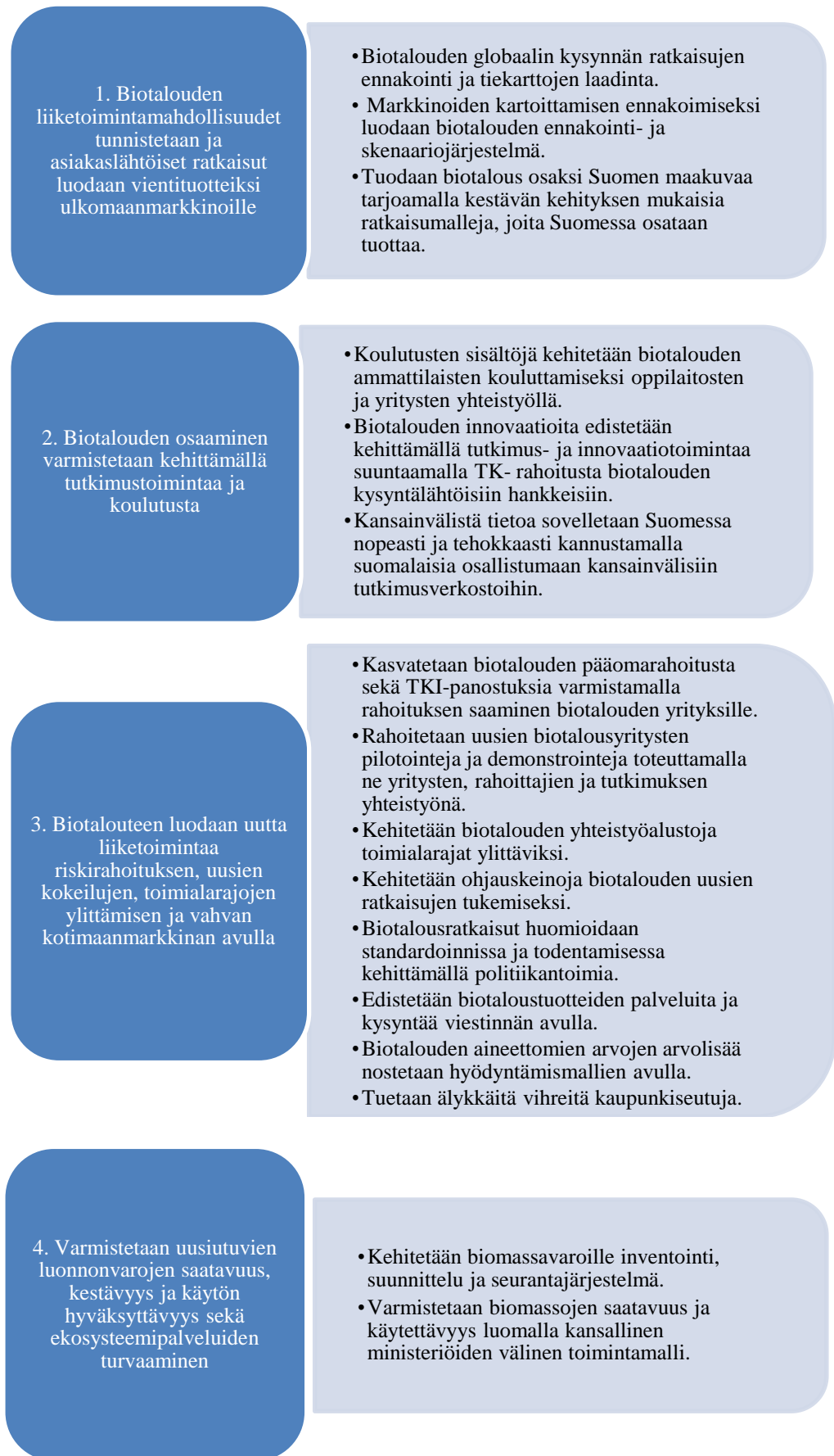
Hyödyntämättömiä mahdollisuuksia on useita ja oikein toimimalla biotaloudesta voi tulla erittäin merkittävä kasvualue Suomen taloudelle. Vajaa-käytössä olevia biomassoja on muun muassa puu- ja peltobiomassoissa, teollisuuden sivutuotteissa ja yhdyskuntajätteissä. Suomen EU-politiikassa ei ole käytössä ennakoivaa vaikuttamisjärjestelmää, joka auttaisi tunnistamaan Suomen kannalta ne ratkaisevat prosessit, jotka vaikuttavat biomassojen hyödyntämiseen. Suomen tulisi priorisoida ne biotalouden toimet, joihin halutaan tulevaisuudessa panostaa.

Biotalousstrategian toteutumisen kannalta oleellista on kohdentaa politiikkoja tukemaan biotalouden kasvua sekä tekemään aivan uusia aloitteita. Tärkeää olisi saada liikkeelle sykäys uuden yritysliiketoiminnan syntymiseksi ja nykyisen toiminnan uudistamiseksi. Poliitiikan osalta toimenpiteistä nousevat esille biotalouden osaamiskärkien tunnistaminen ja tuominen kansainväliseksi liiketoiminnaksi. Oleellista on myös aktiivinen vaikutta-

minen kriittisiin EU-politiikkoihin, uusien innovatiivisten yritysten rahoituksen turvaaminen sekä markkinoiden kehittymistä edistävä säättely.

Uusia liiketoimintamahdollisuuksia on monilla biotalouden aloilla. Esimerkiksi ruokaketjuun liittyviä mahdollisuuksia on ravinteiden kierrossa, sivutuotteiden ja -virtojen hyödyntämisessä sekä maatalojen yritystoiminnassa. Myös elintarviketeollisuuden erikoistuotteissa on mahdollisuuksia toteuttaa uusia innovaatioita. Globaaleilla markkinoilla kysyntää on erityisesti energiateknologian, veden ja jätteiden käytön sekä materiaalitehokkuuden aloilla. (Suomen biotalousstrategia 2013, 1–3.)

Suomen biotalousstrategian visio on, että biotalouden kestävät ratkaisut ovat Suomen hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn perusta. Kuvioon 6 (s. 22) on koottu Suomen biotalousstrategian päätavoitteet ja niiden saavuttamiseen liittyvät toimenpiteet. Päätavoitteina ovat biotalouden liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen, biotalouden koulutuksen varmistaminen ja lisääminen, biotalouteen liittyvän liiketoiminnan varmistaminen rahoituksella ja uusilla kokeiluilla sekä uusiutuvien luonnonvarojen saatavuuden turvaaminen. Toimenpiteiden toteuttamisen päävastuussa ovat ministeriöt. Toteuttamisessa mukana ovat päävastuutahojen lisäksi muun muassa Tekes, SYKE, VTT, Kuntaliitto, yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tuleva Luonnonvarakeskus. Suurin osa toimista on suunniteltu aloitettavan heti ja osa on joiltakin osin jo käynnissä. Jotkin teemat ovat pidempikestoisia, joten näiden toimien aikataulu on suunniteltu vuosille 2014–2016. Tarkemmat toimenpiteet on esitetty Suomen biotalousstrategiassa. Strategian toimeenpanoa varten perustetaan strateginen ohjelma, joka vastaa toimenpiteiden toteutumisesta ja seurannasta. Johtotyöryhmän ohella ohjelmasta vastaa neuvottelukunnaksi ehdotettu kansallinen biotalouspaneeli. Strategian seuranta on tarkoitus toteuttaa muun muassa biomassojen tilastollisen kasvun ja kasvihuonekaasupäästöjen vertailulla ja mittaamisella. (Suomen biotalousstrategia 2013, 5–13.)

Kuvio 6. Suomen biotalousstrategian päätavoitteet ja toimenpiteet (Suomen biotalousstrategia 2013, 5–13.)

2.5.2 Euroopan ja Suomen biotalousstrategian integroituminen

Euroopan biotalousstrategian jalkauttamisen tueksi EU:n biotalouspaneelin avulla on syytä tarkastella Euroopan biotalousstrategian ja Suomen biotalousstrategian yhteneväisyyksiä ja mahdollisia eroavaisuuksia sekä toimien painopiste-eroja. Strategioilla on hyvin pitkälle samoja toimenpiteitä, kuten työpaikkojen ja uusien innovaatioiden luominen taloustilanteen nostamiseksi. Muita strategioiden yhteneväisyyksiä ovat muun muassa biotalouteen liittyvien uusien pilottihankkeiden ja demonstrointien tukeminen, biotaloustuotteiden markkinoinnin lisääminen, biomassavarojen kartoittaminen nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin sekä niiden kohdentaminen ja kansainvälisen yhteistyön lisääminen. Molemmissa strategioissa esitetään myös perustettavaksi biotalouspaneeli strategian toteutumisen ja arvioinnin tueksi.

Suurin eroavaisuus strategioiden välillä näyttäisi olevan sidosryhmien osallistuminen biotalouteen liittyvään päätöksentekoon sekä toimintoihin. Näillä tavoitteilla ei ole Suomen biotalousstrategiassa niin suurta painoarvoa, kuin Euroopan biotalousstrategiassa. Ero on oleellinen paneelitoimintaa ajateltuna, jonka idea on tuoda yhteen eri sidosryhmien edustajia keskustelemaan strategiasta ja sen tavoitteisiin pääsemisestä. Toisaalta hallinnollisten toimijoiden rooli on avainasemassa, sillä muutos biotalouden kehittämiseksi on viime kädessä lähtöisin politiikkojen ja lakisäädösten kehittämisestä biotalousmyönteisiksi. Toiminnan mahdollisuuksien luomisen jälkeen kaikkien sidosryhmätasojen, mukaan lukien myös kuluttajien, osallistuminen biotalousstrategian edistämiseen on tärkeää. Euroopan biotalousstrategiassa on kaikkien toimijoiden rooli tehty yhtä näkyväksi, joka edistää kokonaisvaltaisen kuvan kaikkien sidosryhmätasojen merkityksestä biotalouden kehityksessä. Suomen biotalousstrategiassa kaikkien sidosryhmätasojen yhteistoimintaa ei ole korostettu samalla tasolla, vaan joukosta erottuu enemmän hallinnollisten toimijoiden, tutkimuslaitosten ja koulutuslaitosten vuoropuhelu.

EU:n biotalouspaneelin toiminnan integroituminen osaksi Suomen kansallista strategiaa tapahtuu jouhevasti, sillä strategiat myötäilevät hyvin toisiaan. EU:n biotalouspaneelin toiminnan voidaan siis ajatella jalkautuvan tietyllä tasolla silloin, kun toteutetaan Suomen biotalousstrategiaa. Tällöin kansallisten sidosryhmien on helppo sitoutua osaksi myös Euroopan biotalousstrategian tavoitteita. Sidosryhmien on helpompi sitoutua biotalousstrategioiden toimenpiteisiin, kun toimenpiteet ovat lähtökohtaisesti kansallisten sidosryhmien parhaiten toteutettavissa. Perusajatuksena kuitenkin on, että toteutetaan suoraan sitten Euroopan tai Suomen biotalousstrategiaa, toiminnan kehityssuunta edistää joka tapauksessa biotalouden toteutumista.

2.6 Jalkauttamistavoitteet

Paneelitoiminnan jalkauttamisen tarkoitus on tiedottaa paneelissa tapahtuvista toiminnoista ja asiasisällöistä mahdollisimman laajalle sidosryhmäverkostolle. Eriteltyjä tavoitteita paneelitoiminnan jalkauttamiselle ovat informaation leviämisen varmistaminen paneelitoiminnasta kansallisessa

toiminnassa, kansallisten biotaloustoimijoiden osallistuminen osaksi paneelin toimenpiteitä järjestämällä kyselyitä sekä fokusryhmätapaamiset paneelin teemojen tunnistamiseksi ja keskustelemiseksi. Jalkauttamisella halutaan viestiä paneelitoiminnan monista linkityksistä sekä Euroopan että kansallisiin toimijoihin, ohjelmiin ja strategioihin, jotta toiminnan monitahoisuus tulee mahdollisimman selvästi esille. Lisäksi halutaan antaa kansallisille sidosryhmille mahdollisuus päästä kommentoimaan paneelitoimintaa ja esittämään siihen liittyviä kysymyksiä. Sidosryhmien osallistamisen tuloksena on kansallisten sidosryhmien toimiminen biotalousstrategioissa esitettyjen toimenpiteiden hyväksi.

2.7 Politiikka ja strategialinkitysten identifiointi

Ensisijaisesti paneelitoimintaan sidoksissa ovat ne hallinnolliset toimijat, jotka ovat olleet valmistelemassa Suomen biotalousstrategiaa. EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyviä politiikkalinkityksiä ovat Maa- ja metsätalousministeriö (MMM), Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), Ympäristöministeriö (YM), Valtioneuvoston kanslia (VNK), Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) ja Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM). Muita hallinnollisia yhteyksiä paneelitoimintaan liittyen ovat Kuntaliitto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskus), Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) ja Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus (Tekes). (Saarenmaa n.d.)

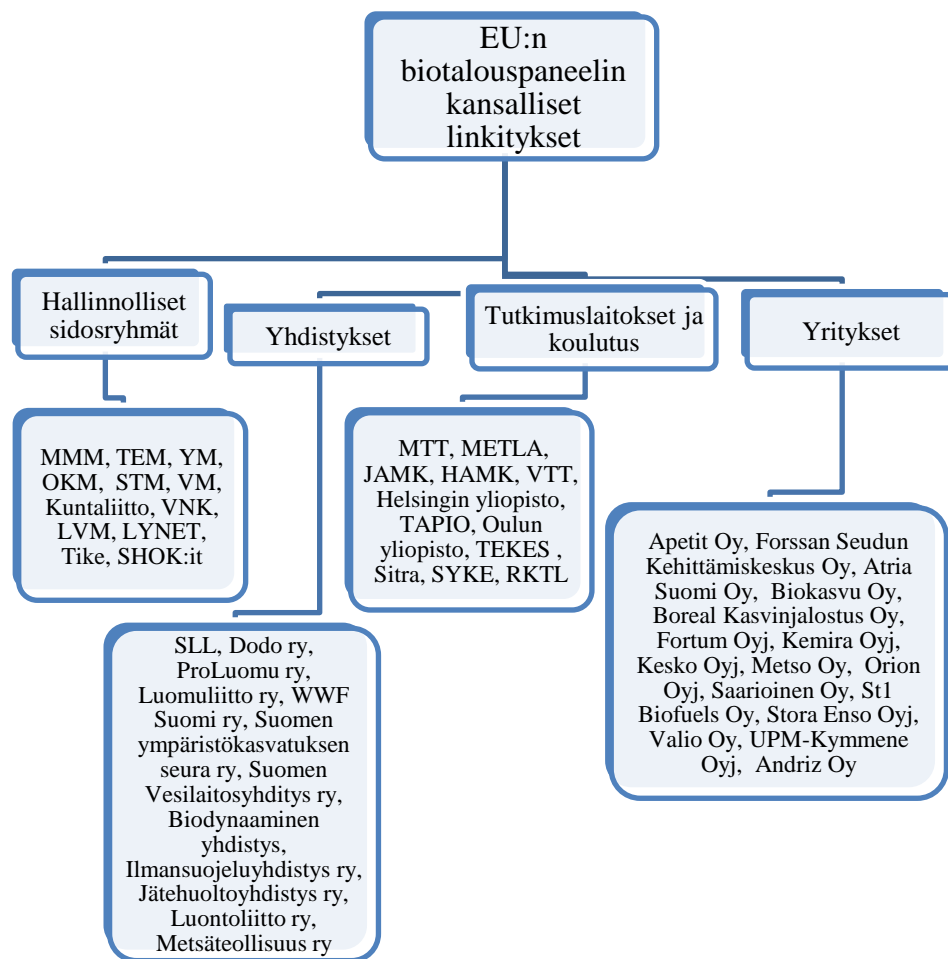
Suomessa on käynnistetty useita biotalouteen liittyviä strategioita ja ohjelmia ja lisää on tarkoitus suunnitella lähivuosien aikana. Linkityksiä eri kansallisiin strategioihin Suomen biotalousstrategian lisäksi ovat Kansallinen energia- ja ilmastostrategia 2013, Team Finland -strategia, Eurooppa 2020; Suomen kansallinen ohjelma 2013, Kansallinen luonnonvarastrategia 2009, Kuntaliiton strategia 2013–2014, Kansallinen metsäohjelma 2015, Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma ohjelma 2009–2013, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020, Cleantechin strateginen ohjelma, Kestävän kehityksen strategia sekä Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma. (Saarenmaa n.d.; Kurppa, sähköpostiviesti 13.9.2013) Kansallisten ohjelmien lisäksi paneelin toimintaan liittyvät myös alueelliset strategiat ja ohjelmat. Esimerkkejä alueellisista ohjelmista ovat Vihreän kasvun Häme-ohjelma 2014–2020, joka painottaa biotalouden merkitystä ja Uusimaa-ohjelma, jonka tavoitteena on ympäristötietoisuuden levittäminen. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013; Taavitsainen 2013, Uusimaa-areena 2.12.2013.)

2.8 Organisaatio ja toimijalinkitysten identifiointi ja aktivointi

Suomessa on monia biotalousalan toimijoita, joilla on yhteisiä tekijöitä EU:n biotalouspaneelin kanssa. Koska biotalous on alana laaja ja kattaa monia eri toimintasektoreita, myös biotalousalan organisaatioita sekä toimijoita on Suomessa monia. Tällaisia organisaatioita ovat esimerkiksi Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Teknologian tutkimuskeskus (VTT), yliopistot, ammattikorkeakoulut, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Kestävän metsätalouden kehittämis- ja asiantuntijaor-

ganisaatio (Tapio), Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (Sitra), Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskus (RKTL) sekä Metsäntutkimuslaitos (METLA). Mukana toiminnassa ovat myös erilaiset SHOK:it eli strategisen huippuosaamisen keskittymät, kuten Suomen biotalousklusteri (FIBIC Oy) sekä energia- ja ympäristöklusteri (CLEEN Oy). Toimintaan linkittyvät myös yhteenliittymät, kuten Luonnonvara ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä (LYNET).

EU:n biotalouspaneeliin liittyviä toimijoita on Suomessa tällä hetkellä runsaasti. Toimijoita on muun muassa elintarvike, energia, maa-, metsä-, ja kalatalouden alalla sekä kemianteollisuudessa. Mukana on myös kansalaisjärjestöjä ja yhdistyksiä, joilla on liittymäpintaa biotalouteen. Euroopan biotalouspaneeliin liittyvät kansalliset sidosryhmät on havainnollistettu alla olevaan kuvioon (kuvio 7), jossa ryhmät on jaoteltu hallinnollisiin toimijoihin, yhdistyksiin, tutkimuslaitoksiin ja koulutukseen sekä yrityksiin. Kuvioon valitut linkitykset on valittu sattumanvaraisesti biotalousalan toimijoiden joukosta, sillä biotalousalan toimijoita on Suomessa useita satoja.

Kuvio 7. EU:n biotalouspaneelin sidosryhmälinkitykset kansallisella tasolla

2.9 Informaation ja tiedonhallinta sekä jakamisvaihtoehdot

EU:n biotalouspaneelin toiminnasta on saatavilla Euroopan komission julkaisemia dokumentteja ja asiakirjoja heidän hallinnoimallaan Internet-sivulla. Näiden julkaisujen tuominen sidosryhmien tietoon on paneelitoiminnan jalkauttamisen ensimmäisiä tehtäviä. Kansallista toimintaa ajatellen tiedotus saavuttaa parhaiten sidosryhmät, kun tieto on kirjoitettu omalla äidinkielellä. Myös oleellisen tiedon erottaminen pitkistä asiakirjoista on tärkeää, jotta sidosryhmät ymmärtävät paneelitoiminnan keskeiset asiat.

Komission toiveena on saada sidosryhmät kiinnostumaan ja osallistumaan paneelitoiminnan kehittämiseen, joten oleellista on myös tiedottaa kansallisen toiminnan merkitys. Kansallinen sidosryhmäverkosto keskittyy ensisijaisesti Suomen biotalousstrategian vastuu- ja toimeenpanotahoihin. Sen lisäksi myös muiden toimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen, yhdistysten ja yrittäjien, osallistuminen toimintaan on oleellista, jotta tieto paneelin toiminnasta voi saavuttaa kaikki sidosryhmien tasot.

Eräs tapa saavuttaa kansallisten sidosryhmien edustajat on rakentaa paneelille oma suomenkielinen sivusto, josta on helposti nähtävillä paneelitoiminnan pääkohdat sekä myös verkosto, johon toiminta voidaan linkittää. Sivuilla on oleellista näkyä EU:n biotalouspaneelin perustiedot sekä eriteltyjä linkkejä muihin toimintoihin ja tahoihin, jotka liittyvät paneelin toimintaan. Toiminnasta on hyvä tehdä kohdennettuja uutis- ja tiedotuskirjeitä, joka lähetetään kaikille paneelitoiminnasta kiinnostuneille henkilöille. Tiedotuksissa kerrotaan uusimmat paneelitoimintaan liittyvät uutiset, jotta toiminnan aktiivisuus sidosryhmille tulee esille. Internet-sivuille on olennaista kerätä ajantasaisesti paneelitoiminnan uutisia toimista, joita sekä Euroopan että kansallisessa toiminnassa toteutetaan.

Biotalouden asiantuntijoille kohdennettu säännöllinen viestintä on toteutettavissa muun muassa sähköpostitiedotuksena. Sähköpostitiedotuksella informaation levittäminen laajalle verkostolle on helppoa, mutta ei välttämättä saavuta tiedonlevittämiseksi asetettuja tavoitteita. Kuluttajia voidaan informoida parhaiten sosiaalisen media avulla, jolloin eri tahot voivat jakaa paneelitietoa omissa verkostoissaan. Muita vaihtoehtoisia informaation jakamismahdollisuuksia ovat haastattelut ja kyselytutkimukset. Tietoa EU:n biotalouspaneelistä on hyödyllistä jakaa myös sidosryhmien konferensseissa ja seminaareissa, jolloin paikalla on eri sektoreiden asiantuntijoita ja tieto toiminnasta levittyy laajalle toimijakunnalle. Tapahtumissa voidaan mahdollisesti viitata myös EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyviin kansainvälisiin sidosryhmäkonferensseihin ja niiden tuloksiin.

2.10 Viestinnän kehittäminen

Biotalouteen liittyvistä toimista keskustellaan usein kuitenkin viittaamatta suoraan sen käsitteen merkitykseen. Siksi tarpeen mukaan biotalouden käsite on syytä tehdä tunnetuksi sidosryhmien keskuudessa: mitä biotalous tarkoittaa ja mitkä toiminnot se pitää sisällään. Nykyinen biotalouskeskustelu käydään lähinnä tutkimuksen, hallinnon ja politiikan sektoreilla, joten

on tärkeää kehittää viestintää niin, että se tavoittaa myös yhteiskunnan kuluttajasidosryhmät. Lähtökohtana viestinnän kehittämisessä on viedä biotalouden innovointi ja kehittäminen kokonaisena yhteiskunnallisena muutoksena, jonka luomiseen tarvitaan myös kansalaisia kuluttajina. Tässä toimintakonseptissa viestintää halutaan kehittää niin, että se saavuttaa parhaimmalla mahdollisella tavalla EU:n biotalouspaneelin toiminnalle muodostuneet sidosryhmät, jotta paneelin asiasisältöjä voidaan saattaa sidosryhmien tietoisuuteen. Viestinnän kehittäminen tarkentuu ja oleelliset asiat konkretisoituvat kansallisen jalkauttamistoiminnan edetessä. Oleellista viestinnän kehittämisessä on määritellä viestinnällä saavutettavat tavoitteet sekä seurata niiden toteutumista.

Viestinnässä on olemassa erilaisia kanavia, joiden kautta viestintää toteutetaan. Viestintäkanavien valinnassa on otettava huomioon vastaanottajien käyttötottumukset sekä odotukset. Viestintäkanavat voidaan jakaa lähi- ja kaukokanaviin, joiden avulla viestintää voidaan toteuttaa välillisellä ja suoralla tavalla. EU:n biotalouspaneelin sidosryhmien suoraa viestintää on EU:n biotalouspaneelin jäsenen ja sidosryhmien edustajien kasvokkain viestintä esimerkiksi työpajoissa. Suoria kaukokanavia ovat EU:n biotalouspaneelin toiminnasta sidosryhmien sähköpostiin lähetettävät tiedotteet ja uutiset. Välillisenä kaukokanavana toimivat sosiaalinen media sekä paneelille luotu suomenkielinen Internet-sivu. On otettava huomioon myös sidosryhmien keskinäinen tiedon jakaminen organisaation sisällä: sähköpostiin lähetetyt tiedotekirjeet saatetaan jakaa myös organisaation sisäisellä viestinnällä, kuten sähköpostilla tai intranetissä eli organisaation omassa käytössä olevan verkkopalvelun kautta. (TiedoteDeski Finland Oy 2007, 8.)

Hyvösen (2013) mukaan suunnitelmallisuus parantaa viestinnän laatua. Viestinnän toteutuksen suunnitelmassa tulee olla määriteltynä EU:n biotalouspaneelin tiedottamisen toteutukseen osallistujat, jotta valitut henkilöt osaavat varata viestintään tarvittavan ajan sekä vaaditut resurssit. On otettava huomioon myös budjetointi, jolloin on varattava rahaa viestinnästä aiheutuviin kustannuksiin sekä aikaa viestinnän toteuttamiseen. Viestintäsuunnitelmaan kirjataan tiedon jakamisen ja vaikuttamisen tavoitteet. Viestintäsuunnitelman päätavoite on pyrkiä viestittävän tiedon ymmärrettävyyteen ja saatavuuteen. Viestit rakennetaan ja puhuttelutapa valitaan vastaanottajien mukaan, joka tässä tapauksessa on EU:n biotalouspaneelin kansalliset sidosryhmät.

Paneelin kansallisen tason viestinnän kehittämisen tueksi on syytä tehdä viestintäsuunnitelma. Viestintäsuunnitelmaan määritellään sektoreittain kohderyhmät, joista ilmenee sidosryhmän toimialue, yritys sekä yhteistyötahot. Lähestymistavat ja esittelyaineistot suunnitellaan, joista selviää paneelin tutkimus- tai lähestymisalue ja yhtenäiset perusesittelyaineistot, kuten PowerPoint-esitykset. Asiakkuudenhallintatyökalun käyttö on suositeltavaa sidosryhmäviestintää toteutettaessa. Suunnitelmaan valitaan ne toimintatavat ja keinot, joilla halutaan jakaa tietoa ja vaikutusmahdollisuuksia. EU:n biotalouspaneelille toteutetusta viestintäsuunnitelmasta kerrotaan tarkemmin luvussa 3.4. (Hyvönen 2013.)

2.11 Osallistaminen

Hytösen (2000) mukaan osallistamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa eri sidosryhmät esittävät ulkopuolisen tahon pyynnöstä suunnitelmia ja päätöksentekotilanteeseen liittyviä mielipiteitä ja tietoja sekä pääsevät vaikuttamaan päätöksen lopputulokseen. EU:n biotalouspaneeliin liittyvää osallistamista on tarkoitus toteuttaa vuosittain yhdellä tai useammalla osallistamisen menetelmällä. Eri osallistamismenetelmiä kokeilemalla saadaan selville ne toimintatavat, jotka tuovat parhaimman tavoitellun tuloksen. Lisäksi sidosryhmät saavat kommentoida ja antaa palautetta EU:n biotalouspaneelin toiminnasta sekä Euroopan että kansallisella tasolla.

Erilaisia paneelin sidosryhmien osallistamismuotoja ovat kohdennetut kyselytutkimukset kuluttajille ja biotalousalan asiantuntijoille, haastattelut, työpajatyöskentely sekä muut fokusryhmätyöskentelymenetelmät. Myös yleistason kyselyt EU:n biotalouspaneelille rakennetulla suomenkielisellä sivustolla ovat mahdollisuus, jos kuluttajia halutaan osallistaa paneelin toimintaan. Toimenpiteitä kokeilemalla ja vertailemalla saadaan selville parhaiten sopiva ja tuloksellisin työväline paneelitoiminnan kansallisessa jalkauttamisessa.

Sidosryhmien tapaamisissa tavoitellaan eri osapuolten kommunikointia siten, että erilaiset näkökulmat ja mahdolliset ongelmakohdat tulevat päätöksistä vastaavien tietoisuuteen. Parhaimmassa tapauksessa kaikkien osapuolten tulkinta ja tieto huomioidaan tasa-arvoisesti ja siten saada aikaiseksi prosessi, jossa uusien innovaatioiden syntymiselle luodaan hyvät edellytykset ja Euroopan biotalousstrategian jalkauttamista EU:n biotalouspaneelin avulla voidaan kehittää. (Hytönen 2000, 444–451.)

Fokusryhmätapaamisissa sidosryhmät pääsevät aidosti vaikuttamaan suunnitteluun ja paneelin toimintaan. Mielipidekyselyt sekä vapaamuotoinen palaute eivät anna yhtä konkreettista mahdollisuutta ottaa sidosryhmien panosta mukaan päätöksentekoprosessiin. Kyselyissä sidosryhmät eivät välttämättä myöskään tunne panoksensa vaikutusta samalla tavalla kuin fokusryhmätapaamisissa, jossa heillä on mahdollisuus saada taustatukea muilta sidosryhmien edustajilta omille kehitysehdotuksilleen. (Rissanen 2013, 1.)

Elinkeinoelämän keskusliitto koordinoi ympäristöliiketoiminta-alan toimijoiden Elinkeinoelämän ympäristöfoorumia, jossa on mahdollista ottaa osaa keskusteluun. Foorumilla on nostettu esiin ajankohtaisia biotalouteen liittyviä näkökulmia. Samanlainen biotalousfoorumi on olemassa Biotalous.fi -sivustolla, jossa esimerkiksi Suomen biotalousstrategian luomiseen sidosryhmät ovat voineet ottaa kantaa. Vastaavanlaisen foorumin rakentaminen EU:n biotalouspaneelin kansalliselle toiminnalle on eräs sidosryhmien osallistumisen mahdollisuus. Myös järjestettävät konferenssit ja seminaarit auttavat biotalousalan toimijoita verkostoitumaan eri sektoreiden asiantuntijoiden kanssa, joka puolestaan edistää eri toimialojen yhteistyömuotojen- ja hankkeiden toteutumista, joilla on vaikutusta biotalousstrategioissa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen.

2.11.1 Fokusryhmätyöskentely

Fokusryhmätyöskentely on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä, jonka avulla pyritään ymmärtämään tutkittavaa asiaa. Fokusryhmä koostuu tietyn ryhmän edustajista eli tässä tapauksessa kansallisista biotalousalan asiantuntijoista. Ryhmätyöskentely antaa mahdollisuuden kerätä monipuolista tietoa ja ajatuksia EU:n biotalouspaneelin toiminnan jalkauttamisesta kansalliselle tasolle. Fokusryhmätyöskentelyssä ei ole ainoastaan tarkoitus puhua siitä, mitä paneelitoiminnassa on tähän mennessä saatu aikaan ja mitä mieltä sidosryhmien edustajat asiasta ovat. Tarkoitus on myös keskustella miten ja miksi kansallista toimintaa tehdään sekä minkälaisia kokemuksia, näkemyksiä, odotuksia ja asenteita edustajilla on biotalouspaneelin toimintaan liittyen. Fokusryhmätyöskentely sisältää ryhmän keskinäisen vuorovaikutuksen, joka antaa yksilöllistä haastattelua kattavamman ja realistisemman lopputuloksen paneelitoiminnan kansallisen tason toteuttamiseen ja kehittämiseen. Fokusryhmätyöskentelyn tulokset tallennetaan ja litteroidaan sekä analysoidaan. Tulokset esitetään teema-alueina tai teoreettisena mallina ja mahdollisesti suorina lainauksina. (Mäntyranta & Kaila 2008, 1507.)

Mäntyrannan ja Kailan mukaan (2008) fokusryhmätyöskentelyssä vastataan kysymyksiin miksi, kuinka, mitä ja miten. Ennen tilaisuutta suunnitellaan keskusteluaiheet, jotka ainakin käydään läpi työskentelyssä. Ryhmän vetäjällä on käytössä haastattelurunko, joka sisältää 5-8 erilaista teemaa. Myös kysymysten ulkopuolelta nousevia teemoja ja kysymyksiä voidaan analysoida.

Yhteen fokusryhmätyöskentelyyn osallistuu noin kymmenen henkilöä ja työskentelyä ohjaa yksi tai kaksi henkilöä. Tällöin toinen henkilö voi keskittyä työryhmän vetämiseen ja ohjaamiseen ja toinen henkilö muistiinpanojen sekä havaintojen tekemiseen ja tekniikasta huolehtimiseen. Fokusryhmätyöskentelyssä on suositeltavaa käyttää työskentelyn taltioimista täydentämään kirjallisia muistiinpanoja kattavan yhteenvedon saamiseksi.

Osallistujien valinnassa pyritään valitsemaan sellaiset sidosryhmien edustajat, jotka pystyvät tuomaan mahdollisimman erilaisia näkökulmia biotalouspaneelin toimintaan kansallisessa toiminnassa. Ennen osallistujien valintaa on harkittava myös lyhyttä kyselyä työryhmätyöskentelyyn osallistujista, jotta paikalle saadaan asiasta eniten kiinnostuneet. Oleellista on saada mukaan työskentelyyn hallinnollisen toimialan ja rahoituspuolen edustajia. Perustietoihin dokumentoidaan ryhmätyöskentelyn aika ja paikka sekä osallistujat. Tarpeen mukaan myös muita tietoja on syytä kirjata. Tulokset esitetään litteroituna tekstinä, luokituksina ja suorina lainauksina. (Mäntyranta ym. 2008, 1509–1512.)

Tässä työssä fokusryhmätyöskentelyn toimivuutta EU:n biotalouspaneelin kansallisessa jalkauttamisessa testattiin työpajatyöskentelyn muodossa. Työpajatyöskentely ei ole varsinainen fokusryhmätyöskentelymenetelmä, mutta lähtökohdat ovat samat eli paikalle kutsutaan tietyn tahon edustajat keskustelemaan ja ideoimaan paneeliin liittyvistä toimista.

2.11.2 Sähköpostikysely

Jotta saataisiin selville parhaimmat mahdolliset käytännöt EU:n biotalouspaneelitoiminnan kansallisen toiminnan jalkauttamiseksi sekä kansallisen toimintakonseptin luomiseksi, asiantuntijakysely sekä haastattelu ovat hyviä keinoja tuottaa lisäinformaatiota sekä vaihtoehtoja toimivimpien ratkaisujen löytämiseksi. Kyselyn avulla päästään suoraan kysymään biotalousalan toimijoilta heidän parhaimmaksi tavaksi kokemiaan jalkauttamistoimia paneelitoiminnan kansallisista mahdollisuuksista. Kyselyssä voidaan kartoittaa EU:n biotalouspaneelin jalkauttamisen vaihtoehtojen lisäksi toimia, joilla Euroopan biotalousstrategia parhaiten jalkautuu, kuinka kiinnostuneita sidosryhmät ovat paneelin toiminnasta sekä heidän asennetaan käynnissä oleviin paneelin teemaryhmiin.

Sähköpostikysely lähetettiin EU:n biotalouspaneelin kansallisten sidosryhmien tiedotuslistalla oleville biotalousalan asiantuntijoille. Kyselyn tuloksista tehtiin raportti, joka on reaaliaikainen yhteenveto kyselyn tuloksista. Raportista selviää muun muassa vastaajien määrä, vastausten jakauma kokonaisprosentteina ja lukuina, keskiarvo sekä avoimet vastaukset. Vastauksista on mahdollista tehdä graafisia malleja sekä arvioida niitä käyttäen matemaattisia menetelmiä.

3 EU:N BIOTALOUSPANEELIN KANSALLINEN TOIMINTAKONSEPTI

Toiminnallinen osa käsittelee EU:n biotalouspaneelin kansallista roolia sekä toimenpiteitä, joita testattiin osana sidosryhmien osallistamista ja paneelitoiminnan jalkauttamismenetelmää. Euroopan komissio ei ole paneelitoiminnan alkuvaiheessa eritellyt tarkkoja toimenpiteitä kansallisen viestinnän ja toiminnan toteuttamiselle. Sen vuoksi työssä esitellyt jalkauttamisen toimenpiteet on suunniteltu sen pohjalta, miten paneelin toimintasuunnitelma voisi parhaiten jalkautua. Työssä on nostettu esille miten jalkauttamistoiminnoista kysely, sähköpostitiedotus ja työpajatyöskentely toimivat EU:n biotalouspaneelin kansallisessa toiminnassa. Lisäksi on pohdittu myös haastatteluiden, seminaarien ja sosiaalisen median roolia osana jalkauttamistoimintaa. Toiminnan jalkauttamista kokeiltiin käytännössä sähköpostikyselyn, sähköpostitiedotuksen ja työpajatyöskentelyn muodossa, joten näistä menetelmistä on myös käytännön kokemusta, joten arviointi ei perustu pelkästään teorian tietoon menetelmien toiminnasta. Toiminnallisessa osassa on mukana myös käytännössä toteutettujen toimenpiteiden arviointi ja parantamismahdollisuudet, jotta kansallista paneelitoiminnan jalkauttamista voidaan kehittää haluttuun suuntaan. Arviointi tukee myös toiminnalle suunniteltua viestintä-, osallistamis- ja työryhmätyöskentelyä koskevaa suunnitelmaa.

3.1 Tavoitteet

Toiminnallisen osan tavoitteena oli saada selville sidosryhmien kiinnostuksen taso EU:n biotalouspaneeliin sekä parhaimmat käytännöt sidosryhmien osallistumiseksi paneelin toimintaan. Euroopan komissio on

myös pyytänyt panelisteja selvittämään paneelin ulkopuolisilta biotalousalan asiantuntijoilta ja toimijoilta halukkuutta osallistua paneelitoimintaan ulkopuolisen asiantuntijan rooliin. Paneelin ulkopuolisten asiantuntijoiden on tarkoitus antaa lausuntoja paneelissa toimiviin teemaryhmiin. Asiantuntijalausuntoja halutaan liittää osaksi teemaryhmien työtä, jotta panelistien tuottama raporttikokonaisuus sisältää myös paneelin kansallisten sidosryhmien panoksen. Lausuntoja pyydetään aluksi teemaryhmä 1. (biomassan kestävä tuotanto) ja teemaryhmä 2. (biotalouden markkinat) tuotoksiin. Lausuntoja ei ole tarkoitus kerätä mahdollisimman laajalta asiantuntijaverkostolta, vaan henkilöiltä, joiden uskotaan tuovan erityistä lisäarvoa paneelin toimintaan. Ulkopuolisten asiantuntijoiden rooli paneelin teemaryhmien toiminnassa konkretisoituu, kun paneelin toiminta ja teemaryhmien työ etenee.

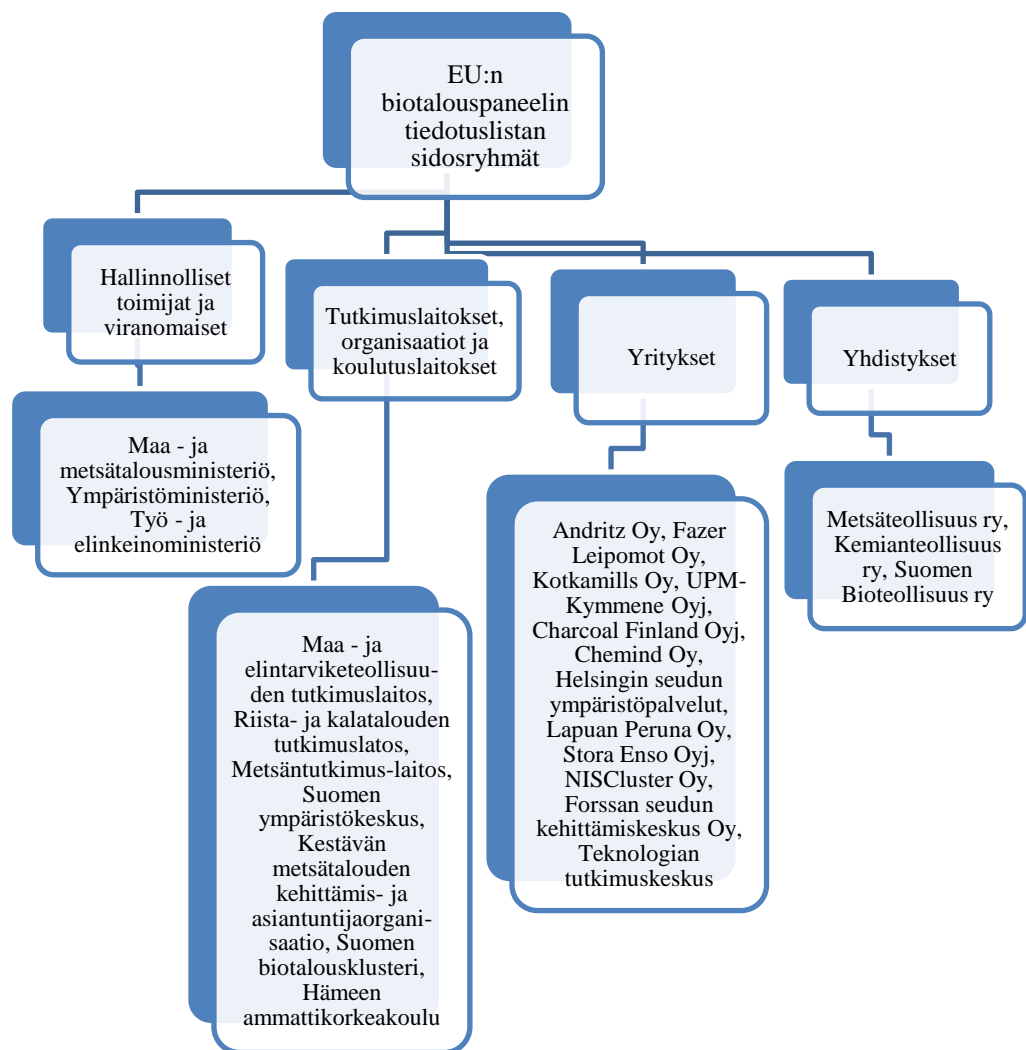
Eräs tärkeimmistä tavoitteista on selvittää paneelin toiminnasta kiinnostuneet sidosryhmät ja heidän halukkuutensa jakaa biotalouspaneeliin liittyvää tietoa sekä viedä paneelin tavoitteita osaksi omaa toimintaansa ja verkostoaan. Tavoitteena on myös selvittää ne paneelitoiminnan toimenpiteet, jotka sidosryhmien mielestä soveltuvat parhaiten paneelitoiminnan jalkauttamiseksi kansalliseksi toiminnaksi. Sidosryhmiltä pyritään saamaan myös kommentteja paneelin teemaryhmien tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta biotalousalalla.

Toiminnan jalkauttamisen tueksi suunniteltiin myös viestintä- ja työryhmätyöskentelysuunnitelma, jota hyödynnetään biotalouspaneelin kansallisessa toiminnassa. Suunnitelmien avulla voidaan hahmottaa ne toteutettavat toimenpiteet, joilla EU:n biotalouspaneelin toimintasuunnitelma jalkautetaan kansalliseksi toiminnaksi.

3.2 EU:n biotalouspaneelin linkitykset kansallisten toimijoiden välillä

Euroopan Unionin biotalouspaneeliin liittyviä sidosryhmiä ryhdyttiin koamaan järjestettyjen biotaloustilaisuuksien osallistujalistojen perusteella. Sähköpostin avulla tiedusteltiin erikseen Metsäntutkimuslaitokselta, Suomen ympäristökeskukselta, Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskukselta ja Suomen biolaitosyhdistys ry:ltä yhteyshenkilöitä, joille voisi lähettää sähköpostitiedotuksena EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyviä uutisia. Loput tiedotteen vastaanottajat koostuivat pidettyjen kansallisten biotaloustilaisuuksien osallistujista. Tiedotteen muotoilussa käytettiin hyväksi asiakkuuden hallintajärjestelmä Customer Relationship Managementia (CRM), jonka avulla lista yhteyshenkilöistä sekä tiedote EU:n biotalouspaneelin toiminnan käynnistymisestä luotiin. Tiedotteeseen sisällytettiin valintaruutu, jonka aktivoimisella vastaanottaja pystyi tilaamaan EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyvät uutiset. Yhteensä vastaanottajaverkosto koostui lopulta noin 600 yhteyshenkilöstä, jossa oli 340 biotalousalan toimijaa. Tiedotekirjeen avulla saatiin mukaan ne sidosryhmien edustajat, jotka ovat kiinnostuneita EU:n biotalouspaneelin toiminnasta sekä sen toimintatavoista. Valitut henkilöt ovat lisäksi valmiiksi aktiivisia, joten mahdollisuus saavuttaa kansalliselle toiminnalle asetetut tavoitteet ovat paremmat.

Kuvioon 8 on kerätty lista niistä biotalousalan toimijoista, jotka ilmoittautuivat kiinnostuneiksi saamaan uutisia Euroopan biotalouspaneelin toiminnasta. Kiinnostuneet tahot painottuvat selkeästi tutkimuslaitosten edustajiin. Sen vuoksi tiedostuslistalle tulisi saada mukaan lisää yrittäjiä, viranomaisia sekä erityisesti kansalaisjärjestöjen edustajia tuomaan eri sidosryhmätasojen näkökulmia esille. Hallinnollisista sidosryhmien edustajista kiinnostusta olisi enemmän toivottu muun muassa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä, Valtiovarainministeriöltä ja Valtioneuvoston kanslialta. Viranomaisten edustajat jäivät toistaiseksi puuttumaan kokonaan, joten ainakin Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ja Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) osallistuminen olisi ollut tarpeellista. Tiedostuslistalle olisi syytä saada aktiiviseksi enemmän myös koulutuspuolen edustajia. Alla olevassa kuviossa (kuvio 8) oleva listaus ei kuitenkaan ole lopullinen, vaan kuvaa lähtötilannetta sähköpostitiedotuksen aloitusvaiheessa. Toimijat tulevat toiminnan edetessä todennäköisesti lisääntymään, kun sidosryhmien edustajat saadaan paremmin aktivoitua.

Kuvio 8. EU:n biotalouspaneelin toiminnasta kiinnostuneet kansalliset sidosryhmät

3.3 Informaation, tiedonhallinnan ja jakamisen rakenteet

EU:n biotalouspaneelin toiminnan tietojen jakamiseksi suunniteltiin oma Internet-sivu, jonne kerätään tietoa paneelin toimista sekä Euroopan että kansallisella tasolla. Toiminnan Internet-sivun linkkiä on tarkoitus jakaa sosiaalisen median avulla esimerkiksi Twitterin ja Facebookin välityksellä. Mahdollisuuksien mukaan alan toimijoita kannustetaan jakamaan myös EU:n biotalouspaneelin toimintaan liittyviä uutisia omissa verkostoissaan.

Tiedonjakamista toteutetaan pääsääntöisesti sähköpostitiedotuksella. Ideana pitää sidosryhmiin yhteyttä säännöllisesti, jotta paneelin aktiivinen toiminta tulee esille. Tiedotuksia lähetetään sidosryhmille, kun paneelin toiminnassa tapahtuu merkittävää toimintaa Euroopan tai kansallisella tasolla. Tiedotteiden lähettämiseksi käytetään apuna asiakkuudenhallintajärjestelmätyökalua (CRM), jonne tiedot paneelin sidosryhmistä on kerätty.

Tietoa jaetaan tarpeen mukaan myös kyselytutkimuksen avulla, mikäli halutaan selvittää tarkempi sidosryhmien asennoituminen paneelin toiminnassa tapahtuviin asioihin. Paneelitoiminnan vaatiessa sidosryhmien konkreettista panosta järjestetään tietyn teeman ympärille esimerkiksi työpaja tai muu ryhmätyöskentelymenetelmä. On harkittava myös yksilö- tai ryhmähaastattelun järjestämistä, mikäli halutaan syvällisempiä kommentteja jostakin tietystä paneelissa työstitävästä teemasta.

3.4 Viestintäsuunnitelma

EU:n biotalouspaneelin kansalliselle toiminnalle laadittiin viestintäsuunnitelma. Suunnitelma laadittiin, koska EU:n biotalouspaneelin toiminta ja toiminnan tulokset on tuotava suunnitellusti sidosryhmien tietoon, jotta halutut jalkauttamistoiminnan tulokset ovat todennäköisimmin saavutettavissa.

Viestintäsuunnitelmaan kirjattiin paneelin tärkeimmät kohderyhmät eli kenelle viestintää suunnataan ja mihin halutaan vaikuttaa. Tässä tapauksessa viestintä halutaan suunnata EU:n biotalouspaneelin kansallisille sidosryhmille. Sidosryhmiä ovat hallinnolliset toimijat, tutkimuslaitokset, yhdistykset, yritykset, organisaatiot ja kansalaisjärjestöt, jotka toimivat biotalouden alalla. Vaikuttaa halutaan erityisesti sidosryhmien toimintaan, jotta sidosryhmät voivat viedä paneelin tavoitteita osaksi omaa toimintaansa ja verkostoaan. Sidosryhmät voidaan jakaa tarvittaessa myös maantieteellisesti eri alueisiin.

Suunnitelmassa on esitetty viestinnän tavoitteet ja ydinviestit kohderyhmittäin eriteltynä. Kohderyhmäkohtaiset tavoitteet ovat lähes samat kaikilla toimijoilla, koska toimintaan halutaan saada mukaan kaikki sidosryhmien tasot. Kuluttajille ja kansalaisille sekä medialle suunnatut ydinviestit ovat hieman yleisluontoisempia kuin asiantuntijoille kohdennettu viestintä. Kuluttajille ja medialle suunnatussa viestinnässä tavoitteena on pääsääntöisesti tiedottaa paneelin toiminnasta ja sen asiasisällöistä sosiaalisen median ja paneelille luodun Internet-sivun välityksellä.

Viestintäsuunnitelmassa on erotettu kohderyhmittäin myös vuorovaikutuskeinot ja -kanavat. Vuorovaikutuskanavia ovat esimerkiksi sähköiset uutiskirjeet, sosiaalinen media, Internet-sivut, seminaarit, työpajat ja haastattelut. Toimenpiteistä laadittiin budjetti ja arvioitu aikataulu, joiden tarkoitus on auttaa varaamaan toimenpiteiden toteuttamiselle riittävät resurssit. Suunnitelmassa konkretisoituvat viestintään käytettävä työaika, viestintätoimenpiteiden kustannusarvio ja vastuutaho, joka voi esimerkiksi olla työpaikan viestintätiimi tai ulkopuolinen palveluntuottaja. Tarkemmin eriteltynä ovat viestintätoimenpide, ajoitus, viestintätiimin työaika tai rooli, EU:n biotalouspaneeliin käytetty työaika, sekä hinta-arvio ja mahdolliset ostopalvelut.

Lisäksi viestintäsuunnitelmaan kirjattiin seurantakeinot ja -mittarit, joiden käyttö viestinnän toteutumisen arvioinnissa on erittäin tärkeää. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa viestintää on vaikea seurata tarkasti, joten mahdollisuuksien mukaan kirjataan ylös esille tulevien paneelin toimintaan liittyvien julkaisujen määrä. Konkreettisimpia mittauskeinoja ovat järjestetyt sidosryhmätapaamiset sekä kyselytutkimukset. Paneelille luodut vähimmäistavoitteet viestinnän osalta ovat säännölliset sähköpostitiedotukset sidosryhmille. Kansalliseen toimintaan vaikuttavat myös Euroopan komissiolta tulevat toimintaehdotukset. Toimintaehdotukset saattavat vaatia sidosryhmien konkreettisempaa osallistumista, kuten työpajatyöskentelyä.

EU:n biotalouspaneelin kansallisen tason toiminnalle laaditussa viestintäsuunnitelmassa edellä mainitut asiat on kuvattu yksityiskohtaisemmin. Viestintäsuunnitelma löytyy liitteenä (liite 2) työn lopusta.

3.5 Suunnitelma kansallisesta osallistamisesta

Osallistaminen ei ole vain sidosryhmän kuulemista tai asiakaspalautteen keräämistä, vaan asiakkaan mukaan ottamista vaikutusprosessiin yhdenvertaisena tekijänä (Ramboll 2009). Pelkkä tiedon välittäminen sidosryhmille ei ole riittävä menetelmä, vaan tarvitaan lisäksi sidosryhmien osallistamista. Osallistamisessa sidosryhmät pääsevät itse konkreettisesti tekemään ja työstämään EU:n biotalouspaneelissa esiinnousseita asioita. Halutut tulokset on siten huomattavasti helpompi saavuttaa, sillä asioiden vieminen osaksi sidosryhmien omaa yhteisöä on paljon tuloksekkaampaa kuin vain kirjallinen viestintä, joka ei välttämättä vaadi vastaanottajalta toimenpiteitä. Onnistuvan osallistamisen tavoite on ensisijaisesti tuottaa uusia ajatuksia biotalouden innovaatioille, ei uuvuttaa osallistujia. Sidosryhmätapaamisten tueksi tarvitaan kuitenkin myös toimintatapoja, jotka eivät vaadi sidosryhmien kokoontumista. Tällaisia osallistumistapoja ovat esimerkiksi sähköpostikyselyt sekä erilaiset haastattelut.

EU:n biotalouspaneelin kansallisten sidosryhmien eli fokusryhmien osallistamisen menetelmänä voidaan käyttää testattuja paneelin sidosryhmille suunniteltuja keskustelu- ja haastattelurunkoja. Fokusryhmän työskentelylle suunnitellussa ohjelmassa on mukana erilaisia osallistumisen rakenteita, kuten havaintokehä, world cafe, voimakenttäanalyysi, dynaaminen fasilitointi, fokusryhmähaastattelut ja aivoriihi. Menetelmät tukeutuvat toisiinsa johdatellen haastattelun teemaa alun aiheen määrittelystä käsiksi konkreet-

tisiin toimenpide-ehdotuksiin. Työskentelyn lopussa otetaan mahdollisuuksien mukaan esille tilaisuuden onnistuvuus, jolloin osallistujat saavat heti mahdollisuuden kommentoida tilaisuuden tuloksellisuutta. Tällä tavoin tilaisuuden onnistumisesta saadaan heti alustava arviointi.

Osallistumissuunnitelman tavoitteena on lisätä ymmärrystä toimintaympäristöstä, biotalouden toimijoiden välisistä suhteista ja vaikutuskanavista. EU:n biotalouspaneelin kansalliseen osallistamissuunnitelmaan kirjattiin ylös mitä osallistumisella halutaan saavuttaa ja missä aikataulussa. Arvioinnin ja seurannan kannalta oleellista on selvittää mikä on osallistamisesta saatava tuotos tai todiste. Tässä tapauksessa odotettu todiste sidosryhmien osallistumisesta paneelitoimintaan on muutos sidosryhmien verkostossa: ryhmät ovat ottaneet paneelin tavoitteita osaksi omaa verkostoaan ja toimintaansa ja jalkauttavat Euroopan biotalousstrategiaa kansalliseksi toiminnaksi. Osallistamissuunnitelma on integroitu osaksi viestintäsuunnitelmaa, joka löytyy liitteenä työn lopusta (liite 2).

3.6 Työryhmätyöskentelyä koskeva suunnitelma

Työryhmävaikuttamisen keinot ja mahdollisuudet tulee myös sisällyttää viestintäsuunnitelmaan. On hyvä tehdä myös erillinen sidosryhmien osallistumissuunnitelma, jossa määritellään sidosryhmätapaamiset sekä niiden luonne. Sidosryhmätapaamisissa saadaan paremmin luotua ymmärrystä paneelin toiminnasta ja sen tavoitteista, kuin pelkällä sähköisellä viestinnällä toteutetulla informoinnilla ja osallistamisella. Työryhmätyöskentelyn suunnitelmasta käy ilmi millaisia tapaamisia ja kuinka usein sidosryhmille järjestetään. Työryhmätyöskentelyn suunnittelussa tulee olla selvillä viestinnän kohderyhmät, kohderyhmäkohtaiset tavoitteet, viestittävien teemojen tai asioiden sisältö, vuorovaikuttamisen keinot ja -kanavat sekä työryhmätyöskentelyn seurantaan ja mittaamiseen käytettävät menetelmät. (Hyvönen 2013.)

Työryhmätyöskentelyn suunnittelussa on huomioitava muun muassa seuraavia asioita: työryhmän perustamisen tarve, työryhmien kokoonpano, onko työryhmä oikea tapa työskennellä, työryhmän jäsenten asiantuntijuus, asiantuntijuuden näkyminen työryhmän toiminnassa ja sopiva työryhmäjäsenten tai asiantuntijoiden määrä. Työryhmätyöskentelyn arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota työryhmän osaamisen kehittymiseen ja jatkuvaan parantamiseen. Arvioida tulee myös, näkyykö kehitys työryhmän toiminnassa ja työryhmän panos kehittämistarpeeseen eli mitä asian eteenpäinviemiseksi tehdään. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon edustajien sitoutuneisuus EU:n biotalouspaneelin kansalliseen toimintaan ja toiminnan kehittämiseen. (Rahkonen 2011.) Työryhmätyöskentelylle on suunniteltu laadittavaksi erillinen suunnitelma, jota hyödynnetään kansallisessa paneelitoiminnan jalkauttamisessa. Mahdollisuuksien mukaan paneelitoiminnalle kehitetyt viestintä-, osallistumis- ja työryhmätyöskentelyn suunnitelmat pyritään sitomaan isompiin kokonaisuuksiin.

Työryhmän työskentelyä ja sen toimivuutta EU:n biotalouspaneelin jalkauttamisessa testattiin työpajamenetelmällä, joka järjestettiin EU:n biotalouspaneelin kansallisella tiedotuslistalla oleville henkilöille. Toteuttami-

sen ideana oli sekä paneelin asiasisältöjen työstäminen kansallisilla sidosryhmillä että työpajamenetelmän toimivuus paneelin kansallisena jalkauttamistoimenpiteenä ja sidosryhmien osallistamisen menetelmänä.

3.6.1 Työryhmätyöskentelyn pilottikokeilu

Osallistamismenetelmissä määriteltiin paneelin sidosryhmien osallistamisen menetelmiä, kuten seminaareja, haastatteluja, kyselyitä ja työryhmätyöskentelyä. EU:n biotalouspaneelin toiminnan jalkauttamisen helpottamiseksi kansalliseksi toiminnaksi valittiin kokeiltavaksi fokusryhmätyöskentely käyttäen työpajamenetelmää. Työpaja valittiin menetelmien joukosta, koska sen lisäksi, että saadaan alan toimijat tuotua yhteen, työpajamenetelmä mahdollistaa ryhmätyöskentelyn kannalta hyvin vuorovaikutteisen työskentelytavan. Työpajan ensisijainen tavoite oli saada ideoita valittuihin teemoihin, mutta myös edistää toimialarajat ylittävää verkostoitumista biotaloustoimijoiden kesken. Kokeilun tarkoituksena oli arvioida työryhmätyöskentelyn tuloksellisuutta ja mahdollisuuksia paneelitoiminnan jalkauttamisessa ja asiasisältöjen viestimisessä. Lisäksi työryhmän tavoitteena oli tuoda biotalousalan ammattilaisia yhteen ja laajentaa toimijaverkostoa.

Työpajoja päätettiin järjestää kahdella eri paikkakunnalla kulkuyhteyksien ja paikalle pääsyn helpottamiseksi sekä laajemman osallistujamäärän saamiseksi. Valitut paikat olivat Jokioinen ja Helsinki, missä kummasakin tilaisuudessa paikalla oli yksi vetäjä ja muutama avustaja. Tilaisuudet järjestettiin samana päivänä ja ryhmien kommunikoinnin mahdollistamiseksi paikkakuntien välille luotiin videoyhteys. Osallistujilta kerättiin työpajan yhteydessä palaute työryhmätyöskentelyn tarpeellisuudesta EU:n biotalouspaneelin kansallisessa toiminnassa. Toteutetun työpajatyöskentelyn menetelmäpohjaa voidaan käyttää apuna EU:n biotalouspaneelin kansallisia työpajoja järjestettäessä.

3.6.2 Työpajatyöskentelyn suunnittelu

Työpajan suunnittelu aloitettiin noin kuukautta ennen työpajan järjestämispäivää. Ohjelmasisällön suunnittelussa käytettiin apuna työpajatyöskentelystä kokemusta omaavia asiantuntijoita, jotta ohjelma saatiin parhaiten vastaamaan työpajalle suunnattuja odotuksia. Työpajan teemaksi valittiin Euroopan biotalousstrategia ja sen jalkauttamismahdollisuudet EU:n biotalouspaneelin avulla. Työpaja pyrki löytämään vastauksia kysymyksiin miten Euroopan biotalousstrategia tulisi jalkauttaa, miten jalkauttamistoiminnot tukevat tai sitoutuvat parhaiten Suomen kansallisiin tavoitteisiin ja mitä toimijoita pitää pystyä sitouttamaan osaksi toimintaa. Näiden kysymysten lisäksi osallistajat pohtivat asioita, joita EU:n biotalouspaneelin jäsenten tulee ottaa toiminnassaan huomioon. Lopuksi osallistajat päättivät ne toimenpiteet, joihin voivat yksimielisesti sitoutua ja viedä osaksi omaa verkostoaan sekä toimintaansa.

Osallistumisen helpottamiseksi työpaja päätettiin järjestää kahdella eri paikkakunnalla, Jokioisilla ja Helsingissä. Työpajat järjestettiin samaan

aikaan ja ryhmien välille päätettiin luoda videoyhteys, jotta ryhmät pääsevät osallisiksi toistensa tuotoksista reaaliaikaisesti. Videoyhteyttä ei ollut tarkoitus pitää yllä koko työpajan kesto, vaan yhteys päätettiin ottaa vain eri teemojen yhteenvetojen jakamisen ajaksi. Mahdollisuuksien mukaan työpajan tallentaminen otettiin myös huomioon työpajan myöhempää tarkastelua varten ja tulosten analysoinnin tueksi.

Suunnitteluvaiheessa pohdittiin erilaisia työskentelymenetelmiä ryhmän osallistamiseksi, kuten dynaamista fasilitointia, aivoriieheä, voimakenttä-analyysiä, havaintokehää, world cafea ja miellekarttaa. Menetelmien joukosta valittiin lopulta ryhmätyöskentely sekä havaintokehää. Työpajan kysymysten työstämiseen oli tarkoitus käyttää ryhmätyöskentelyä ja tilaisuuden yhteen vetämiseksi ja konkretisoimiseksi havaintokehää.

Työpajan ajankohdaksi esitettiin kolmea eri päivämäärää. Tapahtumasta lähetettiin sähköpostilla ennakotiedote paneelin tiedotuslistalla oleville henkilöille, jossa henkilöt saivat ehdottaa heille parhaiten sopivaa päivämäärää. Sopivan päivämäärän ehdottaminen ja ennakoilmoittautuminen joko Jokioisten tai Helsingin työpajaan lähetettiin noin kolme viikkoa ennen suunniteltua työpajaa. Lomake päivämääräehdotuksista tehtiin Webropol-ohjelmalla yhdessä viestintähenkilöstön kanssa. Lomakkeen lisäksi myös sähköpostilla otettiin ilmoittautumisia vastaan. Ennakotiedote ja lomake päivämääräehdotuksista lähetettiin noin yhdeksälle kymmenelle biotalousalan toimihenkilölle. Vastausaikaa päivämääräehdotuksille annettiin viikko, jonka jälkeen vastausten perusteella päätettiin työpajan virallinen päivämäärä. Virallinen kutsu työpajaan lähetettiin kaksi viikkoa ennen työpajan ajankohtaa. Itse työpajan ohjelman suunnittelun lisäksi huolehdittiin myös tekniikan testauksesta ennen työpajaa, jotta videoyhteys saatiin toimimaan parhaimmalla mahdollisella tavalla.

3.6.3 Työpajan arviointi jalkauttamismenetelmänä

EU:n biotalouspaneelin työpajan pilottikokeiluun osallistui yhteensä neljätoista toimihenkilöä. Edustajia saatiin mukaan muun muassa Maa- ja metsätalousministeriöstä (MMM), Työ- ja elinkeinoministeriöstä (TEM), Teknologian- ja innovaatioiden kehittämisskeskuksesta (Tekes), Suomen ympäristökeskuksesta (SYKE), Metsäntutkimuslaitoksesta (METLA) ja Kemianteollisuus ry:stä. Lisäksi mukana oli muutamia yrityksen edustajia sekä koulutuksen edustajia. Sidosryhmien edustajien lisäksi paikalla oli Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta (MTT) teknisen avustajan roolissa muutamia henkilöitä.

Työpaja aloitettiin esittelemällä EU:n biotalouspaneelin toimintaa ja sen tarkoitusta. Esittelyn jälkeen sidosryhmät näyttivät sisäistäneen paneelissa käsiteltävät ja toimintaan liittyvät asiasisällöt hyvin. Työpajan yhtenä tavoitteena oli ymmärryksen kasvattaminen EU:n biotalouspaneelistä, joten näiltä osin tavoite saavutettiin menestyksekkäästi. Työpajatyöskentely koettiin toimivaksi tavaksi tuoda paneelin asiasisältöjä yhteen, vaikka vastaavanlaisten ryhmätyöskentelytapojen perustaminen vaatii sekä osallistujilta että järjestäjiltä resursseja.

Videoyhteyden järjestäminen työpajojen välille eli kahden työpajan yhteistyö katsottiin myös olleen toimiva ratkaisu. Myönteiseen asenteeseen saattoi myös vaikuttaa se, että tekniikka toimi lähes moitteettomasti ja vaivattomasti. Tekniikan toimimiseen ei kuitenkaan voi varmuudella luottaa, joten jos yhteydenpito työpajojen välillä ei olisi toiminut, olisi yleinen mielipide epäilemättä ollut päinvastainen. Osalla osallistujista ei myöskään ollut aikaisempaa kokemusta videoneuvottelujen käytöstä, joten sillä saattoi myös olla vaikutusta työpajamenetelmän kannatettavuuteen. Tulevissa työpajojen suunnitteluissa ei siis kannata sulkea pois vaihtoehtoa kahden työpajan järjestämisestä samanaikaisesti. Tällä kertaa toteutus järjestettiin kahdella paikkakunnalla lähinnä sen vuoksi, että haluttiin tehdä sidosryhmien osallistuminen työpajaan mahdollisimman vaivattomaksi. Osa syynä tähän oli, että suurin osa EU:n biotalouspaneelin sidosryhmistä on maantieteellisesti sijoittunut Etelä-Suomeen, joten toisen työpajan järjestäminen Helsingissä mahdollisti monien toimijoiden paikallepääsyn.

Osallistujien kiinnostuksen ja aktiivisuuden tasosta kertoo, että osa osallistujista saapui paikalle myös Pohjois-Pohjanmaalta, koska koki työpajatyöskentelyn tässä yhteydessä olevan tärkeää kansallisen toiminnan osalta. Osallistujat myös kyselivät paljon ja esittivät toiveen vastaavatyypin ryhmätyöskentelytavan toteuttamisesta uudelleen EU:n biotalouspaneelin toiminnan aikana. Työryhmätyöskentelyä ei kuitenkaan koeta tarpeellisenä järjestää, jos paneelin toiminnassa ei tapahdu merkittävää kehitystä. Toiminnan edetessä työryhmätyöskentelyjen teemat voisivat liittyä osaksi paneelin ohella toimivien teemaryhmien tuotosten käsittelyyn ja arviointiin. Siten sidosryhmät pääsevät vaikuttamaan paneelitoiminnan lisäksi myös teemaryhmien tuotoksiin. Työpajojen tai vastaavien työryhmätyöskentelymuotojen järjestämistä kannatettiin järjestettäväksi noin kerran vuodessa ajoittuen loppuvuoteen, jolloin teemaryhmien tuotosten on määrä olla valmiina. Samalla voidaan myös kerrata vuoden aikana muut paneelin toiminnassa tapahtuneet merkittävimmät kehitykset.

Työryhmätyöskentelyä voidaan siis pitää tämän pilottikokeilun perusteella onnistuneena EU:n biotalouspaneelin jalkauttamistoimenpiteenä. Sen lisäksi, että työryhmätyöskentely auttaa viemään paneelin asiasisältöjä sidosryhmien tietoisuuteen, se myös auttaa sidosryhmiä verkostoitumaan keskenään ja tekee tunnetuksi eri tahojen toimintaa ja ulottuvuuksia. Työpajan pilottikokeilussa oli tästä hyvä esimerkki, kun osallistujat kyselivät toisiltaan mahdollisuuksia yhteistyötoimintaan toimialarajat ylittävästi. Verkostojen kehittyminen biotaloudessa on myös Euroopan biotalousstrategian ja Suomen biotalousstrategian tavoitteena, joten EU:n biotalouspaneelin kansallisten sidosryhmien tapaamisissa toteutetaan strategian jalkautumista myös tätä kautta.

3.7 Sähköpostikyselyn tulokset

Sähköpostikysely valittiin myös EU:n biotalouspaneelin jalkauttamisen kokeilumenetelmäksi, jotta työpajatyöskentelyn ja sähköpostitiedotuksen arviointiin saataisiin vastapainoa ja kokemusta eri jalkauttamismenetelmien toimivuudesta. Sähköpostikyselyssä toimitaan yksilönä, joten tulokset ovat aina henkilökohtaisia mielipiteitä verrattuna ryhmätyöskentelyyn,

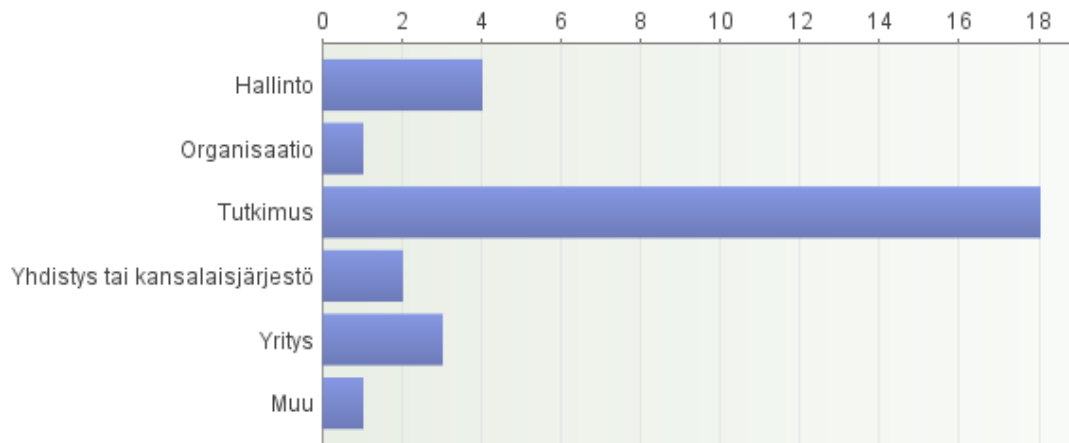
jossa pyritään löytämään yhteinen, kaikkia tyydyttävä mielipide. Sähköpostikysely (liite 1) lähetettiin kaikille niille sidosryhmien edustajille, jotka ovat mukana EU:n biotalouspaneelin tiedotuslistalla. Vastausaikaa kyselyyn annettiin kaksi viikkoa ja kyselyn aukioloaikana lähetettiin kaksi muistutusviestiä niille henkilöille, jotka eivät olleet vielä vastanneet kyselyyn. Kyselyä laadittaessa käytettiin lähteenä sekä Euroopan että Suomen biotalousstrategioiden toimintasuunnitelmaa.

Kysely jaettiin kolmeen eri teemaan, jotka olivat intressi, miten tulisi toimia ja EU:n biotalouspaneelin teemaryhmät. Kyselyssä oli yhteensä 13 kysymystä ja kyselyn lopussa annettiin mahdollisuus vapaamuotoisen palautteen antamiseen liittyen paneelin toimintaan tai kansallisen tason toiminnan konseptoinniksi. Kysely lähetettiin yhteensä 94 biotalouspaneelin sidosryhmän edustajalle. Kyselyn vastausprosentti oli 31 prosenttia eli vastaajia oli yhteensä 29. Kyselyn kysymykset koskivat suurimmaksi osaksi Euroopan biotalousstrategiaa ja toimenpiteitä, joiden kautta strategiassa esitetyt tavoitteet parhaiten toteutuisivat. Kysymyksiä oli myös tekijöistä, jotka mahdollisesti voivat edistää tai estää toimenpiteiden toteutumista. Vastaajilta kysyttiin myös, mitä mieltä he ovat työssä esiteltujen jalkauttamistoimien toimivuudesta EU:n biotalouspaneelin kansallisessa toiminnassa.

Kyselyä laadittaessa muotoiltiin mahdollisimman moni kysymys nelikenttään, jotta saataisiin vastauksille syvempi merkitys. Tällöin voidaan arvioida sekä toteutumisen todennäköisyyttä että asian tärkeyttä. Kuvat on jaettu vaak- ja pystysuuntaisesti puoliksi arvioinnin helpottamiseksi, jolloin keskimääräinen vastaus kohdistuu pysty- ja vaak-akselien risteymäkohtaan. Kaikki kysymykset lukuun ottamatta vapaa sana -kenttiä olivat pakollisia.

Kyselyn lähtökohtana ei ollut pelkästään kyselytutkimuksen toimiminen paneelin jalkauttamismenetelmänä, vaan näkökulmana oli myös EU:n biotalouspaneelin tavoite eli paneelin asiasisältöjen viestiminen kansallisille sidosryhmille. Tässä työssä kyselyä tarkastellaan lähinnä jalkauttamismenetelmänä, joten kyselystä otetaan syvempään analyysiin vain paneelitoiminnan kansalliseen jalkauttamiseen liittyvät kysymykset. Kyselytutkimuksen toimimista EU:n biotalouspaneelin jalkauttamismenetelmänä arvioidaan kokonaisuutena.

Kyselyn osio I käsitteli vastaajien intressiä EU:n biotalouspaneelia kohtaan. Kyselyn kohderyhmästä suurin osa koostui tutkimuslaitosten edustajista. Jakauma näkyy selvästi kysymyksessä 1, jossa kysyttiin vastaajan edustamaa tahoa (kuvio 9, s. 40). Vastanneista 18 eli 62 prosenttia oli tutkimuslaitosten edustajia ja 4 eli 14 prosenttia hallinnonalan edustajia. Muut vastaajat koostuivat organisaation, yhdistyksen tai kansalaisjärjestön tai yrityksen edustajista. Vastauskentästä puuttui vaihtoehto koulutus, joten tässä kyselyssä kohtaan ”muu” vastannut henkilö edustaa koulutusta.

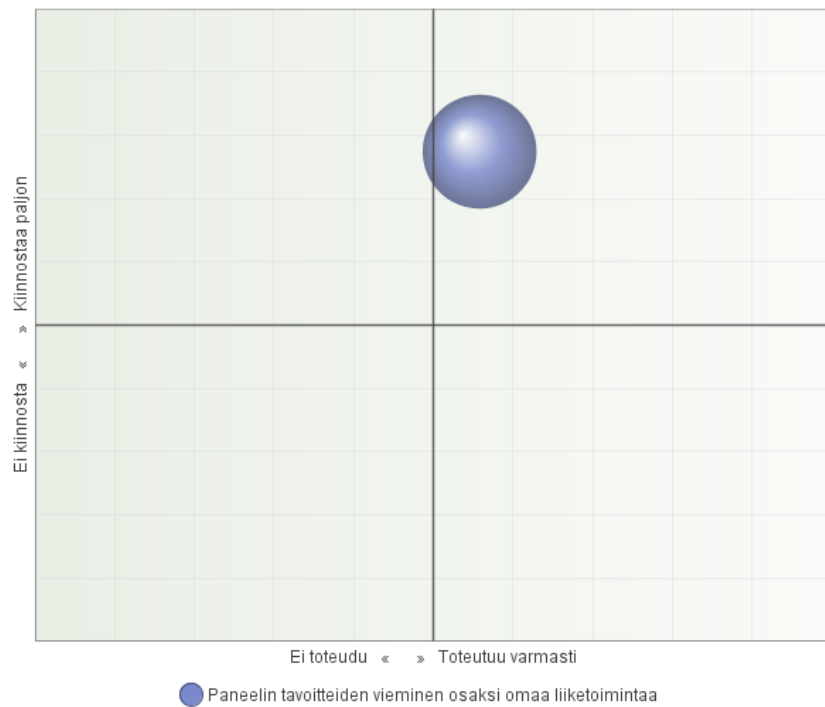

Kuvio 9. Kyselyn vastaajan edustama biotalousalan taho (kys. 1)

Kysymyksessä 2 kysyttiin vastaajien kiinnostusta EU:n biotalouspaneelin toimintaan. Kysymyksessä voidaan olettaa, että vastaajat ovat automaattisesti kiinnostuneita EU:n biotalouspaneelin toiminnasta, koska ovat aiemmin ilmaisseet halukkuutensa saada paneeliin liittyvää tietoa. Kysymystä arvioitiin 1–5 periaatteella, jossa 1 = Ei juurikaan ja 5 = Erittäin paljon. Kysymyksen keskiarvoksi saatiin 3,93. Eniten vastauksia sai arvo 5 ja seuraavaksi eniten arvot 3 ja 4. Keskihajonta oli melko pieni, mutta yllättäen muutama vastaaja oli ilmoittanut kiinnostuksen tasokseen 1. Tämä vaikutti keskiarvon alenemiseen, vaikka 13 henkilöä oli vastannut EU:n biotalouspaneelin toiminnan kiinnostavan erittäin paljon eli arvon 5. Siten tämän kysymyksen keskiarvo ei anna oikeata kuvaa vastaajien kiinnostuksen tasosta, vaan oikeellisemmin tason suunnan ilmaisee moodi eli tyyppiarvo, joka oli 5.

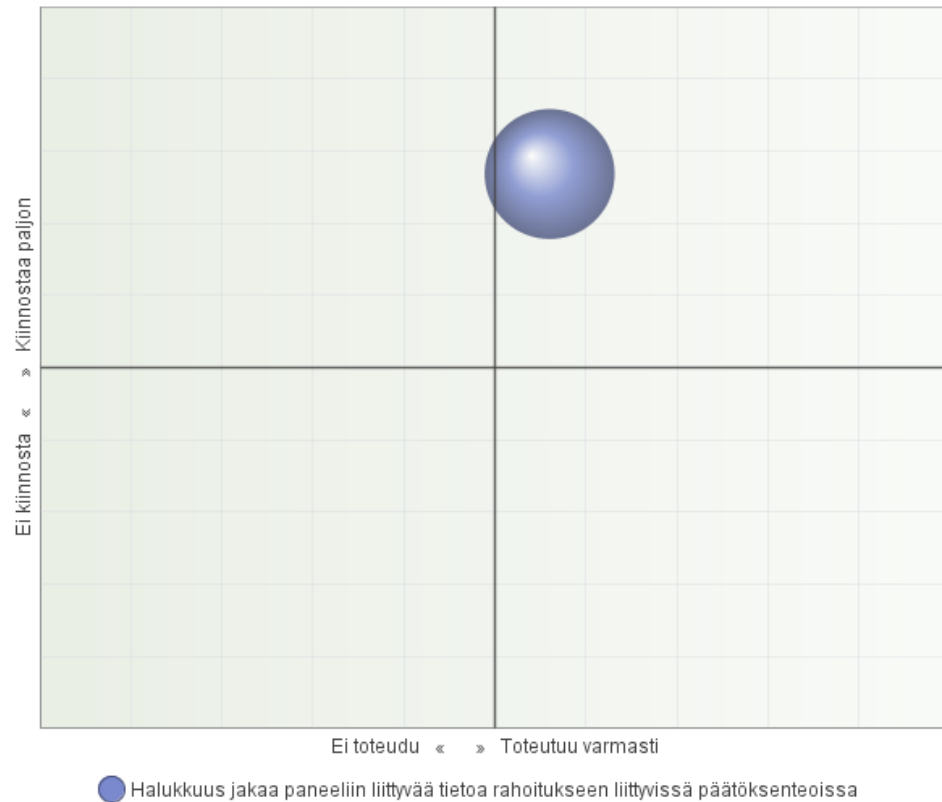
Kysymyksessä 3 kysyttiin vastaajien halukkuutta asettua ehdolle EU:n biotalouspaneelin ulkopuoliseksi asiantuntijaksi. Kysymyksessä oli sama arvoperiaate kuin kysymyksessä 2 eli vastausvaihtoehdot 1–5. Vastausten jakauma oli samassa linjassa kysymyksen 2 kanssa eli vaihtoehto 5 sai eniten ääniä ja kohdat 3 ja 4 toiseksi eniten. Myös kohdat 2 ja 1 saivat yhden äänen. Kysymyksen keskiarvo oli 4,03. Tulos on melko luotettava keskihajonnan ollessa pieni, vain 1,09, eli keskimäärin vastaajat ovat halukkaita asettumaan ehdolle paneelin ulkopuoliseksi asiantuntijaksi.

Neljäs kysymys käsitteli vastaajien kiinnostusta viedä paneelin tavoitteita osaksi omaa liiketoimintaa. Kysymys muotoiltiin nelikenttään eli samassa kysymyksessä arvioitiin kiinnostusta sekä toteutumisen todennäköisyyttä, sillä nämä asiat eivät välttämättä toteudu samassa suhteessa. Kysymyksessä x-akselilla mitataan toteutumisen todennäköisyyttä ja y-akselilla kiinnostuksen tasoa. Kuvion 10 (s. 41) perusteella voidaan todeta, että tavoitteiden vieminen osaksi omaa liiketoimintaa tulee todennäköisesti tapahtumaan ja asia myös kiinnostaa vastaajia. Keskihajonta ei ollut suuri, sillä kaikki vastaukset sijoittuivat keskiristikon oikealle yläpuolelle.

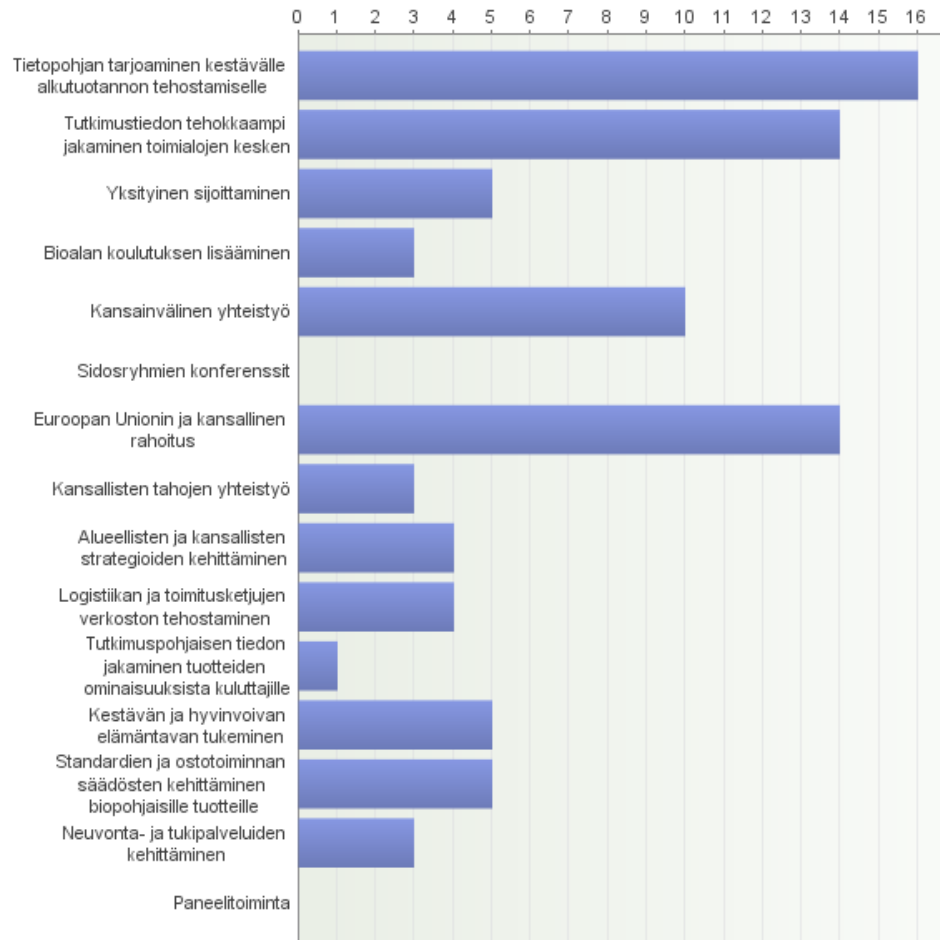
Kuvio 10. EU biotalouspaneelin tavoitteiden vieminen osaksi omaa liiketoimintaa (kys. 4)

Kysymyksessä 5 kysyttiin vastaajien halukkuutta jakaa paneeliin liittyvää tietoa rahoitukseen liittyvissä päätöksenteoissa. Tämä kysymys oli oleellinen liittyen EU:n biotalouspaneelin tavoitteiden saavuttamiseen sekä myös biotaloustoiminnan kehittymiseen kansallisessa toiminnassa. Kysymys muotoiltiin nelikenttään, jossa akseleiden arvot olivat samat kuin kysymyksessä 4. Vastausten perusteella (kuvio 11, s. 42) vastaajat ovat kiinnostuneita jakamaan paneeliin liittyvää tietoa rahoitukseen liittyvissä päätöksenteoissa. He myös kokevat tiedonjakamisen tulevan toteutumaan, joka on erittäin tärkeää paneelin tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Vastaajien keskiarvo sijoittui kenttään suurin piirtein samaan kohtaan kysymyksen 4 kanssa. Kysymykset olivat toisiaan täydentäviä, joten vastausten oletettiin olevan linjassa toistensa kanssa, kuten tulokset myös osoittavat. Kysymyksen vastausten keskiarvon perusteella vastaajat ovat halukkaita edistämään EU:n biotalouspaneelin tavoitteiden saavuttamista, joten vastaajien voidaan olettaa jakavan paneeliin liittyvää tietoa rahoituspäätöslanteissa.

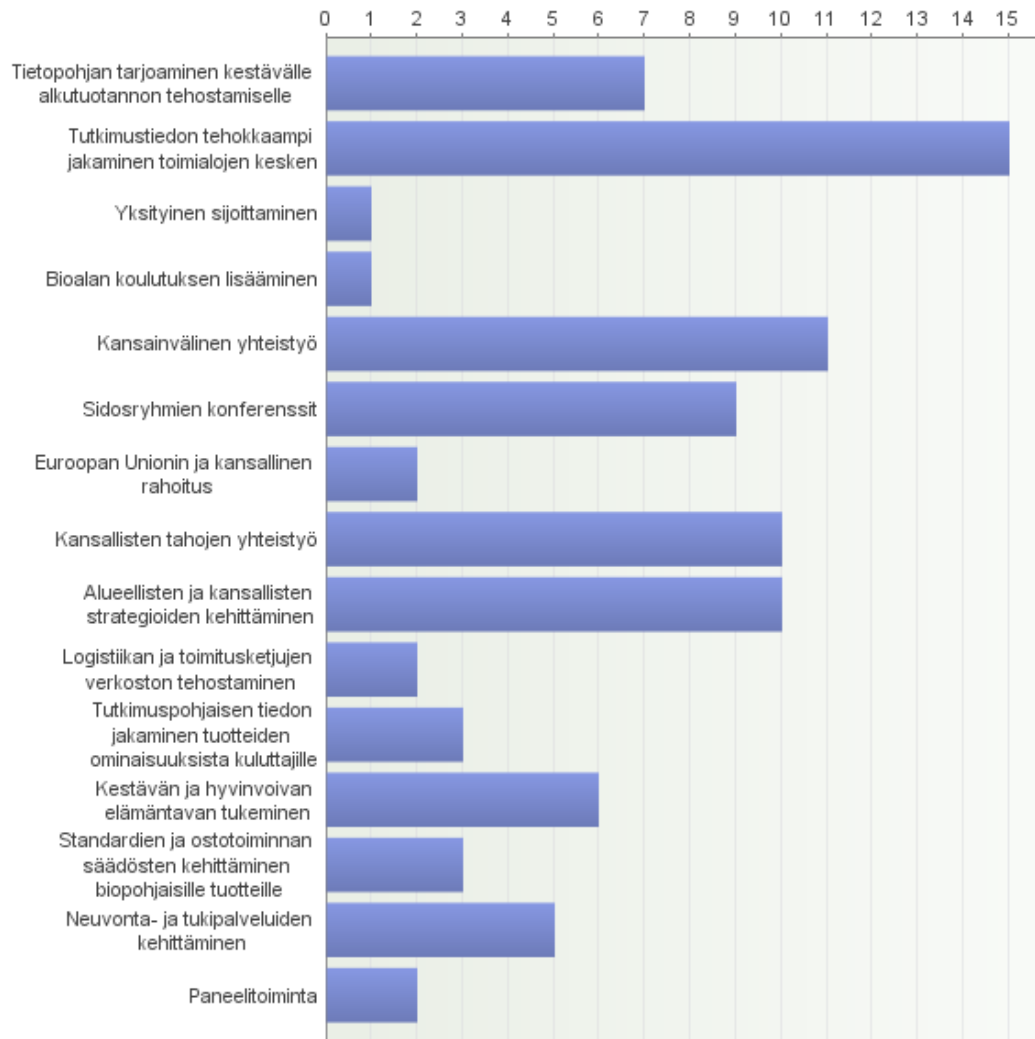
Kuvio 11. Vastaajien halukkuus jakaa paneeliin liittyvää tietoa rahoitukseen liittyvissä päätöksenteoissa (kys. 5)

Kyselyn II osio käsitteli vastaajien mielipiteitä siitä, miten EU:n biotalouspaneelissa ja Euroopan biotalousstrategian jalkauttamisessa tulisi toimia. Osion ensimmäisessä kysymyksessä eli kysymyksessä 6 kysyttiin millaisina toimenpiteinä Euroopan biotalousstrategia tulisi toteuttaa strategiassa määritellyssä ensimmäisessä teemassa. Euroopan biotalousstrategian ensimmäinen pääteema on sijoittaminen tutkimukseen, innovaatioon ja koulutukseen. Vastauksessa (kuvio 12, s. 43) ylhäällä oleva vaaka-akseli mittaa vastausten lukumäärää tietyn toimenpiteen kohdalla. Vastaajia pyydettiin valitsemaan vaihtoehdoista kolme tärkeintä toimenpidettä, joiden avulla ensimmäinen teema tulisi jalkauttaa. Vastaajien mielestä kolme tärkeintä toimenpidettä ovat tärkeysjärjestyksessä: tietopohjan tarjoaminen kestäväälle alkutuotannon tehostamiselle, tutkimustiedon tehokkaampi jakaminen toimialojen kesken sekä Euroopan unionin ja kansallinen rahoitus. Nämä kolme ovat melko selvä kärki annetuista vaihtoehdoista. Myös muut toiminnot ovat saaneet jonkin verran vastauksia lukuun ottamatta sidosryhmien konferensseja ja paneelitoimintaa.

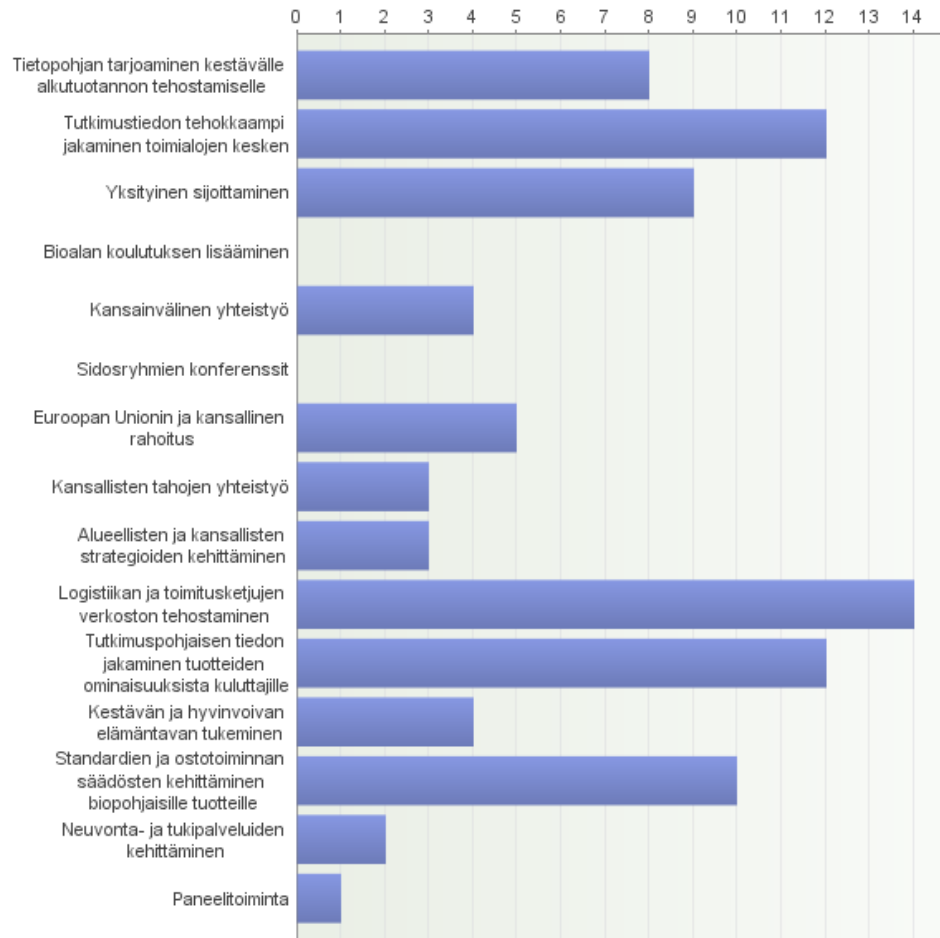
Kuvio 12. Euroopan biotalousstrategian toteuttaminen 1. teemassa (kys. 6). Kysymyksessä tuli valita kolme vaihtoehtoa.

Kysymys 7 on jatkumoa edelliselle kysymykselle eli kysymyksessä pyydettiin toimenpide-ehdotuksia Euroopan biotalousstrategian 2. teemaan. Teema käsittelee vahvistettua politiikan vuorovaikutusta ja sidosryhmien sitoutumista. Vastausvaihtoehdot ja ohjeistus olivat samat, kuin kysymyksessä 6. Kysymyksen 7 (kuvio 13, s. 44) kaksi eniten vastauksia kerännyttä toimenpidettä ovat tutkimustiedon tehokkaampi jakaminen toimialojen kesken ja kansainvälinen yhteistyö. Jaetulla kolmannella sijalla on kansallisten tahojen yhteistyö ja kansallisten ja alueellisten strategioiden kehittäminen. Tämä osio sai tasaisemman jakauman vaihtoehtojen välille verrattuna ensimmäiseen teemaan eli keskihajonta oli suurempi. Huomion arvoista on, että kaikki vaihtoehdot saivat vastauksia, joten voidaan olettaa kaikkien menetelmien tukevan 2. teeman päämäärän saavuttamista.

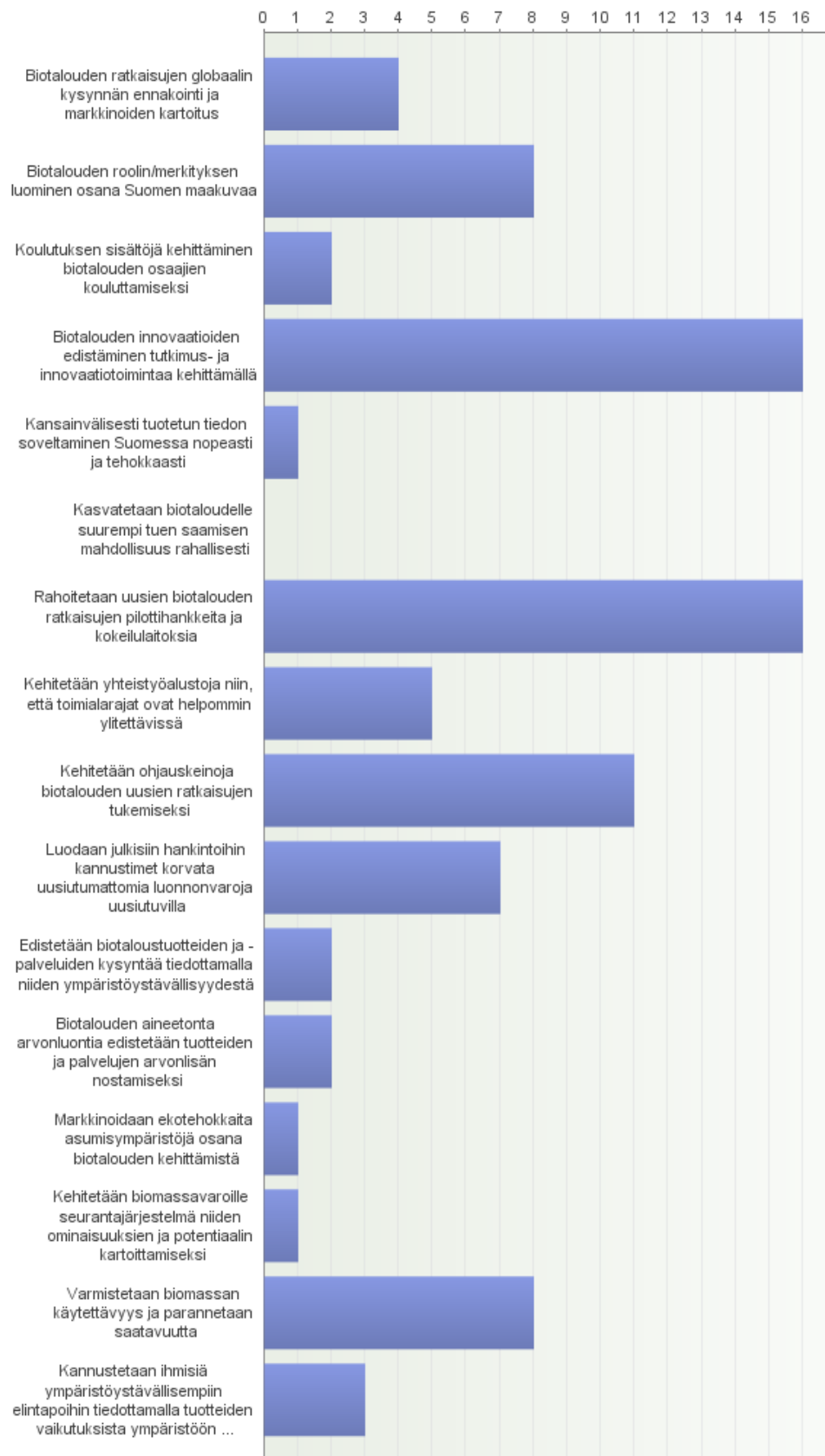
Kuvio 13. Euroopan biotalousstrategian toteuttaminen 2. teemassa (kys. 7). Kysymyksessä tuli valita kolme vaihtoehtoa.

Kysymys 8 päättää Euroopan biotalousstrategian jalkauttamiseen liittyvän kokonaisuuden (kuvio 14, s. 45). Kysymyksessä kysyttiin toimenpideehdotuksia strategian 3. teeman jalkauttamiseen. Tämä teema käsitteli markkinoiden ja kilpailun ylläpitämistä biotaloudessa. Kysymyksessä 8 oli samat vastausvaihtoehdot ja ohjeistus kuin kysymyksissä 6 ja 7. Teemaan 3 eniten vastauksia sai logistiikan ja toimitusketjujen verkoston tehostaminen. Toiseksi eniten ääniä saivat sekä tutkimustiedon tehokkaampi jakaminen toimialojen kesken että tutkimuspohjaisen tiedon jakaminen tuotteista kuluttajille. Näiden kolmen lisäksi vastauksia saivat myös standardien ja ostotoiminnan säädösten kehittäminen biopohjaisille tuotteille, tietopohjan tarjoaminen kestäväälle alkutuotannon tehostamiselle ja yksityinen sijoittaminen. Myös muut toimenpiteet saivat jonkin verran vastauksia lukuun ottamatta bioalan koulutuksen lisäämistä ja sidosryhmien konferensseja.

Kuvio 14. Euroopan biotalousstrategian toteuttaminen 3. teemassa (kys. 8). Kysymyksessä tuli valita kolme vaihtoehtoa.

Edelliset kolme kysymystä käsitelivät sitä, miten Euroopan biotalousstrategian jalkauttaminen tulisi tehdä teemoittain yleisellä tasolla. Kansallisen aspektin määrittämiseksi muotoiltiin erikseen seuraava kysymys (kys. 9), joka käsiteli Euroopan biotalousstrategian jalkauttamista Suomessa (kuvio 15, s. 46). Tämä liittyy oleellisesti EU:n biotalouspaneelin kansalliseen toimintaan, jotta toiminta osataan kohdistaa oikeisiin toimenpiteisiin. Myös tässä kysymyksessä vastaajien tuli valita kolme tärkeintä toimenpidettä, joilla Euroopan biotalousstrategia saadaan parhaiten jalkautettua Suomen tasolle. Eniten vastauksia saivat biotalouden innovaatioiden edistäminen tutkimus- ja innovaatiotoimintaa kehittämällä sekä uusien biotalouden kokeilulaitosten ja pilottihankkeiden rahoittaminen. Kolmanneksi eniten ääniä sai uusien ohjauskeinojen kehittäminen biotalouden uusien ratkaisujen tukemiseksi. Kaikki toimenpiteet saivat vastauksia lukuun ottamatta biotalouden suuremman rahallisen tuen kasvattamisen mahdollisuutta. Siten kaikkien toimenpiteiden voidaan olettaa tukevan strategiassa esitettyjen päämäärien saavuttamista.

Kuvio 15. Euroopan biotalousstrategian jalkauttamismahdollisuudet Suomessa (kys. 9)
Kysymyksessä tuli valita kolme vaihtoehtoa.

Seuraavat kysymykset käsittelivät Euroopan biotalousstrategian jalkauttamisen mahdollisia kompastuskiviä (kys. 10) sekä jalkautumista tukevia ja edistäviä tekijöitä (kys. 11). Vaihtoehtoina mahdollisiksi kompastuskiviksi olivat rahoituksen puute, tiedon ja osaamisen puute, kiinnostuksen puute, lainsäädännölliset esteet ja liian epämääräiset tavoitteet. Lisäksi vastaajille annettiin mahdollisuus lisätä valinnainen vaihtoehto. Kysymyksessä pyydettiin ehdottamaan vain yhtä mahdollisista tekijöistä eli mikä on suurin tai merkittävin kompastuskivi jalkauttamisen toteutumisessa. Kaikki vaihtoehdot saivat vastauksia, myös muu-vaihtoehto, johon vastaaja sai lisätä oman vaihtoehkonsa. Eniten vastauksia sai liian epämääräiset tavoitteet -vaihtoehto, jonka valitsi yhdeksän vastaajaa. Muut vaihtoehdot jakautuivat tasaisesti. Esimerkkejä vastaajien omista ehdotuksista suurimmiksi kompastuskiviksi olivat: fossiilisten resurssien kilpailukyky, eri toimialojen yhteistyön puute, bioraaka-aineiden heikko saatavuus ja kilpailukyky sekä tuotannollisen toiminnan esteet.

Kysymyksessä jalkautumista tukevista ja edistävästä tekijöistä (kys. 11) annettiin seuraavat vastausvaihtoehdot: kiinnostus, riittävä budjetti, riittävät resurssit ja ammattiosaaminen. Myös tässä kysymyksessä vastaajilla oli mahdollisuus valita ehdotuksista vain yksi, mukaan lukien myös oma ehdotuksensa. Eniten vastauksia sai riittävät resurssit -vaihtoehto, jota oli ehdottanut kymmenen vastaajaa. Kaikki vaihtoehdot saivat vastauksia, mukaan lukien valinnainen vaihtoehto. Valinnaiset vaihtoehdot saivat toiseksi eniten vastauksia, joten tämän perusteella voidaan todeta jalkautumista tukevia tekijöitä olevan useampia, mikä edesauttaa strategian jalkautumisen todennäköisyyttä. Esimerkkejä vastaajien omista ehdotuksista ovat: eri toimialojen välinen yhteistyö, liiketoimintamahdollisuudet, selkeästi määritellyt tavoitteet ja biotalousalan osaamiskärkeen panostaminen.

Seuraavassa kysymyksessä (kys. 12) kysyttiin tämän työn kannalta kaikista oleellisista kysymyksistä eli miten EU:n biotalouspaneelin kansallinen jalkauttaminen tulisi tehdä (kuvio 16, s. 49). Kysymys muotoiltiin nelikenttään, jossa vaaka-akselilla oli menetelmän toimivuus ja pystyakselilla menetelmän kiinnostavuus. Vaihtoehtoisiksi annettiin samat menetelmät, joita tässä työssä on tutkittu eli sähköpostikyselyt, työpajat, haastattelut, seminaarit, sosiaalinen media ja sähköpostitiedotus.

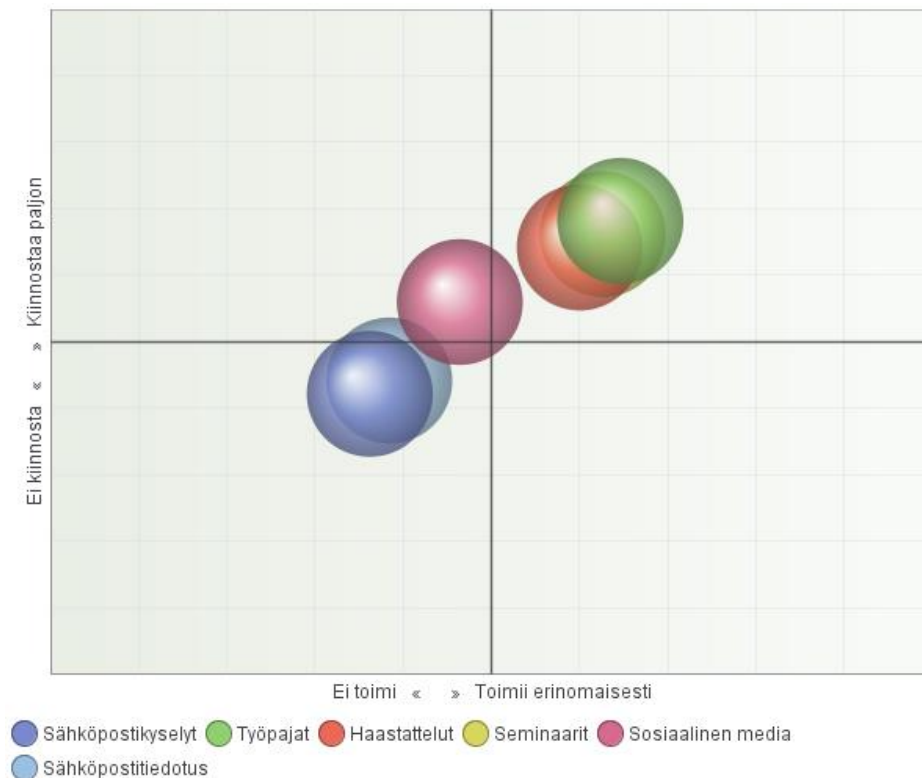
Suurin keskihajonta oli sosiaalisella medially. Sosiaalinen media sijoittui nelikentässä tasaisesti jokaisen neljänneksen sisäpuolelle. Keskiarvon perusteella sosiaalisen median voidaan arvioida näiden vastausten perusteella sijoittuvan totuudenmukaisesti ristikon keskivaiheille eli menetelmä on keskimäärin kiinnostava ja toimiva. Yksittäisissä vastauksissa oli esimerkkejä myös sosiaalisen median sijoittumisesta voimakkaasti vasemmalle sekä ylös että alas. Tämä tarkoittaa, että joidenkin vastaajien mielestä sosiaalisen median avulla toteutettu EU:n biotalouspaneelin toiminnan jalkauttaminen sekä kiinnostaa, mutta ei käytännössä toimi lainkaan tai ei kiinnosta eikä toimi. Menetelmän käyttöä on siis näiden vastausten perusteella käytettävä harkiten muiden menetelmien tukena.

Vastaajien mielestä sekä kiinnostuksen että toimivuuden kannalta heikoiten toimivat sähköpostitiedotus ja sähköpostikyselyt. Kuvion 16 (s. 49) pe-

rusteella menetelmät jäävät keskiarvoviivojen risteymäkohdan alapuolelle sekä toimivuudeltaan että kiinnostavuudeltaan. Menetelmät eivät ole sosiaalisen median tavoin tavoitettavuudeltaan toimivimpia menetelmiä, joten myös näitä menetelmiä on syytä käyttää muiden menetelmien tukitoimina eikä rakentaa toimintaa pelkästään sähköpostitiedotuksen tai -kyselyiden varaan. Myös näissä menetelmissä oli jonkin verran hajontaa. Pääsääntöisesti vaihtoehdot sijoittuivat kuvion keskiviivojen risteymäkohdan vasemmalle alapuolelle. Yksikään vastaaja ei kokenut näitä menetelmiä keskimääräistä paremmin toimivaksi tai kiinnostavaksi.

Kysymyksen ehdottomasti tasaisin vastausjakauma muodostui seminaareista, haastatteluista ja työpajoista. Kaikki menetelmät sijoittuivat lähes jokaisessa vastauksessa taulukon keskiviivojen risteymäkohdan oikealle puolelle ylälaitaan. Tämän perusteella voidaan arvioida, että kaikista kiinnostavimmat ja toimivimmat menetelmät vastaajien mielestä löytyvät näistä kolmesta vaihtoehdosta. Kansallista toimintaa ajatellen vastausten perusteella jalkauttaminen onnistuu parhaiten ja sidosryhmät ovat kiinnostuneita osallistumaan työpajoihin, haastatteluihin ja seminaareihin. Näiden menetelmien tueksi on kuitenkin hyvä ottaa esimerkiksi sähköpostitiedotus, jotta menetelmistä saa tasaisen kokonaisuuden eli mukaan saadaan useampia jalkauttamisen menetelmiä. Työpajojen, haastattelujen ja seminaarien järjestäminen vie myös enemmän resursseja. Tämän vuoksi toiminnan jalkauttaminen toteutuu parhaiten, kun menetelmät rakentuvat toistensa ympärille ja mahdollistavat eri vuorovaikutuskeinot sulkematta pois toisiaan.

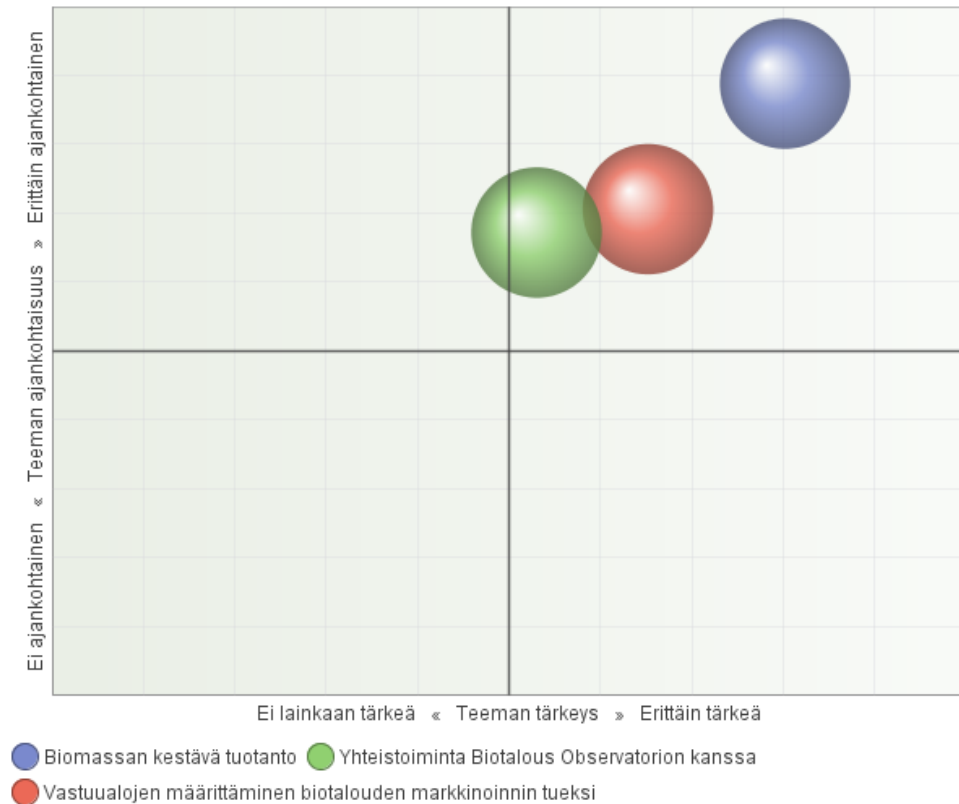
Vaikka kyselyn vastausprosentti oli vain 31 prosenttia, voidaan olettaa vastausten tulevan jakautumaan pääpiirteittäin samalla tavalla riippumatta siitä, että kyselyn vastausprosentti jäi alhaiseksi. Oletus perustuu siihen, että keskihajonta näiden kolmen vastausvaihtoehdon kohdalla oli verrattain pieni, joten vastaamattomien henkilöiden voidaan olettaa kannattavan haastatteluja, työpajoja ja seminaareja enemmän kuin sosiaalista mediaa, sähköpostitiedotusta ja sähköpostikyselyjä.

Kuvio 16. EU:n biotalouspaneelin jalkauttamismenetelmät kansallisella tasolla (kys. 12)

Kyselyn III. osion teemana oli EU:n biotalouspaneelissa perustetut ensimmäiset teemaryhmät. Kysymyksessä 13 kysyttiin vastaajien mielipidettä käynnistyneiden teemaryhmien tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta nelikentässä. Taulukon vaaka-akseli kuvaa teeman tärkeyttä ja pystyakseli ajankohtaisuutta (kuvio 17, s. 50). Vaikka arvot ovat samankaltaisia, niiden kesken voi silti olla muuttujia. Henkilö voi kokea teeman tärkeäksi, mutta ei tällä hetkellä kaikista ajankohtaisimmaksi tai päinvastoin. Paneelin ensimmäiset aloittavat teemaryhmät ovat kestävä biomassantuotanto kasvavassa biotaloudessa, biotalouden seurantakeskuksen eli Biotalous Observatorio kanssa yhteistyötä tekevä kontaktiryhmä ja biotalouden markkinoihin keskittyvä teema.

Keskimääräisesti kaikki teemat koettiin ajankohtaisiksi ja tärkeiksi. Kaikista tärkeimmäksi koettiin biomassan kestävä tuotanto. Yhteistoiminta Biotalous Observatorion kanssa jakoi mielipiteitä eniten, sillä jotkut vastaajat eivät kokeneet teemaa lainkaan tärkeäksi tai ajankohtaiseksi. Vastauksista erottui erityisesti tässä kysymyksessä vastaajan biotalouden edustama taho: tutkimuslaitoksen edustajat kannattivat eniten biomassan kestävä tuotantoa. Hallintoa sekä yritystä edustavat puolestaan kokivat vastuualojen määrittämistä biotalouden markkinoinnin tueksi tärkeimmäksi teemaksi. Mikäli kyselyyn olisi vastannut enemmän hallinnon ja yrityssektorin edustajia, markkinointi teeman vastausmäärä olisi todennäköisesti ollut tasaväkisempi biomassan kestävä tuotantoon verrattuna. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että kaikki kolme teemaa koetaan tärkeiksi sekä ajankohtaisiksi.

Kuvio 17. EU biotalouspaneelin teemaryhmien tärkeys ja ajankohtaisuus (kys. 13)

Kyselyn lopussa (kys. 14) vastaajille annettiin mahdollisuus ehdottaa myös teemaryhmiä, jotka olisivat heidän mielestään tärkeämpiä kuin edellisessä kysymyksessä esitetyt Euroopan komission päättämät teemaryhmät. Viimeisessä kysymyksessä (kys. 15) vastaajien oli mahdollista kommentoida EU:n biotalouspaneelin toimintaa tai ehdottaa ideoita kansallisen toiminnan konseptoinniksi. Molemmat kysymykset olivat vapaaehtoisia.

Kysymyksessä 14 vastauksia eli uusia teemaehdotuksia paneelille annettiin yksitoista. Esimerkkejä ehdotetuista teemaryhmistä ovat: biotaloutta estävien kansainvälisten ja kansallisten politiikkojen kartoitus ja esteiden poistaminen, innovaatiotoiminta uusien hyödykkeiden kehittämiseksi sekä liiketoimintamahdollisuuksien kartoittaminen ja ohjauskeinot kestävän biotalouden edistämiseksi. Kysymyksessä 15 vastaajat saivat kommentoida EU:n biotalouspaneelia tai kansallisen toiminnan konseptin luomista. Vastauksia tähän kenttään tuli yhdeksän. Esimerkkejä vastaajien mietteistä:

Perusajatuksena tulisi säilyä koko ajan: biotalousyritysten toimintaedellytyksiä on parannettava.

Yhdistys

Biotalouteen liittyvä tulevaisuuden ennakointi, miten se kehittyy tulevaisuudessa kotimaassa ja kansainvälisesti?

Tutkimuslaitos

EU:n uudelleenteollistaminen ja uusinwestoinnit vaikkapa niinkin vanhanaikaiseen jalostukseen kuin sellun tuotantoon biokemikaalien ja -polttoaineiden tuotannolla terästettynä voisivat laittaa biotalouden lehmän lentoon. Ainakin raaka-ainepohja riittäisi ja päätuotteelle on kasvava globaali markkina.

Tutkimuslaitos

Työpajat alan toimijoiden kesken - jatkuva vuoropuhelu.

Yritys

Siirtyminen fossiilitaloudesta biotalouteen etenee aaltoillen sen mukaan miten fossiilisia raaka-ainelähteitä (öljy, kivihii-li, kaasu) löydetään ja pystytään hyödyntämään ja miten niiden hinta kehittyy (vrt liuskeöljy ja -kaasun vaikutus kivihii-len hintaan ja sitä kautta kiinnostukseen käyttää biomassoja lämmönlähteenä). On hyvä tiedostaa että fossiiliset raaka-aineet ovat biomassapohjaisia vaikkakin uusiintumattomia.

Koulutus

Vastauksista voidaan päätellä, että EU:n biotalouspaneeliin liittyvässä sekä kansallisessa että Euroopan toiminnassa sidosryhmillä on omat näkemyksestä niistä asioista, joihin paneelin toiminnan toivotaan kiinnittävän huomiota. Eri sidosryhmät painottavat biotalousnäkökulmasta hieman eri asioita, kuten pk-yritykset markkinoiden sääntelyä ja tutkimuslaitokset bioraaka-aineiden saatavuutta ja käyttökohteita. Eri sekoreiden painopiste-alueet on huomioitu myös paneelin edustuksessa. Mukaan on juuri näkökulman laajuuden vuoksi haluttu edustajia kaikilta sektoreilta, jotta toiminta ei keskittyisi vain tietyn näkökulman työstämiseen, vaan olisi hallittu ja tasapainoinen kokonaisuus. Yhdessä vastauksessa on nostettu myös esille juuri työpajojen merkitys jalkauttamismenetelmänä. Tämä vastaus tukee myös tulosta työpajamenetelmän soveltuvuudesta yhdeksi EU:n biotalouspaneelin kansalliseksi jalkauttamismenetelmäksi.

Kyselystä voidaan kokonaisuutena todeta, että kysymykset olivat onnistuneita kyselyn tavoitteiden kannalta. Päämääränä oli kartoittaa EU:n biotalouspaneelin sidosryhmien mietteitä paneelin toimintaan liittyvissä asioissa sekä tuoda esille sidosryhmien mielipide niistä toimista, joiden avulla paneelin jalkauttamista ja asiasisältöjen viestimistä toivotaan toteutettavan heille. Kyselyn onnistuminen jalkautusmenetelmänä arvioidaan kokonaisuutena tarkemmin luvussa 4.4.

4 TOTEUTUKSEN ARVIOINTI JA PARANTAMISMAHDOLLISUUDET

Menetelmien kokeilun yhtenä tavoitteena oli määritellä EU:n biotalouspaneelin tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät toimenpiteet, jotta toiminnasta voidaan saada kansallisella tasolla paras mahdollinen hyöty. Toisena ta-

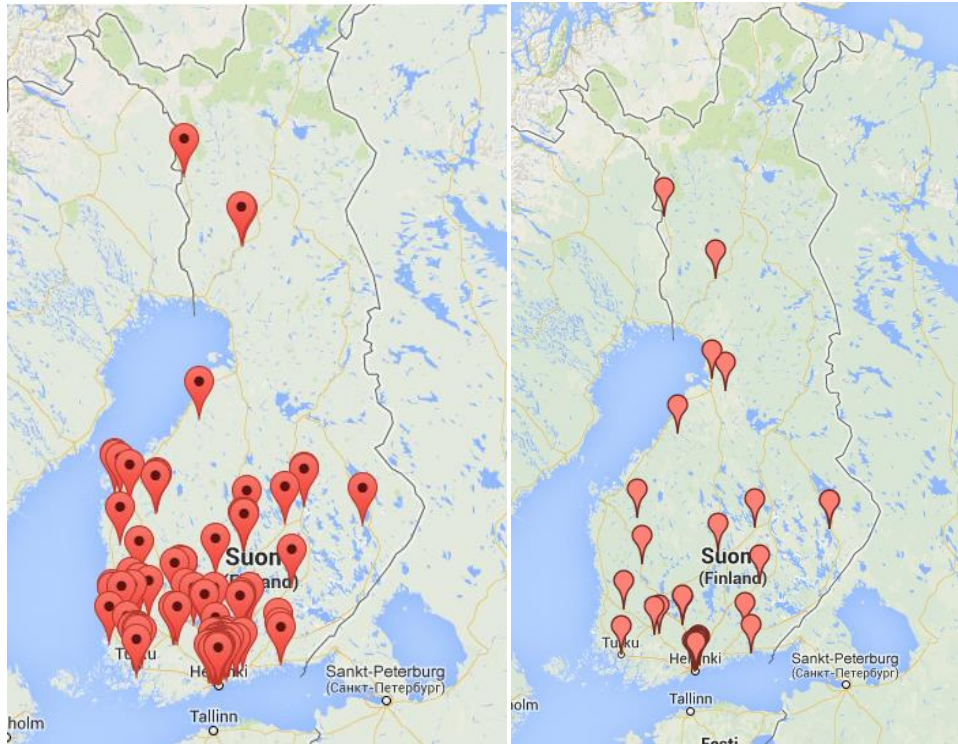
voitteena oli määritellä paneelin kansalliset tehtävät, jotka työn perusteella pohjautuvat paneelin asiasisältöjen tiedottamiseen paneelin kansallisille sidosryhmille sekä sidosryhmien osallistumiseen osaksi paneelin toimintaa. Nämä tavoitteet saavutetaan, kun järjestetään sidosryhmille suunniteltua viestintää sekä eri osallistumisen muotoja, kuten kyselyitä, haastatteluja sekä työpajoja ja muita työryhmyöskentelymenetelmiä. Parhaimmista ja kiinnostavimmista osallistumismenetelmistä voidaan vetää suuntaa antavia johtopäätöksiä, sillä vastaukset noudattivat hyvin pitkälle samaa linjaa eikä hajontaa juuri ollut menetelmien kokonaisuuksissa. Siksi voidaan olettaa, että myös ne paneelin kansallisella tiedotuslistalla olevat henkilöt, jotka eivät antaneet panostaan näiden kokeilujen puitteissa, ovat mahdollisesti samaa mieltä parhaimmista käytänteistä paneelitoiminnan jalkauttamisesta kansalliseksi toiminnaksi. On kuitenkin otettava huomioon, että nämä arvioinnit perustuvat hyvin pitkälle tutkimusta edustavien sidosryhmien mielipiteeseen. Sen vuoksi vastaukset eivät edusta tasaisesti kaikkien sidosryhmien asennetta, vaan painottuvat enemmän vain yhdelle sektorille. Siten toiminnan edetessä ei ole järkevää sulkea pois mitään esiteltyjä jalkauttamisen menetelmiä, vaan tiedotus ja osallistumistoiminta on syytä suunnitella aina tapauskohtaisesti. Ennen kaikkea on tärkeää kehittää toimintaa niin, että tuloksena saadaan paras mahdollinen win-win-tilanne. Tällöin kaikki osapuolet, niin EU:n biotalouspaneeli kuin kansalliset sidosryhmät, hyötyvät tilanteesta.

Valitut menetelmät perustuivat siihen, että haluttiin saada monesta osallistumisen ulottuvuudesta tuloksia, jotta toimintaa osataan kehittää haluttuun suuntaan. Sen vuoksi sähköpostitiedotus, työpajatyöskentely ja sähköpostitse tehty kyselytutkimus ovat tasapainoinen kokonaisuus, joka antaa viitteitä kunkin toiminnan etuihin ja heikkouksiin EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan jalkauttamisen menetelmänä. Syvemmälle tasolle menetelmien arviointi voidaan viedä toteuttamalla tulosten pohjalta erillinen haastattelu. Haastattelussa EU:n biotalouspaneelin sidosryhmät arvioisivat muun muassa sitä, miksi menetelmistä on saatu tietyt tulokset ja mitä voidaan tehdä menetelmien kehittämiseksi. Tehokkainta sidosryhmien osallistamista on kaikkien edellä mainittujen menetelmien tasapainoinen käyttö, jotta jalkauttamisen tavoitteet toteutuvat onnistuneesti.

4.1 EU:n biotalouspaneelin kansalliset sidosryhmät

Paneelin ensimmäisessä tiedotekirjeessä, jossa kerrottiin EU:n biotalouspaneelin toiminnan alkaneen, vastaanottajia oli yli 600 toimihenkilöä, jotka koostuivat vajaasta 400 biotalousalan toimijasta. Ensimmäisen tiedotteen tarkoitus oli erottaa joukosta ne toimijat, jotka ovat kiinnostuneita paneelin toiminnasta. Tiedotuslista supistui tämän postituksen myötä noin sataan toimihenkilöön, johon kuuluu reilu 40 biotalousalan toimijaa. Joiltakin toimijoilta saatiin suora listaus niistä henkilöistä, jotka voi liittää paneelin tiedotuslistalle. Näiltä henkilöiltä ei siis jokaiselta erikseen kysytty kiinnostusta, vaan toimipaikan yhteyshenkilö antoi toimihenkilöiden suostumuksella valmiin yhteystietolistan henkilöistä, jotka voi liittää EU:n biotalouspaneelin tiedotuslistalle. Kuvassa 1 (s. 53) on havainnollistettu sidosryhmien maantieteelliset sijainnit Google Mapsin avulla. Vasemmanpuoleisessa kuvassa on ensimmäisen laajan tiedotekirjeen toimijoiden vas-

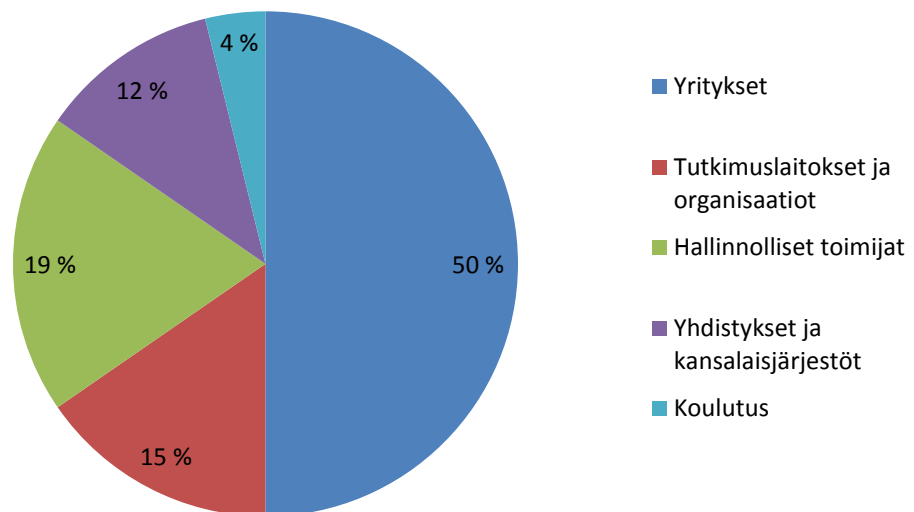
taanottajat ja oikeanpuoleisessa kuvassa paneelin kansallisten sidosryhmien tiedotelistan toimijoiden sijainti. Osoitevirheistä johtuen kaikki toimijat eivät näy kuvassa. Kuvasta voidaan kuitenkin nähdä, että tämän hetkiseen paneelitoiminnan tiedotuslistaan on saatu hyvin mukaan edustajia eri puolilta Suomea. Tiedotuslista tulee toiminnan edetessä jonkin verran laajentumaan, joten myös maantieteellinen edustus tulee mahdollisesti laajentumaan.

Kuva 1. Paneelin ensimmäisen tiedotekirjeen vastaanottajat ja priorisoituneet sidosryhmät maantieteellisesti jaoteltuna (Google Maps)

Paneelin toiminnasta kiinnostuneita tahoja ei voida suoraan määrittää yhden sidosryhmälle lähetetyn tiedotekirjeen perusteella, sillä ei voida olettaa kaikkien henkilöiden huomanneen tai ehtineen reagoida viestiin. Viestissä pyydettiin lupaa lähettää paneelin toimintaan liittyviä uutisia, joten se vaati henkilön aktivoitumisen. Voidaan kuitenkin olettaa, että myös niiden joukossa, jotka eivät vastanneet paneeliin liittyvien uutisten lähettämiseen sähköpostiin, on monia toiminnasta kiinnostuneita henkilöitä ja tahoja. Esimerkkinä tästä ovat esimerkiksi ministeriöiden yhteyshenkilöt, jotka ovat muidenkin toimiensa kautta tekemisessä paneelin liittyvien asioiden kanssa, kuten Suomen biotalousstrategian ja muiden biotalouteen liittyvien ohjelmien. Tämä osattiin ottaa huomioon, joten Suomen biotalousstrategian työryhmästä lisättiin automaattisesti tiedotuslistalle myös henkilöitä, jotka eivät erikseen olleet tilanneet paneelin uutisia sähköpostiinsa. Toisaalta joukosta erottuivat tämän tiedotekirjeen ansiosta ne henkilöt, jotka ovat varmasti aktiivisia paneelitoiminnan suhteen ja haluavat olla osa paneelitoiminnan kansallista toimintaa.

Kuvioon 18 on havainnollistettu EU:n biotalouspaneelin kansallisen tiedotuslistan toimijat toimialoittain, joita on yhteensä noin 40. Tosiasiassa erilisiä laitoksia on useampia, sillä esimerkiksi Metsäntutkimuslaitoksella (METLA) ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla (ELY-keskus) on toimipisteitä ympäri Suomea. Kuvasta ilmenee tahojen lukumäärä, mutta tahojen sisällä yhteyshenkilöiden määrä vaihtelee tahosta riippuen kahdesta henkilöstä useampaan kymmeneen. Kuvion perusteella ainakin koulutuksen edustajien määrää tulisi saada lisättyä, jotta toimialat olisivat tasaisemmin edustettuna. Sidosryhmien edustajista oleellista on hallinnollisten toimijoiden edustavuus EU:n biotalouspaneelin kansallisessa toiminnassa. Vaikka toiminnassa on kaavion perusteella yrityksiä eniten, se ei tarkoita toimijoiden aktiivisuutta paneelin suuntaan. Kuviosta selviää vain tiedotuslistan toimijoiden teoreettinen koostumus, mutta kuvio ei kerro, onko taho aktiivinen paneelin toiminnan suhteen. Jos tiettyjen sektorien edustajiin ei onnistuta saamaan yhteyttä tai aktivoitua, ei edustuksellisuudellakaan ole suurta merkitystä.

Kuvio 18. EU:n biotalouspaneelin tiedotuslistan sidosryhmät toimialoittain

4.2 Sähköpostitiedotus

Toiminnallisen toteutuksen aikana lähetettiin useita sähköpostitiedotuksia paneelin kansallisella tiedotelistalla oleville henkilöille. Vastaanottajia on tiedotuslistassa noin sata, joista suurin osa toimihenkilöistä edustaa tutkimuslaitoksia. Sähköpostitiedotuksen avulla saadaan informaatio helpoimmalla tavalla leviämään, mutta se ei välttämättä tavoita sidosryhmiä toivotulla tavalla eli saa toimijoita aktivoitua. Jotta sähköpostitiedotus olisi jalkauttamismenetelmänä toimiva, sen täytyy voida saavuttaa tietty vaatimustaso. Tässä tapauksessa sähköpostitiedotuksella pyritään levittämään EU:n biotalouspaneelin Euroopan ja kansallisen tason toimintoja ja ennen kaikkea ymmärryksen lisäämistä paneelitoiminnasta. Kohdennettujen uutiskirjeiden ja sähköpostitiedotuksen avulla saadaan kaikille paneelin si-

dosryhmille viestittyä paneelin toiminnan edistymisestä, mutta ne eivät käytännössä ole toimivin menetelmä. Tiedotteet katoavat helposti sähköpostin lukemattomiksi viesteiksi ja joidenkin vastaanottajien sähköpostijärjestelmä voi automaattisesti tulkita tiedotteet roskapostiksi. Menetelmänä sähköpostitiedotus kuitenkin on kansallisen toiminnan toteuttamisessa avainasemassa, sillä se on esitetyistä menetelmistä resurssitehokkain ja menetelmänä kuitenkin hyvä tuki varsinkin muiden käytettävien menetelmien rinnalla.

Sähköpostitiedotuksella voidaan todeta tiettyjen toimijoiden tai toimihenkilöiden aktiivisuus paneelitoimintaan, jolloin pystytään erottamaan sidosryhmistä aktiivisimmat toimijat. Tällä hetkellä paneelin sidosryhmälistassa on muun muassa viranomaisia, koulutus ja kansalaisjärjestöjä, joita ei ole pystytty aktivoimaan osaksi paneelin kansallista toimintaa. Sähköpostitiedotuksen parantamiseen ja kehittämiseen voidaan vaikuttaa muotoilemalla tiedotukset mahdollisimman tiiviiksi, jotta vastaanottajat ehtivät ja yleensä kiinnostuvat lukemaan tiedotteen sisällön. Tiedotteen tukena on hyvä olla paneelille rakennettu suomenkielinen Internet-sivu, jolla tiedotettavasta asiasta on kerrottu laajemmin. Tiedotteiden sisällön tulisi siis koostua vain tiedottamisesta Internet-sivuilla julkaistusta uudesta EU:n biotalouspaneelin liittyvästä toiminnasta ja sen pääviestistä, eikä pyrkiä tuomaan esiin koko asiasisältöä.

4.3 Työryhmätyöskentely

Työryhmätyöskentelyn kokeilu työpajamenetelmällä sai sidosryhmiltä hyvän vastaanoton. Vastaavanlaisten työpajojen perustamista toiminnan edessä kannatettiin ja sidosryhmät kertoivat saaneensa työpajassa työstettyjen teemojen kautta selkeämmän kuvan EU:n biotalouspaneelin toiminnasta ja sen tarkoituksesta. Osallistujat osoittivat aktiivisuutta kysymällä jatkotoimenpiteistä ja ilmaisivat kiinnostuksensa osallistua vastaaviin työryhmätyöskentelyihin myös toiminnan myöhemmissä vaiheissa. Myönteisten kokemusten perusteella voidaan arvioida, että he myös keskustelevat työpajasta ja sen tuloksista omissa työyhteisöissään ja tiedottavat sitä kautta EU:n biotalouspaneelin asiasisällöistä omissa verkostoissaan.

Järjestetyn työpajakokeilun yhtenä tavoitteena oli määritellä toimenpiteitä, joihin osallistujat lupasivat sitoutua. Toimenpiteet liittyivät Euroopan biotalousstrategiaan ja sitä kautta EU:n biotalouspaneelin toiminnan jalkauttamiseen. Osallistujat lupasivat sitoutua esimerkiksi toimialarajat ylittävien yhteistyöhankkeiden järjestämiseen, koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseen biotalousmyönteiseksi sekä lainsäädännön ja ristiriitaisuuksien poistamisen vaikuttamiseen osana biotalousmyönteistä kehitystä. Kokeilua voidaan siis pitää onnistuneena ja työpajojen järjestäminen EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan jalkauttamiseksi näyttäisi olevan toimiva menetelmä, josta sidosryhmät ovat myös kiinnostuneita.

Työpajatyöskentelyä voidaan parantaa suunnittelemalla tarkasti työpajan teema niin, että se keskittyy vain yhteen tai kahteen asiaan. Työpajatyöskentelyn pilottikokeilussa käsiteltäviä asioita oli useampia, joka saattoi vaikuttaa osallistujien kykyyn hahmottaa käsiteltävän asian tarkoitus. Asia

tiedostettiin teemakysymyksiä valitessa, mutta kaikki ehdotetut teemat haluttiin silti käsitellä. Työpajan tulokset tulevat olemaan toiminnan edetessä todennäköisesti entistä konkreettisempia ja innovatiivisempia, kun työpajan teemojen työstämiseen voidaan käyttää enemmän aikaa, jos työstettäviä teemoja on vain muutama. Tuloksellisuuteen vaikuttaa osaltaan myös osallistujien ennakkotieto- ja käsitys työstettävästä asiasta. Sen vuoksi osallistujien informoiminen työpajan teemasta ja käsiteltävistä asiasisällöistä on erittäin oleellista. Myös järjestetyn pilottikokeilun yhteydessä osallistujille lähetettiin ennakkotietopaketti työpajassa käsiteltävistä asioista. Ennakkotietopaketti osoittautui toimivaksi menetelmäksi, joten käytäntöä on syytä jatkaa. Mahdollisuuksien mukaan työskentelytilanne on hyvä esimerkiksi videoida, jotta kaikki ideat saadaan varmasti huomioitua työpajan tuloksia arvioitaessa. Työpajatyöskentelyn kehittämiseksi jokaisen työpajan yhteydessä on hyvä sitouttaa toimijoita yhdessä pohdittuihin toimenpiteisiin, jotka tukevat EU:n biotalouspaneelin tavoitteita ja biotalouden kehittämistä. Näin tehtiin myös pilottikokeilussa, joka sai osallistujilta hyvän vastaanoton. Toimintoihin sitouttamisen avulla toimintaa voidaan konkreettisesti kehittää ja vaikutuksia mitata.

4.4 Sähköpostikysely

Sähköpostikyselyn tulokset antoivat hyvää materiaalia kansallisen toiminnan kehittämiseksi, vaikka kyselyyn vastaajia oli vain 29. Vastausprosentti jäi 31 prosenttiin, joka jäi tavoitellun 50 prosentin alapuolelle. Kysely oli auki kaksi viikkoa, jonka aikana vastaamattomille vastaajille lähetettiin muistutusviesti kahdesti. Kysely koostui hieman liian monesta kysymyksestä, mutta EU:n biotalouspaneelin toiminnan ollessa vielä alkuvaiheessa kyselyyn haluttiin sisällyttää kaikki teema-alueiden kysymykset. Kysely luotiin Webropol-ohjelmalla, jonka toimintojen avulla oli nähtävissä, että kysely jäi avaamatta 67 henkilöltä. Sen myös avattiin vastausta lähettämättä 35 kertaa, joka voi viestiä kyselyn sisällön puutteista – ehkä kysymykset koettiin liian vaativiksi ja pitkiksi. Jos ne 35 henkilöä, jotka avasivat kyselyn, olisivat lähettäneet vastauksen, kyselyn vastausprosentti olisi ollut 68 prosenttia eli tavoitteisiin nähden todella hyvä. On myös huomioitava sähköpostikyselyn heikkous siinä mielessä, että kysely jää muun sähköpostin tapaan helposti muiden sähköpostiviestien alle. Sähköpostia lähetetään niin runsaasti, että viestit hukkuvat viestitulvaan eikä kyselyn lähettäjäkentässä lukeva ”webropol surveys” välttämättä innosta vastaanottajia avaamaan viestiä. Muistutusviestejä lähettäessä huomattiin selvä vastauksen lisääntynyt määrä pian muistutusviestin lähettämisen jälkeen, joka tukee väitettä sähköpostikyselyn jäämisestä muiden viestien alle.

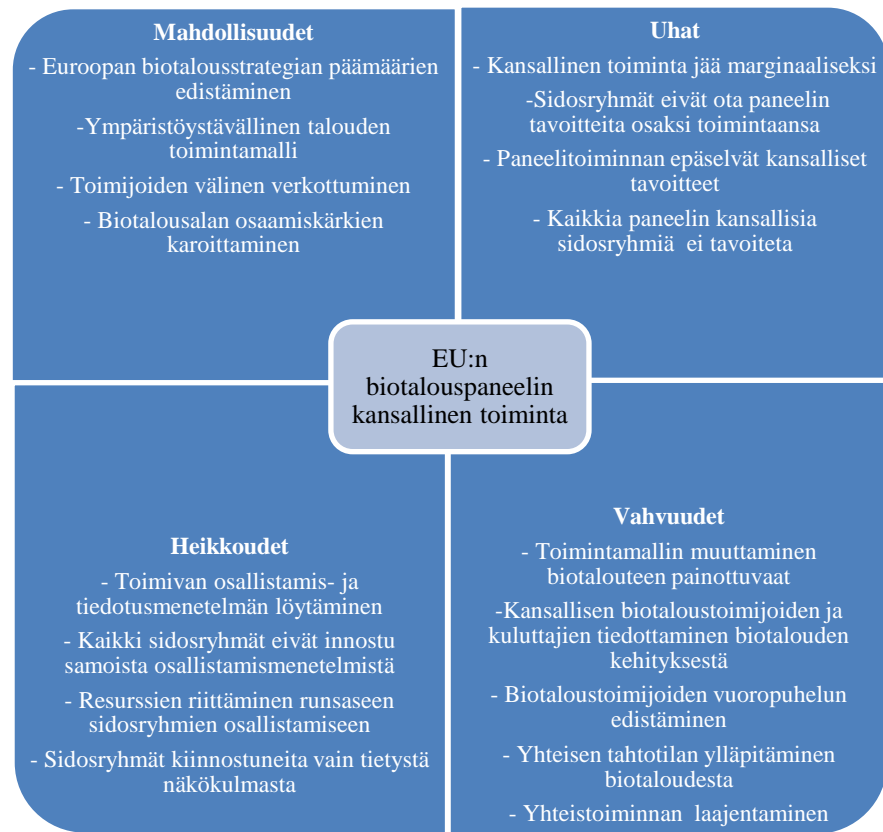
Mikäli toiminnan edetessä halutaan käyttää sähköpostikyselyä EU:n biotalouspaneelin osallistamisen menetelmänä, on syytä tiivistää kysymysten lukumäärää. Tämä on toiminnan edetessä ja kehittyessä huomattavasti helpompaa verrattuna toteutettuun ensimmäiseen kyselyyn. Tässä kyselyssä kaikki kysymykset eivät suoraan kohdistuneet itse paneelin toimintaan, vaan mielipiteitä kysyttiin myös Euroopan biotalousstrategian toteuttamisesta erilaisina toimenpiteinä. Kyselyiden merkitys osallistamisen menetelmänä ei ole oleellisinta toiminnan jalkauttamisessa, mutta niiden käyttöä sopivassa asiayhteydessä on syytä toteuttaa. Toiminnan edetessä ky-

symykset tulevat todennäköisesti ryhmätyöskentelyn tapaan painottuvan EU:n biotalouspaneelin teemaryhmiin sekä niiden sisällön käsittelyyn ja tulosten analysointiin. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että mikäli sähköpostikyselyjä käytetään, niiden sisältö tulee olla mahdollisimman tiivis eikä vastaaminen saa vaatia liikaa resursseja. Kohderyhmänä EU:n biotalouspaneelin sidosryhmät ovat kiireisiä henkilöitä, joilla on käytössään rajalliset resurssit EU:n biotalouspaneelin kansalliseen toimintaan.

4.5 Kansallisen toiminnan SWOT-analyysi

EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan tueksi ja suunnitelmien kehittämisen lähteaineistoksi laadittiin SWOT-analyysi. Sivulla 58 oleva SWOT-analyysi (kuvio 19) pyrkii hahmottamaan EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan merkittävimmät vahvuudet (strengths), heikkoudet (weaknesses), mahdollisuudet (opportunities) ja uhat (threats). Jokaiseen osa-alueeseen tulee kiinnittää huomiota kansallista paneelin toimintaa toteutettaessa: mahdollisuuksia ja vahvuuksia tulee edesauttaa säännöllisesti sekä toimintaa kohdentaa erityisesti niiden edistämiseksi. Oleellista on työstää myös uhkia ja heikkouksia, jotta niiden vaikutus olisi mahdollisimman pieni eikä vaikuttaisi kansalliseen toimintaan merkittävästi. SWOT-analyysin ulottuvuudet on merkitty nelikenttään, jotta osa-alueet ovat helpoimmin hahmotettavissa. Analyysin tuloksia voidaan hyödyntää käyttämällä niitä pohjana kansallisen toiminnan suunnittelussa ja laadittaessa konkreettisia toimenpiteitä. Tuloksia voidaan soveltaa tarvittaessa myös muuhun paneelia koskevaan toimintaan.

Analyysissä olevat suurimmat EU:n biotalouspaneelin kansalliset mahdollisuudet ja vahvuudet tavoittelevat biotalouden edistymistä ja sen kilpailukykyyn kasvattamista fossiilitalouden rinnalle. Merkittävimmät uhat ja heikkoudet puolestaan ovat sekä paneelissa että Euroopan biotalousstrategiassa asetettujen tavoitteiden saavutettavuus eli kansallinen toiminta jää hyvin marginaaliseksi eivätkä paneelin kansalliset sidosryhmät ota paneelissa esitettyjä tavoitteita osaksi omaa toimintaansa.

Kuvio 19. EU:n biotalouspaneelin SWOT-analyysi

4.6 Paneelitoiminnan kehitysurat

EU:n biotalouspaneeli on nelivuotinen hanke, jonka toiminnalle on määriteltävy ehdotus kehitysuraksi paneelin toimintasuunnitelmassa (European Commission 2013a), jossa on suuntaa antava aikataulusuunnitelma vuoteen 2017 asti. Vuosittaisten teemaryhmien toiminnan, Euroopan biotalousstrategian katselmuksen ja Biotalous Observatorion järjestämien työpaikkojen lisäksi paneelin toiminnassa järjestetään sidosryhmäkuulemisia muun muassa ympäristöön liittyville kansalaisjärjestöille, kehitysmaille sekä ammattiliitoille ja kuluttajille. Näiden toimenpiteiden lisäksi EU:n biotalouspaneelille ei ole suunniteltu muita kehitysuria, joten toimintaa on tarkoitus suunnitella paneelin toimintamallin kehittyessä.

Paneelin toiminnan punainen lanka on olemassa, mutta se ei tule kansallisessa toiminnassa selkeästi esille. Kansallista toimintaa ja sen konseptointia ajatellen Euroopan komission tulisi määritellä selkeämmin EU:n biotalouspaneelin jäsenen rooli kansallisena toimijana: mitä muuta, kuin biotalousasioiden puolesta puhumista edellytetään ja mikä on panelistin edustuksellisuuden merkitys suhteessa paneelin kokonaisuuteen ja kansalliseen toimintaan? Myös erittäin oleellista on ohjeistus kansalliseen viestintään eli onko paneelitoiminnasta viestiminen panelistinsa itse päätettävissä vai onko olemassa jokin tietty malli, jota jäsenmaiden tulisi noudattaa lähinnä

mediaviestinnässä. Näihin kysymyksiin komissiolta ei ole tullut ohjeistusta. Toimintaa on vaikea rakentaa ohjeistuksen puuttuessa, mutta toisaalta se avaa useampia mahdollisuuksien toimenpiteiden toteuttamiseen.

Sillä valtiolla, joka ensimmäisenä pystyy konkretisoimaan johtopäätökset biotalouteen johtavasta kehitystiestä, saa väistämättä itselleen tuntuva kilpailuedun vihreän talouden toteuttamiseen. Suomikin on yksi niistä maista, jolla on tähän mahdollisuus. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin myös vahvaa yhteistyötä kansainvälisesti, jotta biotuotteiden markkinoille saadaan enemmän kysyntää. Tämän tavoitteen saavuttamisessa EU:n biotalouspaneeli on keskeisessä roolissa, kun suunnitellaan kehitysehdotuksia biotalouden kasvun mahdollistamiselle Euroopassa ja muualla maailmalla. Euroopan tason paneelitoiminnan lisäksi biotalouden merkittävimmät tekijät löytyvät kansallisesta toiminnasta, jopa alueellises-takin toiminnasta. Toiminta ei voi laajentua Euroopan laajuiseksi tai edes kansalliseksi, jos Euroopan biotalousstrategian päämäärien saavuttamiseen liittyvät toimintaedellytykset eivät ole mahdollisia. Sen vuoksi EU:n biotalouspaneelin roolin ja tehtävien määrittäminen on erityisen tärkeää, jotta biotaloutta kehittävät toimenpiteet voidaan saavuttaa kokonaisuvaltaiseksi kohti talousmallia, joka kattaa Euroopan tason lisäksi myös muut maat.

5 POHDINTA

Tarve EU:n biotalouspaneelin perustamiselle on lähtöisin Euroopan biotalousstrategian jalkauttamisen tarpeesta, jotta strategiassa esitetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. Se, miksi Euroopan komissio halusi perustaa nimenomaan paneelin tämän strategian jalkauttamisen tueksi, voi kenties johtua aikaisemmista hyvistä kokemuksista muissa biotalouteen liittyvissä ohjelmissa, kuten esimerkiksi IPCC:ssä eli hallitusten välisessä ilmastomuutospaneelissa. Ilmastopaneelilla on samanlaisia tavoitteita, kuin EU:n biotalouspaneelillakin – tuottaa arviointeja olemassa olevien esimerkkien ja tiedon avulla, jotta toimintaa voidaan kehittää kansainvälisen ja kansallisen päätöksenteon tueksi. Euroopan komissio on todennäköisesti todennut, että nimenomaan paneelina työskenteleminen on asiantuntijoille paras mahdollinen työskentelymenetelmä. Näiden toimintojen pohjalta arvioisin, että myös tulevaisuudessa asiantuntijoista koostuvien paneelien perustaminen strategioiden ja ohjelmien tukemiseksi tulee olemaan todennäköistä. Tällä hetkellä on ollut jo pieniä viitteitä siihen, että myös Horisontti -ohjelman tueksi perustettaisiin asiantuntijoista koostuva paneeli (Kurppa, haastattelu 19.11.2013). Kuitenkin se, että paneeli toimii kansainvälisesti, ei vielä ole riittävä toiminnan jalkauttamismenetelmä, vaan tueksi tarvitaan kansallisia työryhmiä. Laaja ulottuvuus on tietysti oleellista, mutta voimavara on kuitenkin peräisin kansallisesta toiminnasta.

Kansallisen biotalouspaneelin perustaminen EU:n biotalouspaneelin tueksi on erittäin oleellista EU:n biotalouspaneelin ja Euroopan biotalousstrategian jalkauttamisen kannalta. Paneelin perustaminen mahdollistaa paremman vuorovaikutuksen ja toimenpiteiden toteuttamisen. Kansallisen biotalouspaneelin perustaminen sai tukea myös työpajatyöskentelyn pilottikokeilussa. Pilottikokeilussa esille nostettiin nimenomaan kansallisen biotalouspaneelin merkitys EU:n biotalouspaneelin toiminnan jalkauttamisen

tukimenetelmänä. Perustettavan kansallisen biotalouspaneelin mandaatin ja koostumuksen tulisi myötäillä EU:n biotalouspaneelin muodostamisen kriteerejä. Lyhyesti kuvattuna tämä tarkoittaa sitä, että kansallisessa biotalouspaneelissa jäsenten tulisi edustaa tasapuolisesti kaikkia sidosryhmien tasoja eli hallintoa, yritystä, tutkimusta, yhdistyksiä, viranomaisia sekä kansalaisjärjestöjä ja koulutuksen edustajia. Edustuksen tulisi olla myös linjassa sukupuolisen tasa-arvon perusteella, kuten myös EU:n biotalouspaneelissa. Hyvänä tukena kansalliselle biotalouspaneelille olisi myös työpajan pilottikokeilussa esille nostettu strategiatyöryhmä. Strategisen työryhmän toiminta painottuisi hallinnollisen tahon edustajien ja EU:n biotalouspaneelin kansallisen jäsenen yhteistyöhön. EU:n biotalouspaneelin kansallinen toiminta vaatii kunnolla toimiakseen hyvän tuen kansallisilta toimijoilta, jotta EU:n biotalouspaneelin kautta toteutettavaa Euroopan biotalousstrategiaa voidaan toteuttaa menestyksekkäästi kaikilla tasoilla. Kun kansallinen biotalouspaneeli ja strateginen työryhmät toimivat yhdessä, ne muodostavat laajan vuorovaikutuskentän kansallisen tason lisäksi myös EU:n biotalouspaneelin suuntaan. Mahdollisen strategiatyöryhmän rooli voisi olla enemmän painottunut niin sanottuun fasilitaattorina toimimiseen eli kehityssuunnan näyttämiseen ja kansallisen biotalouspaneelin tehtävä voisi olla enemmän keskittynyt viemään biotaloustoimia käytännön tasolle. Kaiken tämän ohella yleinen viestintä ja tiedottaminen biotalouspaneelien toiminnasta myös kuluttajille on erityisen tärkeää, jotta voidaan markkinoida biotalouden konseptia ja edistää ymmärrystä biotaloudesta.

On harkittava myös alueellisten biotalouspaneelien perustamista ja otettava huomioon niiden vaikutukset biotaloustoimintojen kehittämisessä osana EU:n biotalouspaneelia. Esimerkiksi Kanta-Hämeen alueella on merkittävää biojalostamoihin liittyvää osaamista ja liiketoimintaa. Alueellisten menestyvien biotaloustoimijoiden toimintakonseptit ovat kansainvälisesti kiinnostavia, joten näiden toimijoiden osaamiskärkiin on syytä kiinnittää huomiota biotalouden kehityksessä. Paneelitoiminnassa sidosryhmät voivat tehdä aloitteita ja osallistua työstettäviin projekteihin yhdenvertaisina tekijöinä ja keskustella yhdessä asiantuntijoiden kanssa päätösten valmisteluvaiheessa. Paneelitoiminta mahdollistaa muun muassa keskustelun yhteisestä budjetointisuunnitelmasta, jolloin biotaloussektoreiden edustajat voivat ehdottaa ja priorisoida oman alueensa kehityskohteet ja asiantuntijat voivat arvioida aloitteiden toteutettavuutta ja kustannuksia. Tällöin budjetointi etenee vuorovaikutteisessa prosessissa viranomaisten ja muiden biotaloussektoreiden edustajien kanssa.

Tässä työssä esitetyt tulokset ovat EU:n biotalouspaneelin kansallista toimintaa ajatellen erittäin hyödyllisiä. Toimijat on saatu aktivoitua ja pohja kansallisen toiminnan työstämiselle on luotu ja sitä voidaan kehittää toiminnan edetessä haluttuun suuntaan. Tavoitteen lopputuloksena ei niinkään ollut määrittää valmista pohjaa kansallisen toiminnan rakentamiselle, vaan luoda joustava toimintakenttä siitä, mitä menetelmiä käyttäen toimintaa voidaan toteuttaa. Tässä työssä on kuitenkin kerätty hyviä esimerkkejä niistä osallistamisen menetelmistä, joita voidaan käyttää osana kansallista toimintaa. Oleellista on myös huomioda kyselytutkimuksessa esiinnousseet ehdotukset toimenpiteistä, joiden kautta Euroopan biotalousstrategia

tulisi jalkauttaa Suomessa. Eniten vastauksia saivat biotalouden innovaatioiden edistäminen tutkimus- ja innovaatiotoimintaa kehittämällä, uusien biotalouden ratkaisujen pilotti- ja kokeilulaitosten rahoittaminen ja ohjauskeinojen kehittäminen biotalouden uusien ratkaisujen tueksi. EU:n biotalouspaneelin ensisijaisten asiasisältöjen lisäksi voi olla hyödyllistä keskittää työssä lueteltuja osallistamisen menetelmiä esimerkiksi näiden toimenpiteiden teemojen ympärille. Teemat eivät ole suoranaisesti yhteydessä EU:n biotalouspaneeliin, mutta tukevat EU:n biotalouspaneelin tavoitteita Suomen biotalousstrategian kautta.

Työn tulokset ovat uskottavia, vaikka eivät näiden tutkimusten perusteella ole kokonaisvaltaisesti yleistettävissä ajatellen kaikkia EU:n biotalouspaneelin sidosryhmiä, koska kaikkia sidosryhmäsektoreiden edustajia ei saatu tässä aikataulussa aktivoitua. Sidosryhmien edustajat koostuvat eri sektoreiden toimijoista, joten on ymmärrettävää, että eri osapuolet painottavat hieman eri asioita ja kokevat tietyt prosessit tärkeämmiksi tai oleellisemmiksi verrattuna muihin osa-alueisiin. Esimerkiksi yritykset ovat kiinnostuneempia paneeliin liittyvän markkinapuolen tutkimuksen kehittämisen tuloksista kuin biotalouden tutkimuspuolen edustajat. Samoin tutkimuspuolen edustajat painottavat biomassapohjaisten tuotteiden tutkimusta ja tähän liittyvien toimintojen jalkauttamista ja informoimista sidosryhmille.

Olosuhteista riippuen tämän työn konseptia voidaan kehittää siihen suuntaan, mitä sidosryhmien ja EU:n biotalouspaneelin toimesta tulevien ohjeiden noudattaminen edellyttää. Koska kansallisessa toiminnassa on mukana eri biotaloussektoreiden edustajia, voidaan tarvittaessa kohdentaa toimintaa niin, että se vastaa parhaiten tietyn sidosryhmän tarpeita. Lähtökohtaisesti kuitenkin paneelitoiminnan jalkauttaminen on kaikille sidosryhmätyypeille sama, eikä edellytä syvemmän tai kohdennetun tason toiminnan jalkauttamista. On eri asia mitä vaaditaan, kun paneelitoiminta etenee ja kehittyy sekä toimintakuviot ja -tavat muodostuvat ja konkretisoituvat. Tässä vaiheessa työtä paneelin kansallisena tavoitteena on paneelin asiasisältöjen informoiminen sidosryhmille. Seuraavana tasona panelisteja kehoitettiin kansallisten ja alueellisten biotalouspaneelien perustamiseen. Suomen biotalousstrategiassa esitetty kansallisen biotalouspaneelin perustaminen tullaan kansallisen työryhmän toimesta toteuttamaan, joten kansalliseksi tehtäväksi jää alueellisten ja ehkä paikallistenkin biotalouspaneelin perustaminen. En kuitenkaan koe, että toteuttamismuoto tulisi juuri nimenomaan olla paneeli. Päämääränä on saada alan kaikki biotaloussektorit yhteen ja keskustelemaan vuorovaikutteisesti siitä, miten biotaloutta voidaan tulevaisuudessa kehittää ja mitä yhteisiä toimia sekä rooleja edellytetään tietyiltä tahoilta, jotta EU:n biotalouspaneelin toiminnan tavoitteet voidaan saavuttaa.

EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan konseptoinnissa työssä esiteltujen jalkauttamismenetelmien merkitys on oleellinen, jotta toiminta voi konkretisoitua kansalliseksi toiminnaksi. Kaikilla työssä mainituilla jalkauttamisen menetelmillä on sama päämäärä: saada aikaan muutos kansallisten sidosryhmien toiminnassa, jotta biotalousstrategioiden päämäärät voidaan saavuttaa. Siten toimivimman ja parhaimman tuloksen saavuttamiseksi on oleellista käyttää niitä menetelmiä, joiden käyttöä sidosryhmät

suosivat ja joiden toimivuudesta on varmuutta. Muutosta ei todennäköisesti tulla saavuttamaan pelkän tiedotuksen avulla eli toiminnan muuttamisella niin, että se vastaa biotalousstrategioissa esitettyjä päämääriä. On eri asia tiedostaa haluttu muutos, kuin käytännössä toteuttaa vaaditut toimenpiteet. Sen vuoksi EU:n biotalouspaneelin toimintaa ei voida onnistuneesti jalkauttaa kansalliseksi toiminnaksi, jos tavoitteiden saavuttamisessa ei käytetä apuna eri osallistamisen menetelmiä, joissa osallistujat sitoutuvat yhdessä ideoituihin toimenpiteisiin toiminnan kehittämiseksi. Muutoksen tekemiseen tarvitaan niin sanottu veturi, joka toimii EU:n biotalouspaneelin kansallisten tavoitteiden suunnannäyttäjänä ja vetäjänä. Tähän veturin rooliin sopivat työssä luetellut osallistamisen menetelmät, jotka ohjailevat kansallisia sidosryhmiä toimimaan paneelin tavoitteita myötäilevällä tavalla.

Koulutusohjelmaani Kestävää kehityksen koulutusohjelmaa ajatellen opinnäytetyön tekeminen auttoi itseäni laajentamaan ympäristöliiketoiminnan ja biotalouden ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien näkökulmaa. Työn aihe oli kokonaisuudessaan vaikea, sillä lähtökohdat olivat työn luonteen vuoksi sekä toimeksiantajalle että opinnäytetyön ohjaajalle haasteelliset. Vastaavasta toiminnasta ei ole aikaisemmin tehty opinnäytetyötä, joka vaikeutti aiheen määrittelyä ja rajaamista. Sain kuitenkin hyvää tukea ja opinnäytetyöprosessi sujui hyvin vuorovaikutteisella otteella. Koska EU:n biotalouspaneeli vasta aloittelee toimintaansa, paneelille ei ole vielä ehtinyt muodostua selviä toimintatapoja kansalliseksi toiminnaksi. Siitä johtuen tämän konseptin luominen perustui lähinnä vain ideoimiini mahdollisuuksiin toteuttaa EU:n biotalouspaneelin toiminnan jalkauttamista kansalliseksi toiminnaksi. Konsultointiapua menetelmien ideointiin sain työn toimeksiantajaltani, professori ja EU:n biotalouspaneelin jäseneltä Sirpa Kurpalta sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen ympäristötutkimuksen johtajalta Jyrki Aakkulalta. Viestinnällistä tukea sain erityisesti Maria Hyvöseltä ja Anna-Riitta Juntuselta. Koko opinnäytetyöprosessin ajan sain myös erinomaista tukea ja ohjausta työn ohjaajaltani Tapani Pöyköltä. Tämän aiheen puitteissa olisi myös mahdollista toteuttaa esimerkiksi opinnäytetyönä EU:n biotalouspaneelin toiminnan päättymisen jälkeen tutkimus. Tutkimuskohteena voisivat olla EU:n biotalouspaneelin toiminnan vaikutukset biotalousstrategioiden toteutumiseen. Tutkimuksessa voisi muun muassa pohtia voidaanko todistaa paneelitoiminnan vaikuttaneen joiltakin osin biotalousstrategian tavoitteiden saavuttamiseen tai yleisesti biotalouden kehitykseen.

Olen oppinut tämän opinnäytetyöprosessin aikana valtavasti sekä biotalouden toimintakentästä että yleisistä paneelitoimintaan liittyvistä menettelytavoista. Opettavaista oli erityisesti keskusteleminen biotalousalan asiantuntijoiden kanssa kansallisista biotalouden tavoitteista sekä niiden saavuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Biotaloudessa osaamisen kehittäminen ja mahdollisuuksien löytäminen edellyttävät kuitenkin eri asiakokonaisuuksien omaksumista ja hallintaa, kuten ennakointia, markkinoiden ja tarpeiden analysointia sekä kestävä kehityksen periaatteiden noudattamista. Biotalouteen liittyvään aineistoon perehtymisen jälkeen mielestäni globaalin kestävyysmallin kehittäminen on tässä vaiheessa vielä osa tulevaisuutta. Silti tärkeää pohtia, mitä kestävä biotalous vaatii ja en-

nen kaikkea mitä Euroopan ja kansallisen toiminnan toimenpiteitä vaaditaan, jotta talouskehitystä voidaan viedä kohti kestäväää kehitystä.

LÄHTEET

COM (12) 60 Final. Innovating for Sustainable Growth: A Bioeconomy for Europe. Viitattu 9.9.2013.

http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/201202_innovating_sustainable_growth.pdf

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2013. Häme. Uutiskirje 5/2013. Vihreän kasvun Häme – maaseutuohjelma vuosille 2014–2020. Viitattu 2.12.2013.

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/hame-vihrean-kasvun-hame-maaseutuohjelma-vuosille-2014-2020#.UpXMgifA9xg>

EurLex. n.d. Komission tiedonanto Euroopan Parlamentille, Neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Innovointistrategia kestäväää kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle. COM (12) 60 Final. Viitattu 16.9.2013.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0060:FIN:FI:HTML>

European Bioeconomy Panel Sub-Groups. n.d. Julkaisematon.

European Bioeconomy Panel. 2013. 1st Plenary meeting. Summary of discussions. Viitattu 7.11.2013

http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/bioeconomy-panel-summary-meeting_en.pdf

European Commission. 2012. Innovating for Sustainable Growth. A Bioeconomy for Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission. 2013a. European Bioeconomy Panel: Draft Work Plan. Julkaisematon.

European Commission. 2013b. Terms of reference for the establishment of a European Union Bioeconomy Panel. Viitattu 6.9.2013.

<http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/bioeconomy-panel-draft-tor.pdf>

European Commission. 2013c. Register of Commission Expert Groups and Other Similar Groups. Group Details. Commission Expert Group. Viitattu 28.11.2013.

<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2859&Lang=EN>

Euroopan komission lehdistötiedote. 13.2.2012. Komissio ehdottaa strategiaa kestäväälle biotaloudelle Euroopassa. Euroopan Unioni. Viitattu 16.9.2013.

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-124_fi.htm

Eurooppa 2020 pähkinäkuoressa. n.d. Eurooppa 2020. Euroopan komissio. Viitattu 5.11.2013.

http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_fi.htm

Hildén, M., Hallanaro, E., Karjalainen, L., Järvelä, M. 2013. Lukijalle. Teoksessa Hildén, M., Hallanaro, E., Karjalainen, L. Järvelä, M. (toim.) Uusi luonnonvaratalous. Onko biomassassa avain kestäväan kasvuun? Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press, 11–20.

Horisontti 2020. n.d. EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmat. Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus. Viitattu 5.11.2013.

<http://www.tekes.eu/horisontti-2020/>

Hytönen, L.A. 2000. Osallistamismenetelmät metsätalouden päätöksenteossa. Metsätieteen aikakauskirja 3/2000. Viitattu 19.9.2013.

<http://www.metsantutkimuslaitos.fi/aikakauskirja/full/ff00/ff003443.pdf>

Hyvönen, M. 2013. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen markkinointiviestintä. Julkaisematon.

Innovointistrategia kestävä kasvu varten: biotalousstrategia Euroopalle. 2012. Komission tiedonanto Euroopan Parlamentille, Neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komiteoille. 13.2.2012. Viitattu 9.9.2013.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0060:FIN:FI:HTML>

Karjalainen, L., Hallanaro, E. 2013. Suomen biomassavarat ja biotalouden tavoite. Teoksessa Hildén, M., Hallanaro, E., Karjalainen, L., Järvelä, M. (toim.) Uusi luonnonvaratalous. Onko biomassassa avain kestäväan kasvuun? Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press, 23–36.

Kemianteollisuus ry. 2013. Suomen kemianteollisuus biotaloudessa. 2013 toteutetun selvityksen tulokset. Katme Consulting Oy.

Kuisma, J. 2011. Kohti biotaloutta. Biotalous konseptina ja Suomen mahdollisuutena. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Kilpailukyky 6/2011. Viitattu 24.9.2013.

http://www.tem.fi/files/29342/TEM_6_2011_netti.pdf

Kurppa, S. 13.9.2013. Biotalouspaneelin nettisivut. Vastaanottaja Mirva Naatula. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 20.9.2013.

Kurppa, S. 2013. Professori. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Haastattelu 19.11.2013.

Mäntyranta, T., Kaila, M. 2008. Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Tutkimus ja opetus. Viitattu 25.9.2013. <http://www.ebm-guidelines.com/xmedia/duo/duo97349.pdf>

Rahkonen, T. 2011. Teemahaastattelurunko. Työryhmätyöskentely organisaation johtamisen ja kehittämisen työvälineenä. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 19.9.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/37465/Liite_Teemahaastattelurunko_sihteerit.pdf?sequence=1

Ramboll 2009. Osallistava suunnittelu ja käytännönlähtöiset toimintamallit. Näkökulma 2009. Viitattu 19.9.2013.

http://projektit.ramboll.fi/nakokulma-seminaa-ri/2009/esitykset/huomisen_rakennettu_ymparisto/mikko_wennberg_osallistava_%20suunnittelu.pdf

Rissanen, M. 2013. Innovaatio vai yhteiskunnallinen muutos? Selvitys biotaloudesta Suomessa käytävästä keskustelusta. Viitattu 17.9.2013.

<http://www.slideshare.net/Biotalous/selvitys-biotloudesta-suomessa-kytvst-keskustelusta>

Rute, M. n.d. European bioeconomy: The new strategy and action plan. Viitattu 16.9.2013.

http://www.thinkforest.efi.int/files/attachments/events/2012/maive_rute_thinkforest_15052012.pdf

Saarenmaa, L. n.d. Suomen biotalousstrategia – tavoitteet ja toimenpiteet. pdf-tiedosto. Viitattu 18.11.2013.

<http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0CE0QFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.carelian.fi%2Ffile.php%3Ffid%3D563&ei=nb-JUomyF4eO4ATp-oCQBQ&usg=AFQjCNGqAhTmvt-dRcdT-Hs1cOP5L2zCFg&bvm=bv.56643336,d.bGE>

Suomen biotalousstrategia. 2013. Luonnos 130613/clean. Julkaisematon. Viitattu 10.9.2013

Taavitsainen, H. 2013. Simo Juva: Uusimaa -ohjelmassa on selkeä ympäristöpainotus. Uusimaa-areena 2.12.2013. Viitattu 2.12.2013

<http://uusimaaohjelma.uusimaa-areena.fi/2013/12/02/simo-juva-uusimaa-ohjelmassa-selkea-ymparistopainotus/#more-1317>

The 2013 Stakeholders Conference – Bioeconomy days: “Bioeconomy in the EU: Achievements and directions for the future”. n.d. European Commission. Viitattu 16.9.2013.

<http://eubioeconomy.teamwork.fr/stakeholders/introduction>

TiedoteDeski Finland Oy. 2007. Viestintästrategia ja viestintä suunnitelma. Viitattu 19.9.2013.

<http://www.viestintatoimistodeski.fi/pdf/viestintastrategia.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö. n.d. Bioteknologia 2020 – hyvinvointia suomalaisille. Linjaukset bioinnovaatioiden hyödyntämiseksi. Viitattu 24.9.2013.

http://www.tem.fi/files/24697/bioteknologia_final_0909.pdf

SÄHKÖPOSTIKYSELY

EU biotalousstrategia ja EU biotalouspaneelin toiminta kansallisella tasolla

I INTRESSI

1. Mitä biotalousalan tahoa edustat? *

- ☐ Hallinto
- ☐ Organisaatio
- ☐ Tutkimus
- ☐ Yhdistys tai kansalaisjärjestö
- ☐ Yritys
- ☐ Muu

2. Kuinka kiinnostunut olet EU biotalouspaneelin toiminnasta? *

1 2 3 4 5

En juurikaan ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Erittäin

3. Euroopan komissio on toivonut asiantuntijakommentteja myös paneelin ulkopuolisilta henkilöiltä. Olisitko valmis asettumaan ehdolle asiantuntijajapyyntöjä varten? *

1 2 3 4 5

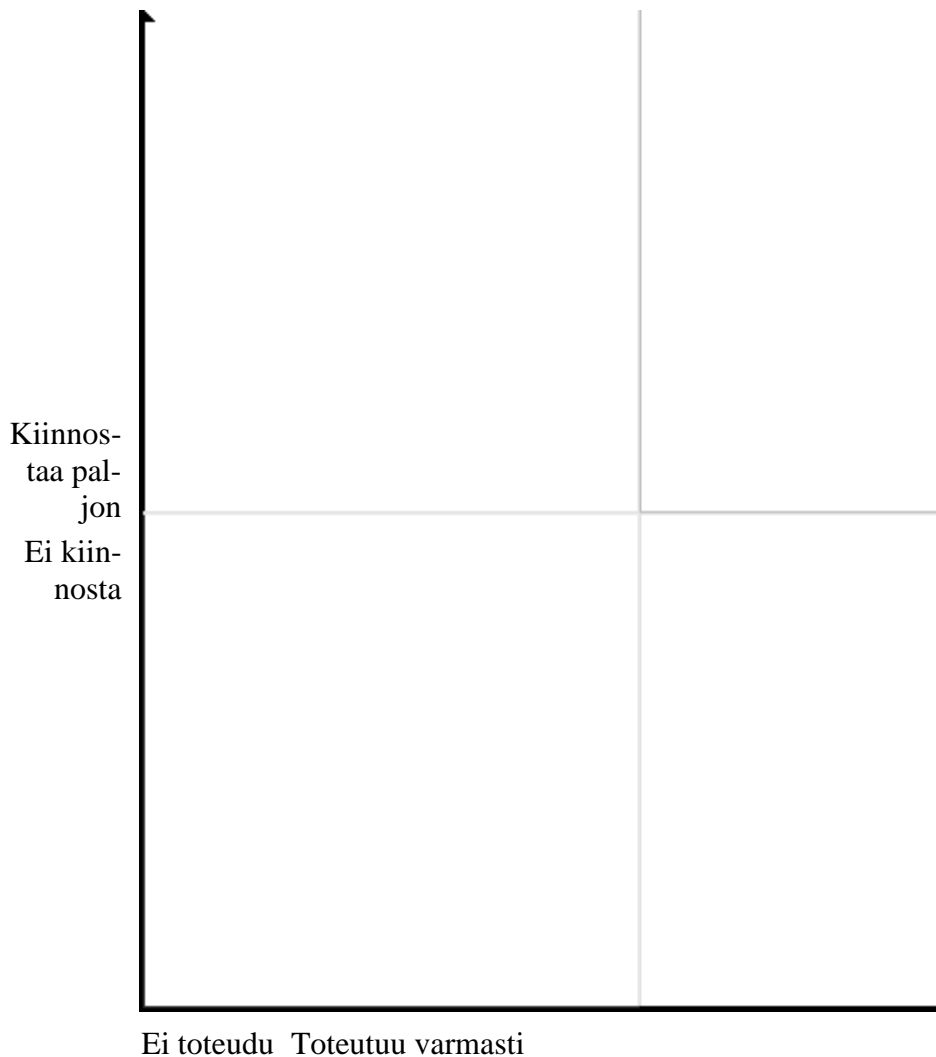
En ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Kyllä, mielusti

4. Oletko kiinnostunut viemään paneelin tavoitteita osaksi omaa liiketoimintaasi? *

Paneelin yleistavoitteena on ilmentää Euroopan biotalousstrategiaa. Strategia tukee biotalousalojen lähestymistä kestävämpien biomassojen ja resurssien käyttöön sekä innovointia uusien markkinoiden avaamiseksi biotalouteen liittyville toimille. Paneelin tarkoitus on olla foorumi, jossa jaetaan tietoa ja ideoita sekä keskustellaan ratkaisuksista, jotta biopohjaista yhteiskuntaa voidaan rakentaa ja käytännön

toimia siirtää hiilipohjaisesta taloudesta biotalouteen painottuvaan. Paneelin toiminnan lähtökohta on rakentaa pohjaa biotalouden kokonaisuudelle alkutuotannosta kuluttajamarkkinoille, jossa otetaan huomioon alojen keskinäinen riippuvuus sekä niiden yhteisvaikutukset, joita muun muassa talous-, sosiaali-, ja energiahaasteet voivat aiheuttaa.

1. Paneelin tavoitteiden vieminen osaksi omaa liiketoimintaa

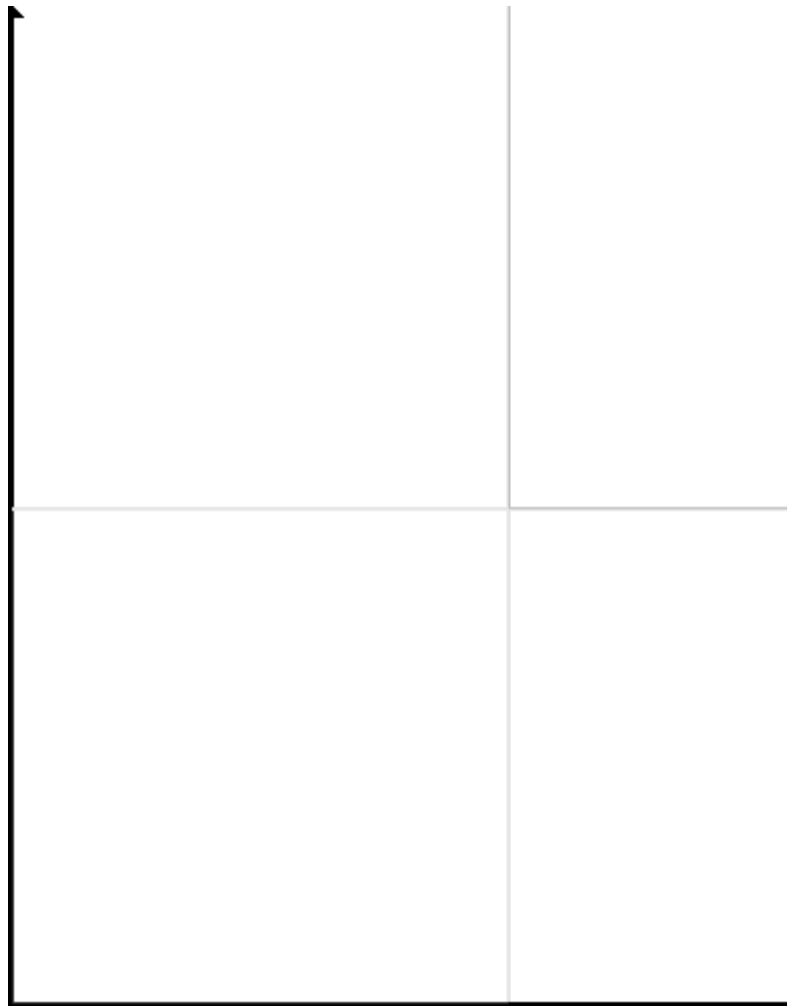

Lisäohjeet: Klikkaa hiirellä mielestäsi sopivimpaan kohtaan taulukkoa.

5. Oletko halukas jakamaan paneeliin liittyvää tietoa rahoitukseen liittyvissä päätöksenteoissa? *

1. Halukkuus jakaa paneeliin liittyvää tietoa rahoitukseen liittyvissä päätöksenteoissa

Kiinnostaa paljon
Ei kiinnostaa

Ei toteudu Toteutuu varmasti

Lisäohjeet: Klikkaa hiirellä mielestäsi sopivimpaan kohtaan taulukkoa.

II MITEN TULISI TOIMIA

6. Millaisina toimenpiteinä Euroopan biotalousstrategian jalkauttaminen tulisi tehdä 1. teemassa? *

Euroopan biotalousstrategiassa on määritelty seuraavat kohdat strategian pääteemoiksi 1. Tutkimukseen, innovaatioon ja koulutukseen sijoittaminen 2. Vahvistettu politiikan vuorovaikutus ja sidosryhmien sitoutuminen 3. Markkinoiden ja kilpailukyvyn ylläpitäminen biotaloudessa

1. Tutkimukseen, innovaatioon ja koulutukseen sijoittaminen

Valitse toimenpiteistä 3 tärkeintä/teema. Voit valita samoja toimenpiteitä useampaan teemaan.

- ☐ Tietopohjan tarjoaminen kestäväälle alkutuotannon tehostamiselle
- ☐ Tutkimustiedon tehokkaampi jakaminen toimialojen kesken
- ☐ Yksityinen sijoittaminen
- ☐ Bioalan koulutuksen lisääminen
- ☐ Kansainvälinen yhteistyö
- ☐ Sidosryhmien konferenssit
- ☐ Euroopan Unionin ja kansallinen rahoitus
- ☐ Kansallisten tahojen yhteistyö
- ☐ Alueellisten ja kansallisten strategioiden kehittäminen
- ☐ Logistiikan ja toimitusketjujen verkoston tehostaminen
- ☐ Tutkimuspohjaisen tiedon jakaminen tuotteiden ominaisuuksista kuluttajille
- ☐ Kestävän ja hyvinvoivan elämäntavan tukeminen
- ☐ Standardien ja ostotoiminnan säädösten kehittäminen biopohjaisille tuotteille
- ☐ Neuvonta- ja tukipalveluiden kehittäminen
- ☐ Paneelitoiminta

7. Millaisina toimenpiteinä Euroopan biotalousstrategian jalkauttaminen tulisi tehdä 2. teemassa? *

2. Vahvistettu politiikan vuorovaikutus ja sidosryhmien sitoutuminen

Valitse toimenpiteistä 3 tärkeintä/teema. Voit valita samoja toimenpiteitä useampaan teemaan.

- ☐ Tietopohjan tarjoaminen kestäväälle alkutuotannon tehostamiselle
- ☐ Tutkimustiedon tehokkaampi jakaminen toimialojen kesken
- ☐ Yksityinen sijoittaminen
- ☐ Bioalan koulutuksen lisääminen
- ☐ Kansainvälinen yhteistyö
- ☐ Sidosryhmien konferenssit
- ☐ Euroopan Unionin ja kansallinen rahoitus
- ☐ Kansallisten tahojen yhteistyö
- ☐ Alueellisten ja kansallisten strategioiden kehittäminen
- ☐ Logistiikan ja toimitusketjujen verkoston tehostaminen

- ☐ Kestävän ja hyvinvoivan elämäntavan tukeminen
- ☐ Standardien ja ostotoiminnan säädösten kehittäminen biopohjaisille tuotteille
- ☐ Neuvonta- ja tukipalveluiden kehittäminen
- ☐ Paneelitoiminta

8. Millaisina toimenpiteinä Euroopan biotalousstrategian jalkauttaminen tulisi tehdä Suomessa? *

3. Markkinoiden ja kilpailukyvyn ylläpitäminen biotaloudessa

Valitse toimenpiteistä 3 tärkeintä/teema. Voit valita samoja toimenpiteitä useampaan teemaan.

- ☐ Tietopohjan tarjoaminen kestäväälle alkutuotannon tehostamiselle
- ☐ Tutkimustiedon tehokkaampi jakaminen toimialojen kesken
- ☐ Yksityinen sijoittaminen
- ☐ Bioalan koulutuksen lisääminen
- ☐ Kansainvälinen yhteistyö
- ☐ Sidosryhmien konferenssit
- ☐ Euroopan Unionin ja kansallinen rahoitus
- ☐ Kansallisten tahojen yhteistyö
- ☐ Alueellisten ja kansallisten strategioiden kehittäminen
- ☐ Logistiikan ja toimitusketjujen verkoston tehostaminen
- ☐ Tutkimuspohjaisen tiedon jakaminen tuotteiden ominaisuuksista kuluttajille
- ☐ Kestävän ja hyvinvoivan elämäntavan tukeminen
- ☐ Standardien ja ostotoiminnan säädösten kehittäminen biopohjaisille tuotteille
- ☐ Neuvonta- ja tukipalveluiden kehittäminen
- ☐ Paneelitoiminta

9. Miten mielestäsi EU:n biotalousstrategian jalkauttaminen tulisi tehdä Suomessa? *

Valitse 3 mielestäsi parhaiten soveltuvaa keinoa.

- ☐ Kasvatetaan biotaloudelle suurempi tuen saamisen mahdollisuus rahallisesti

- ☐ Kehitetään yhteistyöalustoja, jotta toimialarajat ovat helpommin ylitettävissä
- ☐ Koulutuksen sisältöjä kehittäminen biotalouden osaajien kouluttamiseksi
- ☐ Rahoitetaan uusien biotalouden ratkaisujen pilottihankkeita ja kokeilulaitoksia
- ☐ Biotalouden ratkaisujen globaalin kysynnän ennakointi ja markkinoiden kartoitus
- ☐ Luodaan julkisiin hankintoihin kannustimet korvata uusiutumattomia luonnonvaroja uusiutuvilla
- ☐ Biotalouden roolin/merkityksen luominen osana Suomen maakuva
- ☐ Kehitetään biomassavaroille seurantajärjestelmä niiden ominaisuuksien ja potentiaalin kartoittamiseksi
- ☐ Kansainvälisesti tuotetun tiedon soveltaminen Suomessa nopeasti ja tehokkaasti
- ☐ Biotalouden innovaatioiden edistäminen tutkimus- ja innovaatiotoimintaa kehittämällä
- ☐ Biotalouden aineetonta arvonluontia edistetään tuotteiden ja palvelujen arvonlisan nostamiseksi
- ☐ Kehitetään ohjauskeinoja biotalouden uusien ratkaisujen tukemiseksi
- ☐ Kannustetaan ihmisiä ympäristöystävällisempiin elintapoihin tiedottamalla tuotteiden vaikutuksista ympäristöön ja hyvinvointiin
- ☐ Markkinoidaan ekotehokkaita asumisympäristöjä osana biotalouden kehittämistä
- ☐ Edistetään biotaloustuotteiden ja -palveluiden kysyntää tiedottamalla niiden ympäristöystävällisyydestä
- ☐ Varmistetaan biomassan käytettävyys ja parannetaan saatavuutta

10. Mitkä ovat mahdolliset kompastuskivet jalkautuksen toteuttamisen onnistumisessa? *

Valitse yksi kompastuskivi/haitta jalkautuksen toteuttamisen onnistumiseen.

- ☐ Rahoituksen puute
- ☐ Tiedon ja osaamisen puute
- ☐ Kiinnostuksen puute
- ☐ Lainsäädännölliset esteet
- ☐ Liian epämääräiset tavoitteet

Muu, mikä?

☐

11. Mitkä tekijät tukevat/edistävät jalkauttamisen onnistumista? *

Valitse yksi jalkauttamista parhaiten edistävä/tukeva tekijä.

- ☐ Kiinnostus
- ☐ Riittävä budjetti
- ☐ Riittävät resurssit
- ☐ Ammattiosaaminen

Muu, mikä?

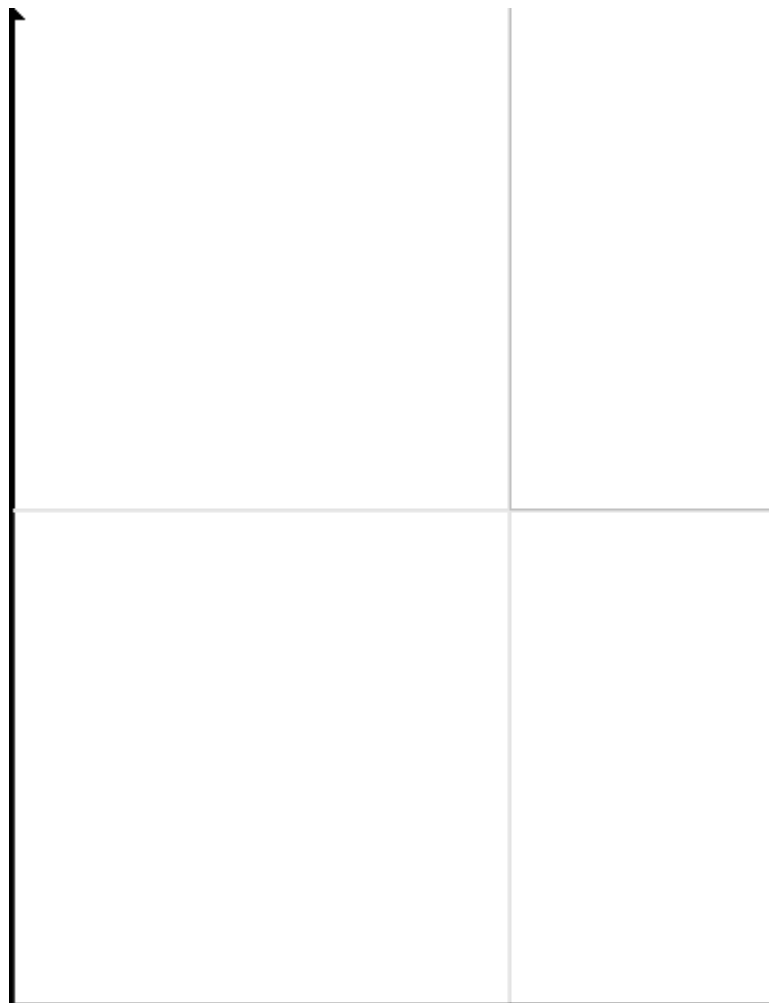
☐

12. Miten EU biotalouspaneelin kansallinen jalkauttaminen tulisi tehdä?

Kysymyksellä halutaan hahmottaa myös ne toimet, joista sidosryhmät ovat kiinnostuneita.

1. Sähköpostikyselyt *
2. Työpajat *
3. Haastattelut *
4. Seminaarit *
5. Sosiaalinen media *
6. Sähköpostitiedotus *

Kiinnostaa paljon
Ei kiinnostaa

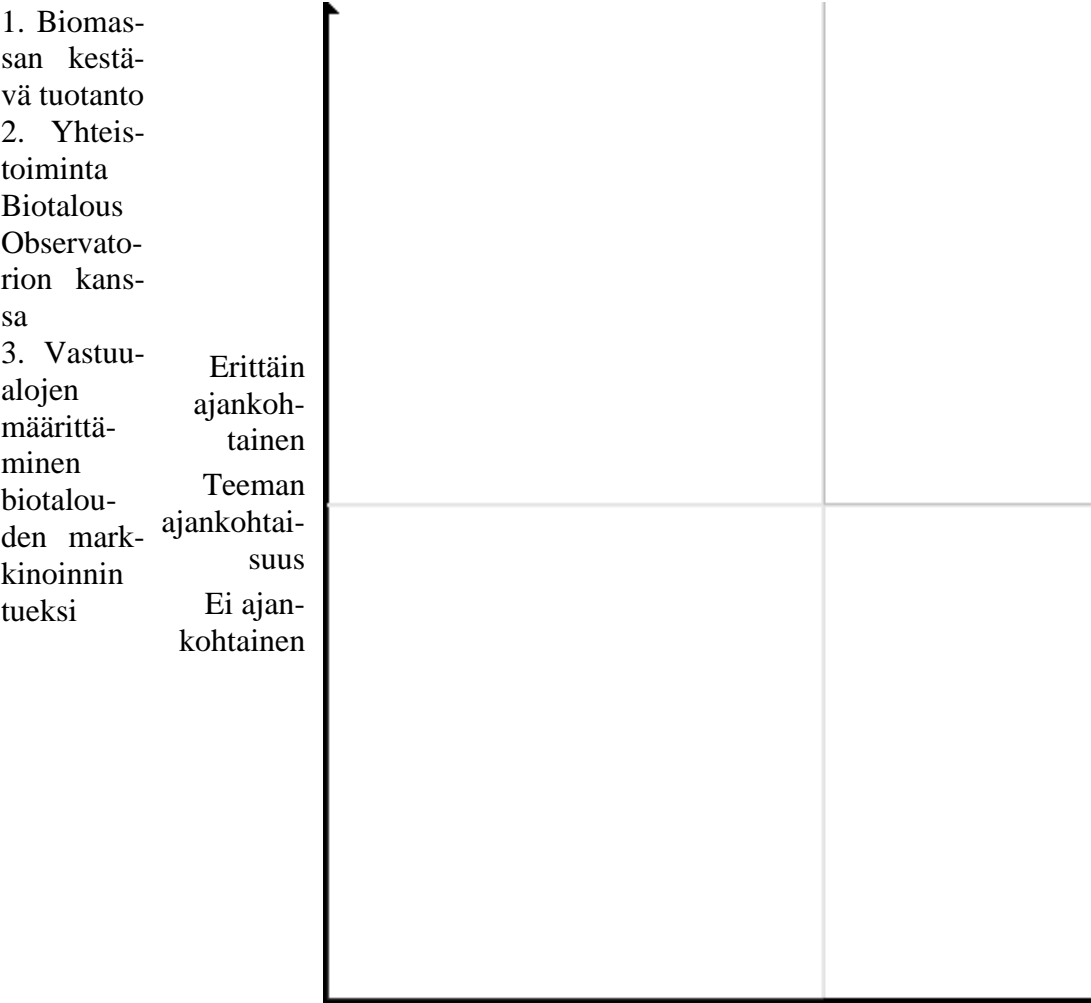
Ei toimi Toimii erinomaisesti

Lisäohjeet: Klikkaa hiirellä mielestäsi sopivimpaan kohtaan taulukkoa.

III EU BIOTALOUSHANEELIN TEEMARYHMÄT

Euroopan komissio on päättänyt ensimmäiset paneelissa toimivat teemaryhmät, jotka ovat: 1. Kestävä biomassantuotanto kasvavassa biotaloudessa: miten varmistetaan biomassan tuotannon vastaaminen vaatimuksiin resurssitehokkuudesta sekä ympäristö-, sosiaali- ja taloudellisesta kestävydestä. 2. Biotalouden seurantakeskuksen (Biotalous Observatorio) kanssa yhteistyötä tekevä ryhmä: Euroopan biotalouden edistymisen kartoitus ja vaikutusten mittarointi. 3. Markkinointi biotaloudessa: vastuualojen määrittäminen biotalousmarkkinoiden laajenemisen ja kysynnän kasvamisen kartoittamiseksi.

13. Kuinka tärkeinä ja ajankohtaisina koet valitut teemaryhmät? *

Ei lainkaan tärkeä Teeman tärkeys Erittäin tärkeä

Lisäohjeet: Klikkaa hiirellä mielestäsi sopivimpaan kohtaan taulukkoa.

14. Onko jokin teema vielä tärkeämpi? Jos on, mikä?

15. Terveiseni EU biotalouspaneelille/kansallisen toiminnan konseptoinniksi

EU biotalouspaneelille ollaan kehittämässä kansallista toimintakonseptia, jota hyödynnetään paneelin toiminnan aikana. Jos sinulla on ehdotuksia konseptiin tai haluat nostaa joitakin tiettyjä asioita esille, otamme ehdotukset ja kommentit huomioon konseptin kehittämisessä.

☐ Vahvista vastausten lähetys

Kiitos vastauksistasi!

100% valmiina

1. Hankkeen nimi	EU Bioeconomy Panel, EU:n biotalouspaneeli
2. Hankkeen lyhenne (jos olemassa)	
3. Hankkeen kesto	2013–2017 (Sirpa Kurppa valittu mukaan kahdeksi vuodeksi, jäsenyys todennäköisesti jatkuu koko paneelin toimintakauden ajan)
4. Tutkimusalue	Vihreän talouden mahdollisuudet
<p>5. Lyhyt kuvaus hankkeesta</p> <p>EU:n biotalouspaneelissa panelistit (30 jäsentä) pyrkivät Euroopan biotalousstrategian edistämiseen sekä Euroopan että kansallisella tasolla. Paneelin tarkoitus on olla foorumi, jossa jaetaan tietoa ja ideoita sekä keskustellaan ratkaisuista, jotta biopohjaista yhteiskuntaa voidaan rakentaa ja käytännössä siirtyä hiilipohjaisesta taloudesta biotalouteen painottuvaan yhteiskuntaan. Paneelin toiminnan lähtökohta on rakentaa pohjaa biotalouden kokonaisuudelle alkutuotannosta kuluttajamarkkinoille, jossa otetaan huomioon alojen keskinäinen riippuvuus sekä niiden yhteisvaikutukset, joita muun muassa talous-, sosiaali-, ja energiahaasteet voivat aiheuttaa.</p> <p>Panelistit tekevät vuosittain katselmuksen strategian edistymiseen ja suunnittelevat mahdollisia kehitysehdotuksia. Lisäksi paneelissa perustetaan vuosittain teemaryhmiä, joiden tarkoitus on tutkia tapaustutkimusten avulla biotalouden kehitysmahdollisuuksia erilaisten teemojen, kuten markkinoinnin ja biomassan alkutuotannon näkökulmasta. Panelistit ja muut EU:n biotalouspaneelin toiminnassa olevat tahot kokoontuvat kaikille yhteisiin kokouksiin kahdesti vuodessa (keväisin ja syksyisin). Panelistit pitävät vuosittaisten kokousten välisellä ajalla yhteyttä toisiinsa ja työstävät teemaryhmien asioita.</p> <p>EU:n biotalouspaneelin kansallisen toiminnan päätavoite on viestiä paneelin asiasisällöistä kansallisille sidosryhmille. Lisäksi kansallisia sidosryhmiä pyritään saamaan mukaan osaksi toimintaa järjestämällä erilaisia osallistamisen menetelmiä. Osallistamisen tarkoitus on saada kansalliset sidosryhmät sitoutumaan osaksi paneelin tavoitteita.</p>	
Tarve/Need	Tarjotaan tietoa paneelin asiasisällöistä suomeksi suomalaisille. Tietoja ovat esim. Euroopan biotalousstrategian tavoitteiden saavuttaminen, teemaryhmien töiden tulokset, kansalliset toiminnot, kuten työpajat, joissa osallistujat sitoutuvat osaksi biotalouspaneelin tavoitteita, jotta biotaloustoimia voidaan kehittää.
Ratkaisu/Approach	Säännöllinen sähköpostitiedotus, paneelille luotujen Internet-sivujen ylläpito ja päivitys (viedään paneelin asiasisällöistä asiakirjoja), järjestetään vuosittain esim. työpaja kansallisten toimijoiden aktivoimiseksi ja tavoitteiden mukaan ottamiseksi osaksi omaa toimintaa ja verkostoa
Edut/Benefit	Biotalouden kehitys sekä Euroopassa että Suomessa, tiedon leviäminen, toimialarajat ylittävien verkostojen kehittyminen, tiedon kasvattaminen biotaloudesta
Kilpailu/Competition	-

6. Markkinoinnin ja viestinnän tärkeimmät kohderyhmät sekä tavoitteet ja ydinviestit kohderyhmittäin eriteltyinä		
Kohderyhmä	Tavoite	Ydinviesti
<ul style="list-style-type: none"> Hallinnolliset toimijat ja viranomaiset (MMM, YM, TEM, Tekes, VM, Sitra, ELY) 	<ul style="list-style-type: none"> Keskustelun herättäminen Paneelin asiasisältöjen mukaan ottaminen osaksi toimintaa ja verkostoa Vuorovaikutteinen viestintä kansallisten tukiryhmien ja EU:n biotalouspaneelin välillä (asiantuntijalausunnat paneeliin) Toimialarajat ylittävien verkostojen luominen Eri sektorialojen yhteistyöhankkeiden lisäämisen kannustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistoiminnan, vuorovaikutuksen ja EU:n biotalouspaneelin tavoitteiden tukeminen Toimijoiden sitoutuminen osaksi EU:n biotalouspaneelin tavoitteita, jotta biotaloutta voidaan kehittää
<ul style="list-style-type: none"> Yritykset (UPM Kymmene, Andritz Oy, NISCluster Oy, Lapuan Peruna, Kotkamills, FSKK, Charcoal Finland Oy, Stora Enso, VTT, Benet Oy..) 		
<ul style="list-style-type: none"> Tutkimus ja koulutus (Metla, RKTL, HAMK, SYKE, FIBIC..) 		
<ul style="list-style-type: none"> Yhdistykset ja kansalaisjärjestöt (Metsäteollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Suomen bioteollisuus ry) 		
<ul style="list-style-type: none"> Muut kansalliset toimijat 	<ul style="list-style-type: none"> Keskustelun herättäminen Tiedon lisääminen biotaloudesta ja EU:n biotalouspaneelistä 	<ul style="list-style-type: none"> EU:n biotalouspaneeli on perustettu, jotta biotalouden toimintaa kehittää hiilipohjaisesta taloudesta biotalouden painottuvaan yhteiskuntaan.

7. Vuorovaikutuskeinot ja -kanavat eriteltyinä kohderyhmittäin

Kohderyhmä	Vuorovaikutuskeino/kanava
Hallinnolliset toimijat (MMM, YM, TEM, Tekes, VM, Sitra, ELY)	<ul style="list-style-type: none"> Tiedon välittäminen priorisoiduille kansallisille sidosryhmille sähköposti-tiedotuksen ja paneelille luodun Internet-sivun kautta Kansallisten sidosryhmien sitouttaminen osaksi paneelin tavoitteita ja näkökulmien kerääminen työpajatyöskentelyn avulla (kyselyt ja haastattelut, jotta saadaan selville sidosryhmien asennoituminen EU:n biotalouspaneelin toimintaan)
Yritykset (UPM Kymmene, Andritz Oy, NISCluster Oy, Lapuan Peruna, Kotkamills, FSKK, Charcoal Finland Oy, Stora Enso)	
Tutkimus ja koulutus (Metla, RKTL, HAMK, SYKE, FIBIC)	
Yhdistykset ja kansalaisjärjestöt (Metsäteollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Suomen bioteollisuus ry)	
Suuri yleisö (kuluttajat)	<ul style="list-style-type: none"> Tiedon välittäminen paneelin suomenkielisen Internet-sivun (ja MTT:n uutiskirjeen) välityksellä Muiden toimijoiden (esim. Biotalous.fi) julkaisemat tiedotteet paneelin toiminnasta (Merkittävimpien EU:n biotalouspaneelin tapahtumien informointi Twitterin, Facebookin ja Sirpan blogin välityksellä)
MTT sisäinen	<ul style="list-style-type: none"> Tiedon välittäminen intranetin tiedoteosiossa (MTT:n uutiskirje)
Media	<ul style="list-style-type: none"> Tiedon välittäminen paneelille luodun suomenkielisen Internet-sivulla ja MTT:n mediatiedotteella

8. Toimenpiteiden budjetti ja arvioitu aikataulu				
viestintätoimenpide	ajoitus	viestintätoimen rooli	tutkijan/hankkeen työaika	ostopalvelu, hinta-arvio
Sähköpostitiedotus EU:n biotalouspaneelin tiedostuslistalla oleville henkilöille (CRM:ssä hankenimellä EU:n biotalouspaneelin tiedotus)	säännöllisesti	-	<ul style="list-style-type: none"> Joitakin tunteja/kk Vastuussa hankkeen avustaja 	-
Työpajat, teema muodostuu paneelin vuosittaisen työtuksen mukaisesti	järjestetään tarpeen mukaan n. kerran vuodessa ajoittuen loppuvuoteen (paneelistien syyskokouksen jälkeen)	Kutsun lähettäminen CRM:n kautta	<ul style="list-style-type: none"> Työpajan suunnitteluun ja toteutukseen kuluva aika Vastuussa hankkeen päätoimija ja avustaja(t) 	mahdolliset kahvituksen ja toimitilan kulut
Kyselyt, käytössä webropol (myöhemmin mahdollisesti ZEF) tarkoitus kysyä tarkempia mielipiteitä johonkin paneelin toimintaan liittyvään asiaan tai sisällön kehittämiseen	Tarpeen mukaan	-	<ul style="list-style-type: none"> EU:n biotalouspaneelin avustaja (+ päätoimija) 	-
Asiantuntijalausunnat paneelin teemaryhmiin	Teemaryhmän koordinaattorin (jokin panelisteista) päätettävissä, teemaryhmällä aikaa noin 1 vuosi. Koskee muutamia kansallisia toimijoita	-	<ul style="list-style-type: none"> Vastuussa hankkeen päätoimija (+ avustaja) 	-
Paneelin Internet-sivu	Säännöllinen päivitys, lisätään tietoa sitä mukaa, kun toiminnassa tapahtuu kehitystä	-	<ul style="list-style-type: none"> Vastuussa EU:n biotalouspaneelin avustaja 	-
MTT sisäinen viestintä	<ul style="list-style-type: none"> Paneelin kokousten jälkeen koosteen kokouksen sisällöstä Järjestettyjen tapahtumien esim. työpajojen sisällön lyhyt kuvaus 	mahdollinen avustus	Vastuussa EU:n biotalouspaneelin avustaja (+ päätoimija)	-
9. Seurantakeinot ja -mittarit				
<ul style="list-style-type: none"> Työpajatyöskentelyn yhteydessä haastatellaan osallistujia EU:n biotalouspaneelia tukevista toimista, joita he ovat ottaneet osaksi toimintaansa ja verkostoaan (miten ja missä aikataulussa toimenpiteet on toteutettu, näkykö työyhteisössä jotenkin) Mediaseuranta, järjestettyjen tapahtumien, kyselyiden ja haastatteluiden lukumäärä ja niistä saatu palaute, sähköpostitiedotteiden lukumäärä 				
Kaikille viestinnän keinoille ei aseteta kvantitatiivisia tavoitteita, vaan viestintää ja osallistamista toteutetaan silloin, kun sille on tarvetta. Kansallisilta sidosryhmiltä kysytään tarpeen mukaan palaute järjestetyistä menetelmistä sidosryhmätapaamisten yhteydessä sekä kehitysehdotukset.				